

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Liber Secundus. Amor regenerans per Baptismum; sive de Sacramento
Baptismi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

necessitas: siquidem gratiam in peccatore disposito producit sine ullo voto & relatione ad Sacramentum Pœnitentiæ posse suscipiendum.

291 Sed in hoc crasse videtur doctrinam Concilii Tridentini esse discordans à definitione Concilii Tridentini sess. 14. c. 2. Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus, sine quo in re vel in voto nullus adultus peccator justificari potest. Ergo nullus etiam post Baptismum lapsus sine Pœnitentiæ Sacramento, in re vel in voto, justificari potest. Aliàs sine eo salvari posset, in

casu quo sine eo justificatus instanti sequenti moreretur.

Accedit quoddam ibidem c. 5. Tridentinum addat, peccatorum confessionem omnibus post Baptismum lapsis, jure divino necessariam existere. Est igitur necessaria iis qui confirmantur. Quoddam c. 4. contritioni charitate perfectæ sic tribuat vim reconciliandi cum Deo, ante actualem susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, ut tamen addat, reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.

LIBER SECUNDUS. AMOR REGENERANS PER BAPTISMUM.

Sive

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Sicut ad Dei dilectionem in nobis excitandam, nutriendam, & augendam nihil ita valet, sicut beneficiorum ejus frequens & diligens recordatio, vel consideratio (ut ait Author lib. de diligendo Deo apud Augustinum to. 9.) quantum ad dilectionem in nobis excitare, nutrire, & augere non debet inenarrabile Baptismatis donum, per quod Deus eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum Filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, in remissionem peccatorum? In Baptismo quippe (ut Gratianensis ait de convert. peccat. p. 1. c. 12.) mundamur ab originali peccato, à demonum potestate liberamur, filii Dei, & heredes regni Dei efficiamur. In Baptismo, mi frater, Christus desponsavit sibi animam tuam, & monilibus, gemmisque tam sublimi dignitate exornavit, qualia sunt gratia, virtus, donum Spiritus sancti, aliaque munera & ornamenta plurima, qualia Isaac misit Rebecca, cum illam accepit uxorem. Quid fecisti tu, ut vel minimum horum dignus sis accipere? ... Quanta debes Domino Deo, quod in tanta, tamque infinita re, oborum infidelium multitudine voluerit te in electorum numero recenseri? inter domesticos Ecclesiæ nasci? lacte Apostolorum nutririi? &c.

CAPUT I.

Baptismi definitio, divisio, & institutio.

Baptismus à S. Thoma q. 66. a. 1. definitur, Ablutio corporis exterior sub præscripta verborum forma. Hæc definitio rectè explicata optima est. Explicatius tamen sic definiretur: Baptismus est Sacramentum, quo homo exterior abluitur, & spiritualiter regeneratur per aquam, sub forma verborum à Christo præscripta. Sic enim clarè explicatur materia, forma, & finis institutionis Baptismi, qui est spiritualis regeneratio. Quam Augustinus tr. 11. in Joannem præclare explicat, dicens: Due sunt nativitates, una de terra, alia de celo. Una de carne, alia de spiritu. Una de mortalitate, alia de æternitate. Una de maculo & femina, alia de Deo & Ecclesia. Illa facit filios carnis, hæc spiritus. Illa facit filios mortis, alia resurrectionis. Illa filios sæculi, hæc filios Dei. Illa filios iræ, hæc filios misericordiæ. At per hoc illa peccato originali obligatos, ista omni vinculo peccati liberatos.

2. Tamen propriè non fit nisi unus Baptismus,

juxta illud: Una Fides, unum Baptisma, Ephes. 4. in triplicem nihilominus dividi solet, utique in Baptismum fluminis, flaminis, & sanguinis. Verum duo ista posteriora baptismata includuntur in Baptismo aquæ, inquit S. Thomas loco citato a. 11. ad 1. in quantum scilicet vera non sunt baptismata sine voto baptismatis aquæ.

Primus itaque Baptismus, est Baptismus fluminis, seu aquæ, proximè definitus. Secundus est Baptismus flaminis, seu desiderii, tunc contingens, quando ex amore Dei perfectò vehementer dolet quis de peccatis suis, cum sincero voto seu desiderio percipiendi Baptismum. Tertius est, dum mortem seu martyrium quis voluntarie suffert pro confessione fidei, vel defensione acriter virtutis christiænæ.

De his duobus Augustinus relatus can. Baptismi de Consecr. dist. 4. dicit, Baptismi vicem aliquando implere passionem, de latrone illo, cui non baptizato dictum est: "Hodie mecum eris in Paradiso," non leve documentum B. Cyprianus assumit. Quod etiam atque etiam considerans, invenio, non tantam passionem pro nomine Christi, id quod ex Baptismo deerat, posse supplere; sed etiam fidem, conversionemque cordis, si fortè ad celebrandum mysterium Baptismi, in angustiis temporum, succurri non potest. Neque enim latro ille pro nomine Christi crucifixus est, sed pro meritis facinoram suorum. Nec quia credidit, passus est; sed dum patitur, credidit. Quantum itaque valeat, etiam sine visibili Sacramento Baptismi, quod ait Apostolus: "Corde creditur ad justitiam; ore autem confessio fit ad salutem," in illo latrone declaratum est. Sed tunc impletur invisibiliter, cum mysterium Baptismi, non contemptus Religionis, sed articulus necessitatis excludit.

Sed & Innocentius III. cap. Apostolicam, de S. Presbytero non baptizato, declarat, Presbyterum, quem sine unda Baptismatis extremum diem clausisse significasti: quia in sanctæ Matris Ecclesiæ fide, & Christi nominis confessione perseveravit, ab originali peccato solutum, & celestis patriæ gaudium esse affectum, asserimus incunctanter. Lege lib. 8. Augustini de Civit. Dei. ubi inter cetera legitur: Baptismus invisibiliter ministratur, quem non contemptus Religionis, sed articulus necessitatis excludit. Librum etiam B. Ambrosii de obitu Valentini, idem asserentis, revolve. Sapis igitur questionibus Doctorum, Patrum sententias teneas, & in Ecclesia tua iuges preces, hostiasque Deo offeras pro Presbytero memorato.

6 Hic tamen de Baptismo fluminis & sanguinis non agimus, sed de Baptismo fluminis, seu aquae, qui solus est Sacramentum. Quod licet Estius existimet à Christo institutum fuisse, cum Nicodemus dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*, Joan. 3. Alensis verò (cum Tertulliano, Chrysol., Theophylacto, Ruperto) post mortem & resurrectionem, quando discipulis Matth. 28. dixit: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c.*

7 Verior est sententia Nazianzeni orat. 39. Cyrilli nostri Alexandrini l. 2. in Joan. Augustini epist. 180. necnon tr. 13. & 15. in Joan. S. Thomæ q. 66. a. 2. Catechismi Romani, & Doctorum Scholasticorum communiter, Baptismi Sacramentum à Christo tunc institutum fuisse, cum à Joanne in Jordane baptizatus fuit. Id enim suadet ratio S. Thomæ, quòd utique hoc Sacramentum tunc institutum fuerit, dum vim accepit suos producendi effectus. Sed eam vim accepit, dum Christus baptizatus fuit. Tunc enim aqua contactu corporis Christi consecrata, in Baptismi materiam est destinata, prout sancti Patres communiter tradunt. *Baptizatus est ergo Dominus* (ait Ambrosius l. 2. in Luc.) *non mundari volens, sed mundare aquas, ut abluta per carnem Christi, quæ peccatum non cognovit, Baptismatis jus haberent.* Similiter Augustinus serm. 36. de temp. *Ex quo Salvator in aqua se merfit, ex eo omnium gurgitum tractus, cunctorumque fontium venas mysterio Baptismatis consecravit: Et quisquis ibi baptizari voluit, non iam illum mundi aqua diluit, quam Christi unda purificat. Salvator autem ideo baptizari voluit, non ut sibi munditiam acquireret, sed ut nobis fluente mundaret.* Et serm. 29. de temp. *In Jordanis undis, aquas ad reparationem humani generis sub Baptismo consecravit. . . omnibus aquis benedictionem dedit, quando in Jordanis alveum unica ac singulari pietate descendit. Tunc enim. . . tactu membra tinguntur, & fluente ditantur. Vitalem gratiam, non corpus ex flumine, sed solum mutatur ex corpore. Descendere in se fontem suum felix unda miratur, sub uno momento remedia eterna concipiens.* Et S. Maximus homil. 6. de Baptismo Christi: *Hodie Christus B. Joannis ministerio, fluente Jordanis benedictione proprii Baptismatis consecravit.* Et homil. 7. *Quòd fluente Jordanis baptizatur Jesus, aquae nostro Baptismati consecrantur. . . Baptizatur. . . ut aquas ipse sanctificet. Baptizatur novus homo, ut novi Baptismatis constituat Sacramentum.*

8 Enimverò Baptismi Sacramentum ante Christi Passionem & Resurrectionem institutum fuisse, certum est ex Augustini sententia tract. 5. in Joan. dicente, quòd Apostoli, ipse etiam Judas, ante Christi Passionem baptizaverint, non Baptismo Joannis, sed Christi: *Baptisma quod dabatur à Petro, Christi est, & quod datum est à Juda, Christi erat. Dedit Judas, & non baptizatum est post Judam. Dedit Joannes, & baptizatum est post Joannem. Quia si datus est à Juda, Baptismus Christi erat. Quod & Joannis 3. Evangelista significat, dicens, quòd Christus baptizabat, non per seipsum, sed per discipulos. Sequitur enim cap. 4. *Quamquam Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus. Ut enim Augustinus observat tr. 15. in Evang. Joan. *Jesus baptizabat, & non baptizabat. Baptizabat, quia ipse mundabat. Non baptizabat, quia non ipse tingebat. Præbebant discipuli ministerium corporis, præbebat ille adiutorum majestatis.* Quòd autem Baptismus ille, quem Christus per discipulos suos contulit, non Joannis fuerit, sed Christi, idem Evangelista satis aperte significat, dum ait, quòd Christus baptizabat per**

discipulos. Neque enim Christus, sed Joannes per discipulos Christi baptizasset, si Joannis, non Christi Baptismus discipuli contulissent. Nec hoc dato discipuli Joannis conqueti fuissent de eo quòd discipuli Christi baptizarent: *Facta est questio ex discipulis Joannis de purificatione, seu Baptismo.* Cum honorificum fuisset Joanni, quòd Baptismo suo baptizarent Christi discipuli.

Quòd autem institutum non fuerit in privato cum Nicodemo colloquio: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* ratio est, quia tunc primum collata non fuit aquæ virtus spiritualiter mundandi & regenerandi; utpote jam antè collata in Jordane, ut supra ostensum est. Tunc ergo facta non fuit Baptismi institutio, sed factæ institutionis & necessitatis Baptismi declaratio.

Quòd etiam institutum non fuerit in cruce, 10 quando de latere Christi fluxerunt sanguis & aqua; multò minus post Resurrectionem, sed ante Passionem: ratio est, quia Christus ante Passionem suam in ultima cena instituit Eucharistiam, & Ordinem, ut constat ex Trid. sess. 22. cap. 2. Congruum autem fuit, Baptismum, utpote januam aliorum Sacramentorum, ante reliqua Sacramenta institui. Unde Nazianzenus orat. 4. Imperfectus, seu Joannes nos Hierosolymitanus in Matth. c. 3. Hieronymus ibidem, S. Thomas q. 38. a. 6. aiunt, Christum baptizasse Joannem eo die quo à Joanne baptizatus fuit.

Nec S. Leo contrariatur, dum in epist. ad Episcopos Sicilia ait, *Christum regenerationis potentiam sanxisse, quando de latere ipsis profuxerunt sanguis redemptionis, & aqua Baptismatis.* Neque enim Leo dicit Christum regenerationis potentiam instituisse, sed sanxisse, id est moriendo firmasse & stabilivisse. Ed quòd morte, & passione sua pretium perfolveret redemptionis nostræ, unde provenit vis, efficacique Baptismi. Dum autem in eadem epistola significare videtur, Baptismum fuisse post resurrectionem institutum, Matth. 28. dum Christus dixit: *Euntes ergo nunc docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c.* hoc referri non debet ad primam institutionem, sed ad datum discipulis præceptum ac potestatem baptizandi per totum mundum.

CAPUT II.

Baptismi obligatio solum incipit post passionem & resurrectionem Christi; imò probabilis, solum post Evangelium in die Pentecostes solemniter promulgatum.

Priorem partem tradit Catechismus Romanus 12 p. 2. §. 1. post S. Thomam q. 66. a. 2. ubi sic: *Necessitas utendi Sacramento Baptismi, indicata fuit homini post passionem & resurrectionem. Tum quia in passione Christi terminata sunt figurata Sacramenta, quibus succedit Baptismus, & alia Sacramenta nove legis. Tum etiam quia per Baptismum configuratur homo passioni & resurrectioni Christi, in quantum moritur peccato, & incipit novam vitam. Et ideo oportuit Christum prius pati & resurgere, quam hominibus indicetur necessitas se configurandi morti & resurrectioni ejus.*

Ratio posterioris partis sumitur ex Tridentino 13 sess. 6. cap. 4. dicente, quòd *justificatio, post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non potest.* Nec certè Baptismi necessitas ante solemnem Evangelii promulgationem (quæ facta est in die Pentecostes) legitur ab Apostolis promulgata. Cum igitur lex non obliget antequam promulgetur, lex Baptismi non obligavit ante Pentecostem. Si enim ante obligasset, necessitas Baptismi in re, vel in voto ad justifi-

justificationem, ante Evangelii promulgationem currens. Non solum igitur post Evangelium promulgatum, ut dicit Tridentinum, sed & ante illius promulgationem currens. Cur autem potius, quam ceteræ obligationes Evangelicæ?

14 Si dicas, legis Evangelicæ obligationem crepisse statim ac Mosaicæ fuit extincta; adedque statim post Christi Passionem & Resurrectionem, per quam lex Mosaicæ vim suam amisit, juxta illud S. Thomæ 1. 2. q. 103. a. 3. ad 2. *Mysterium redemptionis humani generis completum fuit in Passione Christi: unde tunc Dominus dixit, consummatum est...* Et ideo tunc totaliter cessare debuerunt legalia, quasi jam veritate eorum consummata. In cujus signum in Passione Christi velum templi legitur esse fissum. Matth. 27.

Contra: legis Evangelicæ obligatio incipere non potuit ante ipsius promulgationem. Cum promulgatio fit de ratione legis. Lex quidem Mosaicæ vim suam amisit in morte Christi, sed non ideo lex Evangelicæ obligare cepit in morte Christi; sed tunc demum, cum in die Pentecostes solemniter promulgata fuit, ita ut tempore quod medium fuit inter mortem Christi & Pentecostem, nec lex vetus ita extincta fuerit quin observari poterit, nec lex nova adhuc necessario fuerit observanda. Neque enim ante Pentecostem Evangelium populis fuit ab Apostolis prædicatum. Neque lex nova promulgari debuit, nisi post consummationem omnium mysteriorum Christianæ Religionis, quæ demum in die Pentecostes, vel ad summum in die Ascensionis completa fuerunt. In die verò Pentecostes Petrus Apostolorum Princeps cum omnibus conditionibus requisitis Evangelium promulgavit in prima sua concione quam Lucas enarrat, Act. 2. Nam concio ista (ut Bellarminus observat l. 1. c. 5. de Sac. Bapt.) *habita fuit in urbe regia Hierosolymorum, præsentibus omnibus hominibus omnium nationum, ut Lucas testatur, à summo Præcone Evangelii, qui erat Apostolus Petrus, & in ea concione comprehensa sunt præcipua capita totius doctrinæ Evangelicæ. Denique continuo etiam cepit usus Sacramentorum.*

CAPUT III.

Materia remota Baptismi.

15 Duplex est materia Baptismi, sicut & reliquorum Sacramentorum, remota scilicet & proxima. Materia remota est aqua naturalis, uti Christus significavit Joan. 3. cum dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Sicque Ecclesia semper intellexit, & tradidit. Neque enim alia aqua, quam naturali, Apostolos baptizasse, argumento est, quòd Act. 8. cum Eunuchus Candacis Reginae Æthiopiae baptizari vellet, inventa aqua, dixit Philippo: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?...* Et descendit uterque in aquam; Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum. Cùmque Act. 10. Petrus cum fidelibus vidisset, Gentes accepisse Spiritum sanctum, materiam Baptismi aquam designat, dicens: *Numquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum sanctum acceperunt, sicut & nos?* Quasi dicat non esse, cur ipsis conferri non possit Baptismus, cum aqua non desit, quæ baptizentur. Merito proinde Tridentinum sess. 7. can. 2. anathema dicit ei, qui dixerit, *aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi; atque ideo verba illa D. N. J. C. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. ad metaphoram aliquam detorsit.*

16 Per aquam verò naturalem, omnis aqua intelligitur, quæ communi usu & sensu hominum, est & vocatur aqua, simpliciter & sine addito, sive ea maris sit (inquit S. Carolus Borromeus in instruct. de Baptismi administ. act. Eccles. Me-

diolan. p. 4.) *sive fluvii, sive paludis, sive prætis, sive fontis, quæ sine ulla adjunctione aqua dici solet.* Nec ita admixta alteri corpori, ut amplius non sit aqua, sed aliquid aliud, ut sudor, saliva, lachrymæ, cerevicia, jusculum in quo coctæ sunt carnes, atramentum, &c. *Aliis autem liquoribus aut aquis, quæ ex floribus, herbis, aliisve istius generis exprimantur, eliciunturve, Baptismus confici non posse, Pastor populum docebit.*

17 *Si fortè aqua admisceatur in tam parva quantitate alicui corpori, quod compositum magis sit aliud, quam aqua, (sicut lutum magis est terra, quam aqua) non potest fieri Baptismus,* ait S. Thomas q. 66. a. 4. secus si admisceatur in tam magna quantitate, ut re & nomine adhuc sit aqua, ut aqua lutosa.

18 Proinde non licet, etiam in extrema necessitate, baptizare in alia materia, quam in aqua, v. g. in vino, vel sanguine; quiddam Lutherus interrogatus num deficiente aqua liceret baptizare in vino, in colloquio Symposiæ c. 17. respondit baptizari posse in omni liquore, ex quo balneum confici potest. Ex quo consequens foret, posse in sanguine humano, vel porcino; ex quo balneum confici posse constat ex historia Constantini Magni.

19 In dubio verò, an liquor (qui ad manum habetur) sit aqua naturalis, an non? tamen si alia aqua hic & nunc haberi non possit, non licet extra necessitatem baptizare. Tamen in extrema necessitate liceat, imò oporteat (sub conditione) baptizare in materia dubia, dum certa haberi non potest. Quia Sacramentum potius exponendum est periculo nullitatis, quam homo periculo, imò certitudini damnationis. Sed & aegro periclitanti succurrendum medicinâ dubiâ, potius quam nullâ. Denique non intervenit temeritas præsumptionis, ubi est diligentia pietatis, cap. si nulla de Consecr. dist. 4.

20 Scelus tamen in q. dist. 3. q. 2. sapienter observat, quòd quando possibilitas adest, via tutissima eligenda est. Si non adest possibilitas, via tutissima proxima tenenda est. Cessante impossibilitate, cautè supplendum, quod impossibilitas prohibebat.

21 Sed quid de aqua rosacea? in eane baptizare licet, & sub conditione oportet, in extrema necessitate, alia certiori aqua deficiente? Affirmo cum Putano ad q. 66. S. Thomæ a. 4. Tanne-ro to. 4. disp. 4. q. 1. n. 41. Francisco Farvacquez opusc. de Baptismo c. 2. q. 2. §. 3. ubi sequentia ad id probandum exhibet argumenta non contemnenda.

22 *Quia in extremo periculo, extrema quaque remedia tentanda sunt.* Quare cum hic agatur de extremo periculo, & æterna salute infantis agonizantis, extrema quaque remedia tentanda sunt. Inter quæ merito recensetur aqua rosacea. Cùm multi Theologi profuturum infanti ejusmodi Baptismum piè confidant, nec desint piæ confidentiæ verissima fundamenta.

23 Siquidem valdè verisimile est aquam, è floribus rosarum, subiecto igne expressam, esse veram aquam & naturalem. Quia valdè probabiliter asseritur, elementa verè, & (ut aiunt) formaliter manere in mixtis... Est enim opinio plurimorum Medicorum, Chymicorum, & Philosophorum, Bodini, Dandini, & aliorum, quos hic referre longum foret. Stabilità autem probabilitate hujus opinionis, infero: Ergo etiam probabiliter asseritur in floribus rosarum, quæ sunt corpora mixta, superflitem manere substantiam aquæ veræ & naturalis, quamvis, ut sensisse fertur Averroës, remissam. Infero ulterius: substantia aquæ veræ & naturalis, in floribus rosarum delitescens, & quodammodò dormiens, subiecto igne

- inde educi & excitari probabiliter poterit ... Si-
cut è silice, per motum chalybis substantia ignis
veri & naturalis educitur ...
- 24 Sed esto non permanent elementa verè & for-
maliter in mixtis, eritne propterè improbable,
aquam veram & naturalem è floribus rosarum
generari & excitari? In hac opinione vera & na-
turalis substantia ignis generatur & excitatur è
mortuo silice, attritu & rarefactione pinguium &
inflammabiliu spirituum (ait Fromondus l. 1.
de anima c. 8.) quidni etiam vera & naturalis
substantia aquæ generari & excitari poterit è flori-
bus rosarum, factò per ignem motu, & partium
humidarum & liquidarum fregatione, & in tu-
bum congregatione?
- Deinde ostendit fundamentum Theologorum,
cum S. Thoma negantium aquam rosaceam esse
veram aquam naturalem, cò quòd formà substan-
tiali differat ab aqua vera & naturali, esse incer-
tum. Tum quia incertum est, an dentur formæ
substantiales inanimæ, sicut à materia diversæ.
Cum eas negent ex Democriti & Epicuri schola
rediviui Philosophi, quibus nihil est principis fidei
certum, nihil ratione naturali demonstratum op-
ponitur.
- 25 Quòd enim aqua rosacea sit artificialiter cliba-
no stillata, non obstat ne eadem sit aqua vera
& naturalis: sicut quòd ignis è silice educus,
sit quodammodò artificialiter educus, non obstat
ne eadem sit ignis verus & naturalis. Sicut ergo
ignis iste naturalis est quoad substantiam, solum-
que artificialis quoad modum eliciendi. Ita simi-
liter.
- 26 Quòd etiam aqua rosacea odore & sapore dif-
ferat ab aqua vulgari. Non est firmum certum-
que argumentum, ex quo certò inferri queat esse
aquam substantialiter diversam ab aqua naturali.
Infirmiter quippe argumentum est, ex unius ac-
cidentis diversitate, diversitatem substantialem in-
ferre. Cum aquæ balnearum sulphuræ, sapore,
colore, plurimisque accidentibus discernantur ab
aquis vulgaribus, à quibus non idèd substantiali-
ter differre tradit S. Thomas.
- 27 Deinde si rosæ non sint odoriferæ, qualis fer-
tur esse Hierichuntina, quo indicio aquam inde
expressam ab aquæ vulgaris substantia discernes?
- 28 Cum ergo probabile sit, aquam rosaceam ab
aqua vera & naturali substantialiter non differre;
in casu extremæ necessitatis, si alia aqua desit, li-
citur erit aqua rosacæ remedium adhibere. Tam-
en extra necessitatem aqua rosacæ baptizare fa-
crilegium sit, meritòque Catholicæ culpæ & re-
petantur Baptisma hereticorum, aqua rosacæ pas-
sim baptizantium, exemplo Wicessitarum qui
(teste Hapsfeldio histor. Wiclefist. c. 4.) non sim-
plicem, sed rosaceam aquam ad mysterium Bap-
tismi adhibent.
- 29 Hactenus doctissimus Farvacius. Qui deinde
querit, liceatne infantem agonizantem baptiza-
re liquore ex arboribus, aut vitibus promanante,
si nullus alius suppetat idoneus? Et respondet ex
tactis fundamentis id videri licitum. Non enim
desunt Authores Theologi, qui ita sentiant, ut
Dicaltillo tr. 2. de Baptismo disp. 3. dub. 3. ubi
sic: *Vidi aliquando amphoras bene grandes aquæ
breuissimo tempore ex vitibus colligi, nec in colore,
sapore, aut odore deprehendere potui, in quo differ-
ret ab elementari, dum Muricæ versaret.*
- Et concessio quòd elementa in mixtis verè &
formaliter permanent, cur elementum aquæ ve-
ræ & naturalis, delitescens in arboribus, aut vi-
tibus, non poterit per calorem solis, aliasvè cau-
sas congregari, & deinde foras protrudi. Imò non
est improbabile aquam veram per radices seu fi-
stulas, è terra exsurgere, & postea distillari. Nam
apud Majolum de plantis Hispanus Scriptor: *De*
- prehendimus (inquit) arbores plurimam ad se a-
quam trahere ex humo, radicum opera, velut fi-
stulis: atque adeò averti fontes atque scaturigi-
nes, ne profuuant. Propterea casâ sylvâ, fontes
promanasse compertum est.*
- Neque aliter fieri posse credendum est, quòd
scribit Joannes Metellus: *Ferrea Insula, in hac Ca-
nariarum, fluvius, fontibus, puteisque caret: ve-
rantamen unica in ea est arbor, muris uti fons cir-
cumdata, nunci arbori similis. Hæc aquam, quæ
pecoribus, hominibusque sufficiat, è suis uberim
distillat.* Idem, vel simile narrat Majolus ex Au-
thoribus, quibus se credere dicit. Idem ex Indis
se audisse scribit Dicaltillo ubi supra.
- Ex quibus inferitur, ex arboribus, vitibusque
quam veram & naturalem materiam fluere, vel
saltem meritò dubitari, an non vera sit & natu-
ralis; quâ proinde in extrema necessitate uti liceat,
& oporteat, aliâ deficiente.
- Lixivium non nimis decoctum, ab omnibus ad-
mittitur tamquam materia idonea, sicut & iuciu-
lum in quo coctæ sunt carnes, *demmodo* (inquit
S. Thomas ad 3.) *non sit facta tanta resolutio
corporum laxatorum in aqua, quòd liquor plus ha-
beat de aliena substantia, quam de aqua. Quod ex
spissitudine percipi potest. Si tamen ex liquore sic
instituto exprimat aqua subtilis, potest ex ea
fieri Baptismus, sicut est in aqua que exprimitur
ex luto, licet in luto fieri non possit.*
- Aqua etiam collecta ex vaporibus densatis, ex
olla evaporatis, quæ hærent in ejus operculo, ab
omnibus (quantum scio) habetur pro sufficien-
te. Sicut è illa quæ tempore hyemali fluit ex
lapidibus & particulis. Cum sit liquor ex acre ver-
sus in veram aquam naturalem.
- Ab omnibus verò rejicitur lac, & succus ex-
pressus ex pomis, pyris, cerasis, Salivam quoque
ut certò insufficientem rejicit Innocentius III. cap.
*non ut de Bapt. & ejus effecta, ubi sic: Postu-
lasti, utrum parvuli sint pro Christianis habendi,
quos in articulo mortis constitutos, propter aquæ pe-
nuriam, & absentiam Sacerdotis, aliquorum sim-
plicitas in caput, & pectus, ac inter scapulas,
pro Baptismo, saliva conspersione linivit. Responde-
mus, quòd cum in Baptismo duo semper, videlicet
verbum, & elementum, necessario requirantur,
dubitare non debes, illos verum non habere Bap-
tismus, in quibus non solum utrumque prædictorum,
sed etiam alterum est omnium.*
- Quòd si verum est de saliva, etiam verum est
de urina, lachrymis, pituita.
- Succos & liquores, qui per alchymiam aut di-
stillationem educuntur ex herbis, plantis, floribus,
licet rejiciant S. Thomas, Scotus, & alii passim,
pro materia probabili, vel saltem dubia habent,
qui aquam rosaceam, velut materiam probabilem
aut dubiam, in extrema necessitate censent usur-
pandam.
- De sudore, an differat specie ab aqua naturali,
dubitant nonnulli apud Dianam p. 6. tr. 7. resol.
18. Sed eadem videtur ratio sudoris ac salivæ,
de qua supra n. 35.
- Aquam ex sale resolutam, ineptam plerique
censent. Aptam reputat Henriquez in Sum. l. 2.
c. 6. n. 1. Dicaltillo supra n. 29. Bonacina de
Sacram. q. 2. puncto 3. n. 4. aliique plures.
Tannerus verò supra n. 38. habet ut minimum
pro dubia.
- Cerevisiam indistinctè reprobant Henriquez, &
Bonacina. Sed approbant eam distinctione Sco-
tus in 4. dist. 3. a. 4. Coninck, Tannerus,
Layman, si valde tenuis sit; secus si crassa & de-
cocta. Tunc enim de ipsa philosophandum, uti
S. Thomas supra philosophatur de aqua jurulenta
valde pingui.
- Atramentum (inquit Gobat tr. 2. de Baptismo

n. 32.) absque omni dubio constat maiora copia aquae, quam aliois, aliorumque ingredientium. Non scio tamen qui vel admittat, vel rejiciat expressè. Ipse censet esse materiam aptam, sicut est aqua turbida. Est enim vera aqua, licet nigra: sicut aqua turbida, vera est aqua, licet turbida. Nec refert quod ab aqua vulgari differat odore, sapore, colore. Neque enim idè firmiter concluditur substantialiter ab vulgari differre. Nec apparet cur de atramento philosophandum non sit, uti de cerevisia & jusculo; quae secundum Doctores sunt materia apta, si sermo sit de cerevisia & jusculo tenui. Idem ergo dicendum videtur de atramento non crasso, sed tenui.

42 At (inquit Caramuel Th. Fundament. fund. 64.) atramento potius maculari videntur, quam lavantur. Respondet Farvacius hic non requiri aquam, quae emundet corpus à quibuscumque fordidis corporalibus (aliàs lutulentis aqua non foret materia apta) sed quae sit aqua, ex sua substantia apta lavare corpus, quamvis ex aliquo accidenti per eam corpus maculetur.

CAPUT IV.

Baptismi materia proxima.

43 Farvacius in Appendice ad cap. 2. q. 2. improbat communem loquendi modum, quo Scholastici materiam Baptismi, aliorumque Sacramentorum duplicem assignant, remotam scilicet & proximam. Et ratio principalis ipsius est, quia Concilia & Canones non aliam agnoscent Baptismi materiam, quam aquam veram & naturalem. Nusquam ablationem nomine materia designant, nusquam materia proxima meminerunt.

44 Sed frustra vir eruditissimus de nomine disputat, dum de re constat. Materie proxima nomine nihil aliud Scholastici Doctores intelligunt, nisi materiam remotam, v. g. aquae, legitimam ad subiectum applicationem. Quis dubitat applicationem istam à Conciliis & Canonibus agnitam? An non in Canonibus & Conciliis mentio ablationis, infusionis, immersionis, asperisionis, &c.? Hoc Scholastici vocant materiam proximam. Nec hic nimis urgenda ratio materiae proxima: cum etiam in causa Sacramentorum ratio materiae & formae non sit nimium urgenda: quia in eorum nonnullis materiae & formae sunt tantum analogicae, ut Morinus observat lib. 10. c. 10. n. 17.

45 Et si idè rejicienda foret usurpatio nominis materiae proxima, quia illius Concilia & Canones (sub eo nomine) non meminerunt; pariter rejicienda fuisset ante Florentinum usurpatio nominis materiae & formae, in Sacramentis explicandis: quia materiae & formae Sacramentorum (sub eo nomine) praesca Concilia & Canones non meminerunt. Sed sicut hoc praetextu haeretici inaniter explodunt in Sacramentis explicandis nomina materiae & formae: quia licet praesca Concilia & Canones istis nominibus Sacramentorum naturam non explicaverint, rem tamen istis nominibus sequentium saeculorum usu significatam agnoverunt; ita similiter, &c. Aliàs similiter explodendum foret, in materia penitentiae, nomen attritionis, quod praesca Patres, Canones & Concilia non usurparunt. Nec Concilium Nicaenum uti debuisset voce *consubstantialis*, autè non uti-rata.

46 Rejicta igitur ad nihil utili contentione, proximam Baptismi materiam esse dicimus ablationem, sive talem applicationem aquae ad corpus baptizati, ut corpus verè dici possit lotum seu ablutum. Quam ablationem S. Thomas q. 66. a. 1. usque adeò censet esse de ratione Baptismi, ut

Tom. III.

dicat quòd Baptismi Sacramentum non perficitur in ipsa aqua, sed in applicatione aquae ad hominem, quae est ablutio (audiat Farvacius;) Et idè Magister in 3. dist. 4. sent. dicit, quòd Baptismus est ablutio corporis exterior, facta sub forma praescripta verborum. Et concinit Scotus in 4. dist. 3. q. 3.

47 Applicatio verò aquae, ad corpus ejus qui baptizatur, necessariò fieri debet per contactum fluentem & successivum, quo vel aqua contingat cum qui baptizatur, vel hic aquam contingat, ut ablutio dici possit. Sic Doctores communiter tradunt, sive interim fiat per immersionem, sive per affusionem, sive per asperisionem. Quocumque enim ex istis modis validè fieri docet S. Thomas; imò & licet, dummodò quisque servet usum Ecclesiae suae, sicut observandum monet Rituale Romanum. Quia verò per immersionem expressè representatur figura Dominicae sepulturae, ad quam representandam baptizatur (Apostolo teste, *quicumque baptizati sumus in Christo, in morte ipsius baptizati sumus: consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem*. Rom. 6.) idè S. Thomas dicit, quòd modus iste baptizandi communior sit & laudabilior; nec necessaria sit trina, sive immersio, sive infusio. Tamen haece in partibus in usu sit *urina infusio aquae super caput baptizandi*: prima, dum dicitur *in nomine Patris*; secunda, dum dicitur *Et Filii*; tertia, dum dicitur *Et Spiritus sancti*. Haec representatur etiam aliquo modo sepultura Christi: *Nam quocumque modo fiat ablutio* (ait S. Thomas a. 7.) *corpus hominis, vel aliqua pars ejus, aquae supponitur, sicut corpus Christi sub terra fuit positum.*

48 Quòdque olim Baptismus etiam per asperisionem vel effusionem collatus fuerit, videri potest apud Cyprianum episc. 76. ubi ad id allegat illud Ezech. 36. *Aspergam* (sive ut nos legimus *effundam*) *super vos aquam mundam. Beatum quoque Laurentium sic baptizasse legitur* (ait S. Thomas) sicut & alios Sanctos, *Et hoc praecipue propter necessitatem*, vel quia est magna multitudo baptizandorum, ut patet Act. 2. *Et 4. ubi dicitur*, quòd *crediderunt uno die tria millia, Et alia die quinque millia*. Et S. Franciscus Xaverius propria manu tinxisse dicitur duodecies centena millia hominum. Quod non nisi per asperisionem facere potuit.

49 Tantum porò aquae corpus baptizandi contingere debet, ut ipse moraliter censetur ablutus; eaque pars corporis abluenda, à qua homo simpliciter denominetur *ablutus*, seu *aquae aspersus*, &c. Unde secundum aliquos sufficit asperio duarum vel trium guttarum, imò unius guttae, dummodò successivo motu per corpus fluentis, secundum Vaquez, Henríquez, Comitolum, & alios. Sed & secundum Vaquez, Lessium, & alios, sufficit quòd homo abluatur in quavis parte corporis, quamvis minima. Non enim semper à majori parte sumitur denominatio: cum homo simpliciter dicatur *christiferae unctus*, etiam minima pars frontis digito christimate intincto attingatur. Unde validum censent Baptismum infantis factum digito aqua intincto. Nec rebaptizandum, si digitus fuerit probè immersus in aquam. Gobat tr. 2. de Baptismo lect. 2. n. 46.

50 Veruntamen in re tanti momenti tutiora semper sequenda sunt: idèquè, si nihil obstat, abluendum est semper caput, in quo vigent omnes sensus, ait sanctus Thomas a 7. ad 3. Ita etiam Catechismus Romanus p. 2. §. 18. Si quando periculum urgeat, nec caput, nec alia notabilis pars corporis (v. g. caput, vel humerus) ablu possit, in parte quae se offert, quamlibet minima, infans est baptizandus, ipsum potest rebaptizando sub conditione, si in parte dubia fuerit baptizatus.

- 51 Addit sanctus Thomas q. 68. a. 11. ad 4. quod expectanda est totalis egressio pueri ex utero, ad Baptismum, nisi mors imminet. Si tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari, periculo imminente, & non est postea rebaptizandus, si eum perfecte nasci contigerit. Et videtur idem faciendum, quacumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vita ita consistit, sicut in capite; videtur quibusdam, quod, propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer post perfectam natiuitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo.
- 52 Sed quid si mors imminet infanti, nulli sui parte exitanti extra uterum, possitque Chirurgus, vel obstetrix, aqua inspergere infantem, adhuc in utero totaliter existentem, eritne validus & licitus iste Baptismus? Negat Bonaventura, Aletius, Durandus, Comitolus, & alii. Quia iuxta Matth. 1. dicitur: Nisi quis renatus fuerit, &c. Juxta Augustinum vero in epist. ad Dardanum: Nemo renascitur, nisi prius nascatur. Et idem Isidorus cap. qui in maternis 115. de consecr. dist. 4. ait, quod qui in maternis uteris sunt, idcirco cum matre baptizari non possunt, quia qui natus secundum Adam non est, renasci secundum Christum non potest. Neque enim in eo dicit regeneratio poterit, quam generatio non praecessit.
- 53 Si tamen aqua ad ipsum infantem verè immitti queat. Baptismus ipsius validum licitamque censeo cum Gabriele, Victoria, Toletio, Maldonato, Suarez, Vivaudo, Praepolito, Chapeville, Bonacina, Tannero, Valentia, aliisque multis. Ratio est, quia qui verè abluatur potest in nomine Patris, &c. baptizari potest. Si ergo infans in utero abluatur potest, baptizari potest.
- 54 Nec obstat quod allegatur ex Matth. 1. Augustino, & Isidoro. Quia iuxta S. Thomam in 4. dist. 12. q. 1. ad 2. duplex est carnalis natiuitas. Prima in utero... secunda natiuitas est extra uterum. Priori natiuitate infans, adhuc in utero existens, verè dicitur natus (iuxta illud Matth. 1. Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Cui conionat Alexander III. cap. debitum de Baptismo, ibi: In carnali generatione, quae proles ex viro & femina nascitur, &c.) Nec ullibi Scriptura requirit natiuitatem extra uterum. Eam quidem requirere videtur Augustinus, sed inchoatam per apertionem uteri, per quam aqua ad ipsum infantem valeat pertingere. Nec Isidorus negat natum in utero per Baptismum renasci posse, si aqua ad ipsum verè queat pertingere; sed solum negat renasci posse, seu baptizari cum matre, per hoc utique quod maternus uterus abluatur. Quia putat infantem non natum extra uterum, secundum se abluatur non posse, siue aquam ad ipsum non posse pertingere. Cujus oppositum Medici testantur, probantque, ex eo quod in puerperio, ostium uteri, cui infans inclusus est, sufficienter aperiri solet, egressumque infanti dare, sic ut istius apertionis defectu vix unquam proles in utero moriatur, sed dum edi non potest, arctitudo aliarum partium, vel proli infirmitas in causa est.
- 55 Aperto verò ostio uteri (quae apertio, quaedam inchoatio est natiuitatis extra uterum) caro infantis, vel saltem secundina, infantem circumdans, si nondum fracta sit, per obstetricem, vel Chirurgum tangi potest. Igitur aqua u que ad infantem, vel secundinam immitti potest, siue manu madefacta, siue tubo aliquo, quo Chirurgi solent aquas salutare, in matricem affectam, ad eam sanandam immittere. Quo instrumento si immitti queant aquae matricis sanatae, quidni & infantis ablutivae, quae saltem secundinam attin-

gant. Quod probabiliter sufficit ad Baptismum infantis: cum secundina probabiliter sit pars infantis, quamdum in materno est utero, (sic enim docent Aurcolus, Angelus, Sylvester, Vasquez, Reginaldus, Coninck, Praepolitus, Bonacina, Dicastillo, alique non pauci, eò quod sit membrana agnata & congenita infanti, non solum ad tegumentum, sed ad infantis nutritionem ordinata. Testantur quippe Medici per venas, in secundinae substantiam diffusas, alimentum traduci à venis uteri materni, ad venam umbilicalem infantis. Ex quo ipse alimentum exfugit, eodemque alimento, quo infans alitur, alitur & secundina. Videtur ergo ad perfectionem & integritatem infantis pertinere, pro tempore quo infans illa indiget; licet ad eum non pertineat pro tempore quo non indiget. Quod non mirum. Quia natura, iuxta varios status, varias fides comparat partes, ut in adolescentia semen, in virilitate barbam, &c.

Semper autem cavendum ne alia adhibeatur aqua quam calida: eò quod immixtio frigida foret mors matris.

Nec contrarius est S. Thomas q. 68. a. 11. ad 57. 1. dicens, infantes, quamdum sunt in utero matris, baptizari non posse: quia non subjiciuntur actioni humanae. Quia certum est ex contextu quod hoc dicat ex suppositione quod ita inclusi sint in materno utero, ut actio humana ad ipsos pertinere nequeat. Atque adeo pro tempore quo ostium uteri nondum apertum est: utpote quo apertum est ipsos tangi posse, atque adeo abluatur manu obstetricis; humanaeque actioni subijci.

Supereff quaeſtio duplex. Prima de capillis, valeant Baptismus, si ex solis aqua contingat? Secunda, an valeat, dum infans supponitur aquae è tecto defluentis.

Ad 1. respondeo esse contrarias de Coſtiorum opiniones. Negant enim istius Baptismi valorem Bonacina, Villalobos, &c. Affirmit vero Sorus, Valentia, Coninck, Vasquez, Layman, alique plures. Quia censent capillos esse partem humani corporis (quod contrarii Auctores negant) frivientem ad ornatum ipsius. Ob illam opinionum contrarietatem, repetendus erit sub conditione, si possibile fuerit.

Ad 2. respondeo valere Baptismum; utpote ad cuius valorem perinde est siue aqua applicetur corpori, siue corpus aquae. Si enim verè sordidat vestem, qui eam sordibus applicat: verè etiam abiuit corpus, qui applicat illud aquae. Sicut strophium abluatur, qui illud aquae applicat, & immergit.

CAPUT V.

Forma Baptismi.

Forma ordinaria apud Latinos haec est: Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Apud Gracos verò baptizatur servus Dei, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Baptizatur (inquam) non verò baptizetur, ut plerique Latini Theologi referunt. Quia Leo X. in sua Constitutione accepimus nuper, data 18. Maii 1521. testatur, morem baptizandi Graecorum, à Florentino approbatum, esse (ut dixi) baptizatur servus Dei, &c. Sicut & Clemens VII. in Brevis de 26. Maii 1526. quo confirmat Constitutionem illam, seu Litteras Leonis, quas (inquit) in Secretaria nostra diligenter inspicimus & examinari fecimus, atque de verbo ad verbum transcribi. Neque Liturgia, & Euchologia ulla Graecorum, seu nova, seu vetera, habent baptizetur, sed baptizatur, ut ex P. Goar, Severo Patriarcha Alexandrino, Nicephoro Callisto, Sophronio, & tribus Graecorum formulis, Farvacius

ostendit opusc. de Bapt. c. 3. q. 1. §. 2. ex his concludens in Florentina Instruktionem Armenorum, non esse legendum *baptizetur*, sed *baptizatur*: eam sic legerit natio Græca, lectionem approbantibus duobus laudatis Pontificibus. Ex eo verò quòd utraque illa forma valida sit, & ab Ecclesia probata, manifestum est, particulam *ego* in forma Latina non esse essentialem, sive non esse de ratione Baptismi, quòd in forma illius designetur persona baptizans: utpote quæ in forma Græca non designatur.

62 Et quia utraque forma convenit in distincta expressione trium Personarum SS. Trinitatis, eamque in Baptismo adhibendam Christus docuit Matth. ult. *baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; eaque Christi verba unanimes SS. Patrum sensus, & universa Ecclesia sic semper intellexit, tamquam ad eam necessaria, ut sine his Baptismus non subsistat. Sequitur erroneam esse sententiam Cajetani, qui ad q. 66. S. Thomæ a. 5. & 6. contra Angelicum præceptorem suum docet, ratum esse Baptismum in solo Christi nomine collatum, absque distincta expressione trium Personarum SS. Trinitatis.

63 Quòd autem unanimes SS. Patrum sensus Evangelica verba ex Matth. ult. allata semper intellexerit, tamquam Baptismi formam, adeoque essentiam præscribens, non est quòd dubites. Si quidem Tertullianus lib. de Bapt. c. 13. *Lex (inquit) tingendi imposta est, & forma præscripta: Ite, docete nationes, tingentes eas in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Cyprianus episc. 73. ad Jubajan. *Dominus post resurrectionem discipulos suos, quemadmodum baptizare deberent, instituit, & docuit, dicens... baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Augustinus l. 6. de Bapt. c. 25. *Deus adest Evangelicis verbis suis, sine quibus Baptismus Christi consecrari non potest*. Quæ Evangelica verba ibidem l. 3. c. 15. exprimit dicens: *Si verbis Evangelicis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Marcion Baptismum consecrasset, &c.* Leo Magnus episc. 4. decret. ad Episcopos Siciliæ: *Dominus... discipulis suis... formam & potestatem tradidit baptizandi, dicens... baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Fulgentius de Incarn. & grat. Chr. c. 11. dicit, Matth. ult. traditam esse formam sancti Baptismatis, esse in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti proferendam. Isidorus lib. 2. de div. Offic. c. 24. *Nequaquam Baptismi sanctificatur officio, nisi qui sub Trinitatis tingitur Sacramento, sicut Dominus ait... baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, &c.* Proinde si, omnia qualibet Trinitatis Personæ, Baptisma detur, manifestè in regenerationis aqua nihil agitur, nisi tota Trinitas invocetur. Damascenus l. 4. orthod. fid. c. 10. *Qui in sanctam Trinitatem minime baptizati sunt, hi denudò baptizentur necesse est... Enimverò quænam verborum forma adhibenda esset, Dominus discipulis suis in hæc verba exposuit: baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Beda to. 8. q. de peccato originali: *Siquis baptizans dicat: Baptizo te in Christo Jesu, & non dicat, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sicut Dominus instituit, non est verus Baptismus*.

64 Univerfam quoque Ecclesiam Evangelicæ illa verba semper sic intellexisse, constat ex eo quòd Ritualia, & Euchologia omnia Ecclesiæ, tam Occidentalis, quam Orientalis, non aliam exhibeant Baptismatis formam, quam sub distincta trium Personarum SS. Trinitatis invocatione, dicendo: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Quam ad eam necessariam Ecclesia semper tenuit, ut Paulianitas hæreticos, in nomine

Patris, & Filii, & Spiritus sancti non baptizatos, iussit baptizari. Secus alios hæreticos, sub illa verborum forma baptizatos, ut videre est can. 19. Concilii Nicæni. Similiter Cataphrygæ ad Ecclesiam venientes can. 7. Concilii Constantinop. iussi sunt baptizari: quia (teste Gregorio Magno l. 9. episc. 61.) *in Trinitatis nomine minime baptizantur*. Et idem ibidem decretum est de Eunomianis: *quia non in Trinitatem* (ait Sozomenus l. 6. c. 26.) *sed in Christi mortem Eunomius assereret baptizandum*. Sed & Arianos Concilium Arelatense can. 9. dicit non baptizatos, si deprehendantur baptizati *in Patre, & Filio, & Spiritu sancto*. Verùm, si interrogati non responderint hanc Trinitatem, baptizentur.

CAPUT VI.

Non valet Baptismus sub expresso solius Christi nomine collatus. Nec Apostoli sic unquam baptizaverunt.

Apostolos ex quadam dispensatione sic initio 65 nascentis Ecclesiæ, ad celebrandum Christi nomen, baptizasse docuerunt Hugo Victorin. p. 6. l. 2. de Sacram. c. 2. Magister sent. in 4. dist. 3. pluresque alii veteres Scholastici. Sed Apollolos sic nunquam baptizasse, docent Basilii l. de Spiritu sancto, cui titulus: *Adversus eos qui dicunt sufficere Baptisma tantum in nomine Domini*. Augustinus l. 3. contra Maximimum Arianum c. 17. cæterique cum ipso Patres, per Baptismum in nomine Jesu Christi collatum, de quo in Actis Apostolorum, intelligentes Baptismum collatum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: Illi (inquit Augustinus loco citato) qui Act. 2. non nominati Patre & Spiritu sancto, in nomine Jesu Christi iusti sunt baptizari, intelliguntur non baptizati, nisi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Ante Basilium & Augustinum Cyprianus in 66 episc. 73. ad Jubajan. dum in Actis Apostolorum, Petrus... dicit: *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini Jesu Christi, &c.* Jesu Christi mentionem facit Petrus, non quasi Pater omittitur, sed ut Patri quoque Filii adjungeretur. Enimverò ubi post resurrectionem à Domino Apostoli ad Gentes mittantur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, baptizare Gentiles jubentur. Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Ecclesiam, modò in nomine Jesu Christi, ubicumque & quomodocumque Gentilem baptizatum remissionem peccatorum consequi posse: quando ipse Christus Gentes baptizare jubeat in plena & auctentica Trinitate?

Innocentius I. episc. 22. ad Episcop. Macedon. 67 ait, eos qui in nomine Christi à Paulo baptizati leguntur, fuisse baptizatos *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*.

V. Beda to. 8. q. de pecc. origin. Siquis 68 baptizans dicat: *Baptizo te in Christo Jesu, & non dicat: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; sicut Dominus instituit, non est verus Baptismus. Et ideo videndum est, ne quis erret in verbis Apostoli, quibus dicit, nunc baptizo in Christo Jesu, aliter intelligens quam dictum sit.

Quòd itaque non valeat, nec unquam valeat 69 Baptismus, in solo Christi nomine, non distinctè in nomine Patris & Spiritus sancti collatus, inde constat quòd dum Christus Apostolis potestatem dedit baptizandi, formam sub qua baptizarent expresserit dicens: *baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Et formam quidem essentialem, ut constat ex dictis capite præcedenti. Incredibile verò est Apostolos non servasse formam essentiali sibi à Christo præ-

scriptam. Incredibile quoque, Christum, qui tam solemniter legem Baptismi tulit, in ea mox cum Apostolis dispensasse. Cum nulla necessitate, nulla revelatione, nulla traditione nitatur ista dispensatio. Imò necessitas erat potius non dispensandi, ut fidelis quisque in suo Baptismo doceretur fidem SS. Trinitatis, quæ fundamentum est Christiane Religionis. Unde Act. 19. legitur, quòd Paulus, inventis quibusdam in Christum credentibus, eos interrogaverit: *Si Spiritum Sanctum accepistis credentes?* Cùmque illi responderent: *sed neque si Spiritus Sanctus est audivimus.* Miratus Paulus, quòd fidem Spiritus sancti edoceri non essent in Baptismo, rursum interrogavit eos, dicens: *In quo ergo baptizati estis?* Qui dixerunt, *in Joannis Baptismate.* Dixit autem Paulus: *Joannes baptizavit Baptismo penitentiae populum, dicens, in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in Jesum. His auditis baptizati sumus in nomine Jesu.* Unde Hieronymus in cap. 2. Joël. *Quicumque (inquit) credere se dicit in Christum, non credens in Spiritum sanctum, perfectæ fidei oculos non habebit. Unde et in Actibus Apostolorum, qui baptizati erant Baptismate Joannis, in eum qui venturus erat, hoc est in nomine Domini Jesu: quia responderunt Paulo interroganti: sed ne si sit quidem Spiritus sanctus, audivimus: iterum baptizantur. Quia sine Spiritu sancto, & mysterio Trinitatis, quicquid in unam aut alteram personam accipitur, imperfectum est. Et Cyrillus noster Alexandrinus Dial. 7. de Trinit. observat, Apostolum post illa verba: *neque si Spiritus sanctus est audivimus:* interrogando: *in quo ergo baptizati estis?* clarè insinuare, solum in Baptismo nominari Spiritum sanctum. Basilus quoque cap. 12. de Spiritu sancto dicit, Apostolos quidem baptizasse in nomine Jesu Christi, sed non solo, sive non reticendo nomina Patris & Spiritus sancti.*

70 Falluntur ergo, qui contra formam baptizandi à Domino præscriptam, putant aliquando in primitiva Ecclesia inter baptizandum, solum nomen Christi expressum. Cùm enim dicuntur aliqui in Actis Apostolorum baptizati in nomine Domini Jesu, non significatur in eorum Baptismo solum nomen Jesu expressum fuisse, sed eos Baptismo Christi, atque in fide & virtute Christi, sub præscripta ab ipso forma baptizatos fuisse. Nam etiam Matth. 3. & Joan. 1. Baptismus Christi dari significatur in Spiritu. Et Rom. 6. in mortem Christi. Non ideo tamen valuit aliquando Baptismus, collatus sub expresso solo nomine Spiritus sancti, vel mortis Christi.

71 At (inquit) Ambrosius l. 1. de Spiritu sancto c. 3. sic ait: *Si unum in sermone comprehendas, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum sanctum, fide autem nec Patrem, nec Filium, nec Spiritum sanctum abneges, plenum est fidei Sacramentum.* Nicolaus I. responso 104. ad Consulta Bulgarorum ita scripsit: *A quodam Judio, nescius utrum Christiano, an Pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, & de his quid sit agendum consultis. Hi profecto si in nomine sanctissimæ Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in Actibus Apostolorum legimus, baptizati sunt (unum quippe idemque est, ut sanctus exponit Ambrosius) constat eos non esse baptizandos.* S. Bernardus epist. 340. ad hanc questionem, an baptizatus sit puer, cui Laicus, in periculo mortis ipsum baptizans, dixit: *Baptizo te in nomine Dei, & sanctæ & veræ crucis?* Respondet: *Ego verè hunc baptizatum puto.* Et paucis interjectis id probat ex eo quòd legimus in Actibus Apostolorum, non modo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, verum et in nomine Domini Jesu Christi aliquos baptizatos.

72 At (inquam ego) Ambronus ibi non loqui-

tur de Ministro & forma Baptismi (allàs sibi aperte contradiceret c. 4. peripicue dicens: *Nisi baptizatus fuerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, remissionem non potest accipere peccatorum, nec spiritualis gratia manus haurire.* Et c. 7. *In uno nomine baptizari non oportet, hoc est in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*) sed loquitur de suscipiente Baptismum, fideique confessione per ipsum facienda, ut ex contextu Farvacius ostendit q. 3. §. 2.

Quod Nicolaus I. super hoc scripsit, ut privata 73 Doctor scripsit, utpote super hoc non consultus. In eo proinde non est audiendus, contra definitionem Pelagii & Zachariæ, antecessorum suorum. Siquidem Pelagius II. scribens Gaudentio Episcopo: *Multi sunt (inquit) qui in nomine solum Christi... se asserunt baptizatos. Evangelicum verò præceptum, ipso Deo & Salvatore nostro Jesu Christo tradente, nos admonet... baptizate omnes Gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Itaque si reverà hi... solummodo se in nomine Domini baptizatos fuisse forsitan consentiant, sine cuiusquam dubitationis ambiguo, eos... in sanctæ Trinitatis nomine baptizabunt.* Zachariæ verò in epist. ad Bonifacium declarat, regulam à Domino esse impostam, Baptismum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti consecrandi... Quis enim, nisi baptizetur iuxta præceptum Domini, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti... potest esse Catholicus? Similiter audiendus non est Bernardus ea in epistola, si verè ipse sit; sed auctoritas ipsius cedere debet contrariæ definitioni Ecclesiæ, laudatorumque SS. Pontificum. Verum epitola illa existimatur spuria.

CAPUT VII.

Nunquam valuit Baptismus, sub hac forma collatus: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen: prætermisissis illis: Ego te baptizo.

74 HAc de re Morinus l. 8. de Pœnit. c. 16. n. 17. *In Baptismi forma (inquit) præcipue consideranda est Trinitatis invocatio. Hoc unum scriptis suis Patres nobis commendaverunt. De hoc solo legimus eos questionem cum hæreticis habuisse, & propter hoc solum, vel omisum, vel malè enuntiatum, vel aliquid ei additum, hæreticorum Baptisma improbasse; omnium verò admisisse, qui Trinitatem baptizando invocassent. Eos autem disputasse, an baptizando dicendum esset, Ego te baptizo, vel baptizetur, vel baptizatur, vel (nomine ipso præterito) sufficeret actum ipsum immersionis exercere, dicendo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, nusquam apud eos legi commemoratum, nedum disputatum.*

Et infra: antiqui Patres, & Græci & Latini, Baptismi effectum invocationi sanctæ Trinitatis semper attribuunt, Sacerdoteinque aiunt per precem & invocationem S. Trinitatis baptizare... Ista enim baptizo, baptizetur, vel baptizatur, tamquam quid accessorium... considerabant, totis ad S. Trinitatis invocationem attentissimi... Antiquissimi Scholastici tam pauci fecerunt priorem formulæ partem, ego te baptizo, ut quamprimum pronuntiarent, ad substantiam Baptismi non pervenire. Præpositivus, cum viveret, splendidissimum Theologiæ Scholasticæ lumen, in 4. parte Summæ sic refert, ubi agit de forma Baptismi: *Queri solet, utrum verba hæc, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sufficiant? An hoc verbum, baptizo, sit de substantia Sacramenti? Magistri nostri omnes dixerunt, quòd hoc sufficit: in nomine Patris, &c. Sic aliquot ante ipsum annis communiter in scholis desinebatur, & in praxi usurpabatur, ut*

ut manifestissimum est ex Summa de Sacramentis, & animæ consilia, quæ in Bibliotheca Victoriana extat manuscripta, cujus Author est Petrus Cantor Parisiensis, Præpositivo senior, fol. 156. ubi quaeritur: utrum prolatio hujus verbi, baptizo, sit de substantia Sacramenti? an sufficiat dicere: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti? Non est apud Doctores definitum. Juxta institutionem tamen evangelicam (ubi dicitur, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti) ostenditur quid facere debeant in invocatione istorum nominum. Unde videtur non aliud exigi ad formam. Idem colligitur ex Hugone à sancto Victore l. 2. p. 6. c. 13. de Sacramentis fidei. . . Petrus Claromontanus Episcopus eandem propositum hypothesis Stephano Tornacensi Episcopo proponit, dubius an hujusmodi Baptismus sit repetendus. Primum uterque testatur, Latinos, cum in necessitate baptizant, omittente hæc verba, Ego te baptizo, & solum mergendo dicere: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Respondet Stephanus, legitimum sibi videri Baptismum istum, nec repetendum. Quia Patres in Baptismo hæreticorum, ut ratas esset, solum Trinitatis invocationem quaesierunt. Quod nonnullis Patrum testimonio demonstrat. Deinde quia nunquam in Evangelio jubetur dicendum: Ego te baptizo; sed tantum, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c. . . sane videntur Stephani rationes probabiles (subjungit Morinus). Probe enim sciebant Patres, in quo Baptismi substantia consisteret. Sed de invocatione S. Trinitatis leguntur tantum solliciti fuisse. Deinde videtur omnium Gentium, atque etiam S. Scripturae, & rationis ipsius regula, eam præcepto satisfacere, qui quod Dominus præcepit exequitur, nec opus esse, antea enuntiare se hoc facere. Exempli causa, jubet Elizabeth servo suo, puerum suscipiatur, ut ponas baculum suum super faciem pueri. Quis dicat, necesse fuisse servo, pronuntiare hæc verba: Pono baculum Elizabethi super faciem tuam. Jubet Dominus Moysen virgam projicere, ut fieret serpens. Nunquid necesse fuit Moysen dicere, virgam projicio. . . S. Jacobus de infirmo. . . jubet: Orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini. An ideo necesse est dicere: ungo te? vel non prosit ipsa oratio, nisi prius dicat: oro, vel oremus? Greci. . . hoc tantum proferunt: signaculum doni Spiritus sancti. Et antiquitus Latini: signum Christi in vitam æternam. Alii tantum: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

75 Verum (ut optime Maldonatus in cap. 28. Matth.) istas omnes subtilitates una Ecclesia tradidit, optima sacrarum Litterarum interpres, omnino dissipat. Ex ea quippe efficax argumentum habemus ad concludendum, quod cum Christus iussit baptizare in nomine Patris, &c. iussit exprimere actum baptizandi (quidquid sit de alijs exemplis à Morino allegatis) in illis enim voluntas & institutio Salvatoris pro regula est. Sic autem Christum voluisse & instituisse, scimus ex Ecclesie traditione, quæ docet actum baptizandi exprimendum esse. Cujus quidem traditionis certum argumentum habemus, tum ex definitione Alexandri III. cap. si quis puerum extrav. de Bapt. Si quis puerum ser in aqua immerferit, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen. Et non dixerit: Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, non est puer baptizatus. Tum ex eo quod Alexander VIII. die 7. Decemb. 1690. hanc proscriptit propositionem 27. ex 31. Valuit aliquando Baptismus, sub hac forma collatus, in nomine Patris, &c. prætermisiss illis, ego te baptizo.

76 Nec in contrarium proferri possunt SS. Patres: utpote apud quos Morinus taceat, nihil super hac questione commemoratum, multo minus disputa-

tum. Nec mirum: quia ipsorum tempore nulla super hoc mota fuit quaestio, sed magna semper fuit consensus: siquidem, ut Maldonatus observat q. 3. de Baptismo, traditio semper hæc fuit, ut Minister ita diceret, quando baptizabat: ego te baptizo, &c. Controversia circa Baptismum hæreticorum, solum fuit super invocatione SS. Trinitatis. Et ideo in quaestione de Baptismo hæreticorum de ea solum solliciti fuerunt, non de expressione actus baptizandi. De qua Patrum tempore hæretici cum Catholicis semper convenerunt. Et per hæc patet ad argumenta Stephani, Episcopi Tornacensis, & Morini.

CAPUT VIII.

Ad Baptismi valorem non solum exprimenda est Personarum Trinitas, sub proprijs & distinctis nominibus personalibus, sed & divinae naturæ Unitas.

Exprimendam esse divinarum Personarum Trinitatem, sub proprijs & distinctis nominibus, constat ex dictis cap. 5. & 6. Solum addo tres Personas necessario exprimendas sub proprijs nominibus personalibus, id est significantibus propriam rationem Personæ. Hujus enim defectu S. Thomas q. 66. a. 5. ad 7. S. Bonaventura, Scotus, & Doctores communiter negant perici Sacramentum, si quis baptizet in nomine genitoris, geniti, & spirati. Quia voces Genitor, Genitum, Spiratum, ex vi significanti non important propriam rationem cujuscunque Personæ, sed actus notionalis, nec sunt synonyma cum his, Pater, Filius, Spiritus sanctus. Quia vox genitum & genitor latius patet, quam vox filium & pater. Siquidem ex nobis generamus vermes, qui non sunt filii nostri. Ob eandem rationem plerisque videtur, non valere Baptismum collatum in nomine Ingeniti, Imaginis, & Doni, vel Authoris, Unigeniti, & Doni. Tamen enim verba illa, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, S. Hilarius l. 2. de Trinit. explicat per illa, id est in confessione & Authoris, & Unigeniti, & Doni; non ideo sic explicat, quod illa significant propriam cujuscunque Personæ rationem: sed quia significant realiter idem, sive quia idem sunt re, non formali significatione.

Exprimendam quoque divinæ naturæ unitatem, habemus ex Evangelio, in quo Christus baptizari iussit in nomine, non in nominibus Patris, & Filii, &c. ad unitatem illam exprimendam. Unde Hieronymus in cap. 4. ad Ephes. Non baptizantur in nominibus Patris, & Filii, &c. sed in uno nomine, quod intelligitur Deus. Et Ambrosius l. 2. de Sacram. c. 7. Noli mirari, quia dixi, unum nomen, una Majestas. Hoc est nomen, de quo dictum est, in quo oportet omnes salvos fieri. Et ratio est, quia Baptismus est Sacramentum fidei, in quo Christus exprimi voluit primum & præcipuum fidei mysterium, utique SS. Trinitatis, quod consistit in uno Deo, tribusque Personis.

79 Sequitur proinde, non valere Baptismum, collatum in nominibus Patris, & Filii, &c. ita S. Ambrosius, & S. Hieronymus locis citatis. S. Augustinus l. 3. contra Maximian. c. 22.

80 Quid si quis diceret: Baptizo te in nomine Patris, & in nomine Filii, & in nomine Spiritus sancti; Bonacina d. 2. q. 2. p. 4. n. 3. negat valere. Quia per hoc non significatur naturæ unitas, sed pluralitas. Melius probaret, quia sicut forma Baptismi, quæ parte significat Trinitatem, eam significare debet voce significante Trinitatem, potius quam unitatem; ita quæ parte significat unitatem, eam significare debet voce significante unitatem, potius quam

Trinitatem, five potius aliquid unum, quam trinum. Vox autem *in nomine* ter repetita, non magis significat unum nomen, quam trinum.

- 81 In contrarium tamen est communis sententia, teste Leandro q. 15. quam Farvacius de Bapt. c. 3. q. 5. questiuone. 5. confutare dicit ex eo quod in veteri forma benedictionis Baptisterii (quam exhibet ex Severo Patriarcha Alexandrino) ter olim repetita fuerint verba *in nomine*. Sed quid inde? Fateor hinc quidem colligi quod trina repetitio verborum *in nomine* non necessario designet naturam divinam Trinitatem; sed non ideo designat unitatem, potius quam Trinitatem.
- 82 At (inquit) validus est Baptismus, si quis dicat: *Baptizo te in nomine Dei Patris, Dei Filii, Dei Spiritus sancti*. Fateor: sed hoc ideo, quia naturam divinam unitas satis exprimitur per *in nomine* numero singulari semel expressum.
- 83 Propterea Baptismus (de quo questio) mihi videtur anceps & dubius, ideoque sub conditione repetendus: Neque enim dubium submouet ordo Baptismi conscriptus a Severo Alexandrino, in quo haberi dicitur hæc forma, *baptizatur talis N. in nomine Patris amen. In nomine Filii amen. Et Spiritus sancti ad vitam seculi seculorum*; utpote quæ non videtur irrefragabilis esse authoritatis, uti nec forma Nestorianorum, qui in Palæstina ter repetere dicuntur *in nomine*. Unde non solus Bonacina invalidum censet eiusmodi Baptismum; sed & Antonius Coronius celebr. Controv. l. 2. Controv. 2. cap. 1. Filiucius tr. 2. n. 62. Neesen tr. 2. de Bapt. dub. 5. alique plures a Bonacina relati, sicut & a Dicaltillo de Bapt. disp. 1. dub. 5. n. 90.
- 84 Sequitur 3°. non valere Baptismus, sub hæc forma collatum: *Baptizo te cum Patre, & Filio, & Spiritu sancto*. Quia in ea forma non exprimitur divina naturam unitas, nec valet Baptismus nisi collatus evangelicis verbis, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, quibus & naturam unitas, & Personarum Trinitas distinctè exprimitur.
- 85 Nec dicas cum Comitolo l. 1. respons. q. 9. has voces, *baptizo te cum Patre, &c.* æquipolentes esse cum illis, *in nomine Patris, &c.* contrarium enim constare videtur ex hoc quod per priores distinctè non exprimitur naturam unitas, uti per posteriores.
- 86 Sequitur 3°. non valere Baptismus collatum *in nomine primæ, secundæ, & tertie Personæ*. Quia in ea forma tres Personæ non exprimitur suo propriis nominibus personalibus, id est significandis proprietates personales singularum Personarum.

CAPUT IX.

Referuntur variae formæ, de quarum valore dubitare quis possit.

- 87 Prima forma est illius Sacerdotis, qui, ut referunt cap. retulimus de Baptismo, ex Latina Linguae imperitia, baptizabat dicendo: *Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Respondet Papa Zacharias, Baptismum esse validum. Quia ex circumstantia notæ prohibitæ & imperitiæ satis apparet, tres Personas SS. Trinitatis designari verbis illis.
- 88 Quod si ex malitia, non ex imperitia, sic aliquis baptizaret, idque ex circumstantiis appareret, certe verba illa neque per se sumpta, neque ex circumstantiis haberent sensum à Christo intentum. Ideoque videretur Baptismus, vel dubius, vel nullus, ut indicat Coninck hinc q. 6. n. 7.
- 89 Secunda est Carbonariae Leodiensis, linguam corruptam Leodiensium sic baptizantis: *Esan j'et baïse à*

nos des Pere, & des Filz, & des saint Espris. Cum enim vox gallica *des* sit apud Gallos pluralis numeri, Carbonaria illa baptizare videtur *in nomine Patrum, & Filiorum, & Spirituum sanctorum*. Respondeo tamen cum Marchantio resol. Pastor. de Sacram. tr. 1. c. 2. n. 1. Baptismum esse validum. Quia ex circumstantiis, & patrio modo loquendi itarum mulierum, satis apparet per corruptum illum loquendi modum non variari sensum à Christo intentum.

Tertia est hæc: *Ego te baptizo in nomine Patris, & sanctæ Crucis, & Spiritus sancti*. Hanc formam à Suarez non pene rejicit censet Gobat hinc n. 90. Quia per sanctam Crucem satis à Christianis intelligitur Christus. Valet autem hæc forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Christi, & Spiritus sancti*. Nichilominus respondeo non valere. Quia per sanctam Crucem distinctè non exprimitur persona Filii.

Quarta hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & beate Virginis*. Ejus valorem pendere censet ab intentione Ministri. Valet enim, si illa additione solum petat intercessionem B. Virginis, vel solum intendat ipsam honorare honore ipsi d. bito. Secus si baptizare intencat in nomine B. Virginis, sicut in nomine Patris, & Filii, &c. Quia una sit natura Virginis, & Patris, &c. sicut una est natura Patris & Filii. Talis enim non intendit facere quod Christus intendit, & Ecclesia facit. Ita ferè S. Thomas q. 60. a. 8.

Quinta hæc: *Ego intendo te baptizare in nomine Patris, & Filii, &c.* Non valet, quia iammetipsum exprimat intentionem, non exprimit actum baptizandi, ejus expressio secundum decretalem Alexandri III. & iocundum Florentinum in instruct. Armen. necessaria est.

Sexta hæc: illius Sacerdotis, qui verè intendens baptizare, loco *Ego te baptizo*, per indeliberatum linguæ errorem dixit: *Ego te baptizo in nomine Patris, &c.* Valida fuit, nec repetenda. Quia mutatio unius literæ in aliam per inadvertentiam facta, in mente audientium gignere non potuit sentium substantialiter diversum à sensu Christi & Ecclesiæ, magis quam in primo & secundo casu supra. Non magis item, quam in casu quo per vitium linguæ Sacerdos, vel addit, vel omittit unam syllabam, v. g. dicendo: *Ego te baptizo in nomine Patris, &c.* Non magis denique quam in casu quo Sacerdos in Consecratione per linguam crassitium dicit: *Hoc est corpus meum*. De syllabam unam omittentibus, seu syncopeantibus ex linguæ vicio, notanda sunt verba Doctoris subtilis in 4. d. 3. q. 2. *Si subtrahatur (inquit) aliqua syllaba per synopen, non propter hoc destruitur forma. Non enim voluit Deus hominem omnino determinare ad verba in Sacramentis, ultra illum modum, quo verba sufficiunt ad exprimendum conceptum; sed cum synopa bene intelligit audiens conceptum loquentis. Nec audeam dicere, quod non vitans eam, peccat mortaliter, si non vitat ex contemptu, sed ex quadam infirmitate, vel inconsideratione humana, qua non præcavet omnibus, quantum possit.*

Septima hæc: *Ego te christizo, vel christiani*. 94 seu *Christianum facio in nomine Patris, & Filii, &c.* Non valet. Quia non exprimit actum abluendi.

CAPUT X.

Minister Baptismi.

DE eo can. constat de Consecr. dist. 4. sic statuitur: *Constat Baptisma solis Sacerdotibus esse tractandum, ejusque ministerium nec ipsi Diaconis explere est licitum, absque Episcopo, vel Pres-*

- bytero, nisi his procul absentiibus, ultima languoris necessitas cogat. Quod & Laici fidelibus plerumque permittitur, ne quisquam sine remedio salutari de seculo evocetur.
- 96 Id tamen discriminis est inter Diaconum, & inferiores Clericos, Laicosque, quod ubi necessitas exigit, & Presbyter est absens, potest Diaconus etiam jure suo baptizare. Ita Glossa in can. Diaconus dist. 93. verbo necessitas.
- 97 Potest etiam, sive vir, sive femina, in necessitate baptizare, sed cum aliquo discrimine. Quia, ut S. Thomas observat q. 67. a. 4. non debet mulier baptizare, si adsit copia viri; nec Laicus praesente Clerico; nec Clericus praesente Sacerdote. Qui tamen potest baptizare praesente Episcopo. Eo quod hoc pertinet ad officium Sacerdotis.
- 98 Si extra necessitatem articulum Laicus baptizet, peccat quidem. Tamen Sacramentum Baptismi confert. S. Thomas ibidem a. 3. ad 1.
- 99 Si petas, qualiter peccet Laicus citra necessitatem baptizando? Respondet S. Carolus Borromeus aet. p. 4. de Ministro Baptismi, graviter peccare. (Si a muliere, vel a Laico factus sit, graviter peccatum admittitur.) Parentes autem omnino caveant, ne liberos suos baptizent, absque manifesta necessitate; cum scilicet aliis quoquo modo apti non adsunt, & periculi urgeat necessitas. S. Carolus Borromeus ibidem. Alias parentes non possent ab invicem petere conjugale debitum. Ob cognitionem spirituales, quae contrahitur inter baptizantem (extra necessitatem) baptizatum, baptizantemque patrem & matrem.
- 101 Posset tamen pater exigere debitum a conjugate, si filium suum solum baptizasset cogente necessitate, juxta can. ad limina 30. q. 1. ibi: *Dicimus omninoendum esse, & inculpabile judicandum, quod necessitas intulit.* Nam hoc baptizandi opus Laicis sicutibus, juxta canonicam auctoritatem, sine esse sacri facere, liberè conceditur. Unde si supradictus genitor filium suum, corpore morientem aspiciens, ne animam perpetuè morte pereuntem dimitteret, sacri undè Baptismatis lavit, ut eum de potestate auctoris mortis & tenebrarum eriperet, bene fecisse laudatur. Idcirco suae uxori, sibi jam legitime sociatae, imponit quamdàm vixerit, judicamus manere conjugium.
- 102 Nec dubium, valere Baptismum a non baptizato, etiam Judaeo, vel Pagano, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti collatum, uti definitur can. a quodam de Consecr. dist. 4. Sicut enim ex parte materiae, quantum ad necessitatem Sacramenti, sufficit quaecumque aqua (inquit S. Thomas q. 67. a. 5.) ita etiam sufficit ex parte Ministri quicumque homo. Et ideo etiam non baptizatus, in articulo necessitatis, baptizare potest, at si duo non baptizati se invicem baptizent.
- 103 Non potest tamen quis seipsum, etiam in necessitate, validè baptizare; nec validus fuit Baptismus quo Judaeus in mortis articulo seipsum baptizavit, dicens: *Ego me baptizo in nomine Patris, &c.* De quo casu Innocentius III. consultus can. debitum de Bapt. respondit: quod cum inter baptizantem & baptizatum debeat esse discretio, sicut ex verbis Domini colligitur, dicentis Apostolus: *ite, baptizate omnes Gentes, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Memoratus Judaeus est denique ab alio baptizandus, ut ostendatur, quod alius est qui baptizatur, & alius qui baptizat, sicut in generatione carnali alius est qui carnaliter gignit, alius qui carnaliter gignitur. Ad quod designandum Christus non a seipso, sed a Joanne voluit baptizari.
- 104 Sciendum etiam 1°, quod quando Baptismus solemniter & oratione celebratur (necessitate aliud non polluitante) debet aliquis Sacramentum Baptismi suscipere à Presbytero curam animarum habente, vel ab aliquo vice ejus. S. Thomas q. 67. a. 4. ad 2.
- 2°. tametsi Marsilius, & Cajetanus valere 105 putent Baptismum, collatum à duobus Ministris simul concurrentibus, quorum unus aquam infundat, alter proferat formam. Oppositum nihilominus dicendum cum S. Thoma q. 66. a. 6. ad 3. Quia (inquit) tunc forma non est vera, cum eam proferens non abluat, nec proinde verè dicat: *Ego te baptizo, &c.* *Integritas forma Baptismi* (ait S. Doctor) *consistit in forma verborum, & in usu materiae.* Et ideo neque ille qui tantum verba proferat, baptizat; neque ille qui immergit. Et ideo si unus verba proferat, & alius immergat, nulla forma verborum poterit esse conveniens. Quia tamen nonnullis viris doctis haec sententia non videtur omnino certa, neque ex Scriptura, neque ex Traditione, neque ex ratione, nec opposita profusè improbabili: Joannes Chapeville in suo doctissimo tractatu de ministr. Sacram. temp. dist. q. 20. ait se non improbare praxim sic baptizandi in extrema necessitate, dum aliqui puer est mortuus absque Baptismo, v. g. tempore pestis, si rallo habere nequeat accessum ad puerum, eò quod aedes infecta sint à Magistratu occlusa, nec in domo sit nisi mutus, vel aedè rudis, ut nec formam sciat, nec brevi tempore edoceri queat. Quo casu poterit (inquit) per fenestram apertam proferre sub conditione formam, illo qui intus est affundente aquam. Quod etiam probant Gobat n. 147. Farvacius c. 4. q. 7. nosse Stephanus à S. Paulo disp. 2. n. 12. & alii apud Dianam p. 5. tr. 3. resol. 19. & 26. Quibus tamen non subscribit Comitulus l. 1. respons. moral. q. 11. ubi id penitus rejicere videtur.
- 3°. valere Baptismum, quo duo simul eundem hominem abluunt, & simul verba proferunt, sic ut uterque dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, &c.* independentè alter ab altero. Sicut valida est consecratio ejusdem panis, quo Sacerdotes de novo ordinati simul cum Episcopo ordinante consecrant, si simul consecrationis verba proferant. Ita S. Thomas q. 67. a. 6. his verbis: *Si omnino simul verba proferrent, & hominem immergerent, aut aspergerent, essent puniende inordinato modo baptizandi & non de iteratione Baptismi.* Quia uterque intendens non baptizatum baptizare, & uterque quantum est in se, baptizaret. Nec traderent aliud Sacramentum, sed Christus, qui est unus, interius baptizans, unum Sacramentum per utrumque conferret. Si autem quilibet illorum baptizare intenderet ut Minister partialis dependentè ab altero, tamquam concussa partiali, tunc neuter baptizaret. Quia talis concursus videtur esse contra rationem ministerii hujus Sacramenti (ait S. Doctor ibidem) homo enim non baptizat, nisi ut Minister Christi, & vicem ejus gerent. Unde si quis unus est Christus, ita oportet esse unum Ministrum, qui Christum representet. Propter quod signanter Apostolus dicit Ephe. 4. *unus Dominus, una Fides, unum Baptisma.* Et ideo contraria intentio videtur excludere Baptismi Sacramentum.
- 4°. non esse quoad hoc simile de baptizante & 107 baptizato (addit S. Doctor ad 2.) sed posse subinde plures homines simul ab uno Ministro licitè baptizari, tametsi plures Ministri licitè non possint simul eundem hominem baptizare: quia Christus, qui principaliter baptizat, est unus; sed multi per Baptismum efficiuntur unus in Christo. Unde in casu necessitatis, unus posset simul plures baptizare, dicendo: *Ego vos baptizo: paxa si immeret rina, aut gladius, aut aliquid hujusmodi, quod omnino moram non pateretur, ut sigillatim omnes baptizarentur.* Nec per hoc diversificaretur forma Ecclesiae, quia pluralis non est nisi singularis.

geminatum, præsertim cum pluraliter dicatur *Matib. ult. baptizantes eos, &c.* Sanè si verum est, quòd S. Franciscus Xaverius propria manu baptizaverit duodecies centena millia hominum, ut ex compendioso vitæ ipsius refert Gobat hic tr. 2. n. 44. non potuit tam multos brevi tempore baptizare, nisi plures simul asperzione baptizando. Sed & in Obsequiali Constantiensi fol. 38. (ut idem refert n. 148.) observatur, sæpius in amplioribus Parochiis contingere, ut plures simul baptizentur. Ut proinde in hac Diocesi non sit movendus scrupulus Parocho (pergit idem Author) cui sæviente hyeme adferuntur è duobus locis aliquantum diffitis duo infantes referendi in album fidelium, si utrumque simul referat, simul regenerando.

108 5°. peccasse graviter oblitricem (quidquid dixerit Diana p. 3. tr. 4. r. fol. 4.) quæ in casu necessitatis baptizavit infantem, dum adcrant Religiosi in sacris constituti, tametsi non Sacerdotes, qui hoc facere potuissent, & voluissent. Quis jus alienum usurpavit in re gravi Nec necessitas ipsam excusat. Quia necessitas nulla tuit ut ipsa baptizaret, dum non decrant ordinati, præsertim Diaconi, qui possunt, & vellent. Graviter verò peccat, qui citra necessitatem baptizat non ordinatus, ut colligitur ex gravitate pœnæ, utique irregularitatis, quam talis incurrit juxta cap. 1. de Cler. non ordin. Nulla enim necessitate cogente, si fiat, alieni muneris usurpatio est, inquit Augustinus l. 2. contra Parmenion. c. 13. ubi Sacramentum Ordinis vocat *ius dandi Baptisim.* Sicut & lib. 1. contra Donatist. c. 1. Ordinationem vocat *Sacramentum dandi Baptismi*, his verbis: *Sacramentum dandi Baptismi habet, qui ordinatur.* Graviter quoque peccat Diaconus, si præsertim Prefbytero, & baptizare parato, baptizet; sicut & Subdiaconus, si præsertim Diacono; excommunicatus, præsertim non excommunicato; infidelis, præsertim fidelis. Dicastillo tr. 2. disp. 2. dub. 2. n. 2.

109 Dixi, dum non decrant ordinati, præsertim Diaconi. Quia juxta antiquum ordinem Romanum, & Pontificale, Episcopus ordinando Diaconos, *Diaconum*, inquit, oportet ministrare ad Altare, & baptizare. In quo tamen Diaconus à Sacerdote differt, quòd Sacerdos sit Minister ordinarius hujus Sacramenti, Diaconus non nisi delegatus, ita ut non possit aliis hanc facultatem delegare, sicut Sacerdos. Tametsi inter Diaconum, & alios Clericos inferiores differentia sit 1°. quòd Diaconus ex Sacerdotis commissione solemniter, id est cum solitis ritibus ac cærimonis baptizare possit. 2°. quòd vi ordinationis suæ idoneus sit, cui extra necessitatem Baptismi administratio committatur, quæ aliis committi nequit. 3°. quòd jure ordinationis suæ in necessitate Clericis inferioribus sit præferendus. 4°. quòd juxta Suarez hic disp. 23. sect. 3. Glossam supra n. 97. Franciscum de Genet tr. 2. c. 4. absente Presbytero, in necessitate possit solemniter baptizare, non sic Subdiaconus, &c.

110 6°. Parochum, nondum insignitum Ordine sacerdotali, sed diaconali dumtaxat, secundum Gobat n. 139. licitè baptizare absque alia commissione, sicut absque alia commissione licitè prædicat. Quia hoc ipso quòd Episcopus Diacono confert Beneficium parochiale, videtur conferre quoque jus aggregandi aliquos in Collegium fidelium. Hoc enim jus pertinet ad Præsidentes Collegii, ut Scotus arguit in 4. dist. 6. q. 2. Secus, si Parochus foret solummodo Subdiaconus. Quia Baptismi ministerium Subdiacono extra necessitatem committi nequit; secus Diacono. Ita Gobat. Sed non ita ego. Non ita ceteri Doctores, baptizandi potestatem jure ordinario, solis Sacerdotibus tribuentes, juxta can. *constas*

suprà relatum. Neque Episcopus eo ipso baptizandi potestatem conferre, seu committere censetur, quo parochiale confert Beneficium: solum enim conferre censetur jus ad parochialia munera, suppositis supponendis. Jus utique ad baptizandum, ad Eucharistiam distribuendam, ad extremam Unionem administrandam, ad excipiendas Confessiones, &c. supposito sacerdotio. Caveat proinde Parochus Diaconus, ne irregularis fiat juxta c. 1. de Cler. non ordin. ministris sine alia commissione extra necessitatem baptizet.

7°. Parochum, cui offertur baptizanda proles 111 ex illegitimo concubitu nata, non posse (injusti Magistratus Ecclesiastici) negare Baptisim, nisi mater revelet genitorem. Imò graviter peccare cogendo vel inducendo matrem ad ipsum manifestandum. Quia cogit vel inducit matrem ad grave peccatum, scilicet ad infamationem suppositoris occulti.

Si tamen ad id coegerit jubente Episcopo, non 112 est arguendus. Quia præsumere potest & debet, Episcopo non deesse justam causam ad id jubendum, v. g. ad providendum de alimentis proles illegitima, &c. Quam ob causam ipse etiam secularis Magistratus nonnunquam cogit matrem ad ejusmodi manifestationem, etiam sub juramento. Quod tamen potestatem non consulere, nisi aliunde adfit templa probatio, tum propter grande periculum perjuri. Tum quia five in judicio sæculari, five ecclesiastico integrè stari non potest tali nominationi, etiam jurata, ut adversus nonnullos Judices demonstrat Gobat in Theologia Juridico-Morali cap. 32. n. 19. Videri potest idem Author Theol. Sacram. tr. 10. n. 186. ubi sic: *Quando mulier asserit se cognitam ab hoc, aut illo, idque firmas juramento; negat autem aliter, idque sub iurjurando, nec proferuntur ullæ aliæ probationes, nequaquam standum est verbis mulieris. Sicut enim adulterium non probatur solâ confessione mulieris: tex. in cap. significasti de adulter. communisque Doctorum, teste Parisio consil. 137. n. 39. vol. 4. Ita neque fornicatio simplex. Quod pluribus confirmat ibidem, & numeris sequentibus, ostendens quòd non creditur puellæ, etiam aliàs honestæ & virginis, juranti se ab aliquo cognitam, atque ex eo imprægnatam esse, tametsi contrarium doceat Antonius Faber Cod. de probat. defn. 8. ipsoque teste contrarius quoque sit stylus Curie Sabaudie. Nam Fabro dissentiant Riccius in praxi p. 1. resol. 120. Alexander lib. 5. consil. 157. Boëcius decif. 299. & 319. nisi mulieri (aut Riccius) aliquod indicium adminiculetur.*

8°. grave peccatum committi à Parocho, qui 113 (Citra necessitatem) omittit solemnitatibus baptizat infantem domi, ut expectetur patrinus, & infantis salus interim collocetur in tuto, nisi sint filii Regum vel Principum. Ita Navaricus Manual. c. 22. n. 7. Quia prævaricator est sacrorum Canonum in re gravi. Siquidem in Concilio Meldensi anni 845. c. 48. sic habetur: *Nemo Presbyterorum baptizare præsumat, nisi in vicis & Ecclesiis baptismalibus, nisi causa ægritudinis, vel certæ necessitatis, sicut sacra Canonum docet auctoritas. Et in Concilio Viennensi sub Clemente V. Præsenti prohibemus edicto, ne quis de cetero in aulis, vel cameris, aut aliis privatis domibus, sed dumtaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos (nisi Regum, vel Principum... liberi extiterint, aut talis necessitas emergerit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi) audeat baptizare. Qui autem secus præsumpserit, aut suam in hoc præsentiam exhibuerit, taliter per Episcopum suum castigetur, quòd a'li attentare similia non*

presumant. Per filios Principum, Quintanadue-
nas singul. tr. i. singul. 21. intelligit omnes habentes
jurisdictionem temporalem. Sed hoc est nimis
laxum, & exorbitans à communi modo intelli-
gendi nomen Principis. Neque enim simplicem
Toparcham pagi v. g. Principis nomine quisquam
appellat.

114 9°. quia obstetricibus sæpè incurrit Baptismi
administrandi necessitas, tenentur callere formam
Baptismi, ad infantes à diaboli captivitate per
Baptismum liberandos, & æternam salutem donandos:
ne infelices animæ infantulorum, pretiosissimo
Christi Sanguine redemptæ, propter obstetricis
ignorantiam, æternum pereant. Si enim *unicuique
mandavit Deus de proximo suo*, opera videlicet
dilectionis & beneficentiæ tam spiritualis,
quàm corporalis; haud dubiè mandavit Deus ob-
stetricibus, eam infantulis exhibere beneficentiam,
quæ ab æterna damnatione liberentur. Mandavit
proinde ut sibi necessariam ad hoc scientiam &
idoneitatem comparare non negligant.

115 1°. dum infans propter necessitatem domi
baptizatur, omittendas esse ceremonias baptisma-
les, ad Baptismi substantiam non pertinentes, si iis
adhibitis periculum aliquod foret, ne infans more-
retur absque Baptismo. Si verò adhiberi queant
absque periculo, & Baptismi Minister sit Sacerdos,
sive proprius, sive alienus, vel etiam Diaconus,
cui hic & nunc jure conceditur baptizare, potest
& debet cum solitis ceremoniis baptizare. Tole-
tus in Sum. l. 2. c. 23. n. 1. Sotus in 4. d. 6.
q. 4. a. 3. Pax Jordanus elucubrat. to. 1. l. 3.
tit. 1. n. 16. Castro-Palao tr. 19. p. 8. n. 4.
Cotonius c. 4. n. 17. Gebat Theol. Sacram.
tr. 2. n. 473. & 476. Quia dum periculum in
mora aliud non exigit, nullus baptizare debet
absque solemnitatibus, si eas adhibere possit (cum
antiquissimum eas adhibendi præceptum generale
sit, nec excipiat Baptismum extra Ecclesiam in
necessitate collatum;) sed eas adhibere potest qui-
libet Sacerdos, qui baptizare potest, imò & Dia-
conus, absente Sacerdote, dum ipsi jure concedi-
tur baptizare, juxta Glossam & Doctores n. 119.
relatos. Cui enim datur facultas baptizandi, datur
& facultas id faciendi cum solitis ritibus, si sit in
ordine ad hoc convenienti. Siquidem accessorium
sequitur principale, cap. *accessorium* de reg. jur.
in 6.

CAPUT XI.

Subiectum Baptismi.

116 DE subiecto Baptismi decem queruntur. 1°.
quodnam sit subiectum capax Baptismi. 2°.
an Baptismus infantium validus sit absque con-
sensu parentum. 3°. an infantes infidelium licite
baptizari queant invitis parentibus. 4°. an
monstrum, natum ex femina & bruto, capax sit
Baptismi. 5°. quomodo baptizari debeat mon-
strum natum ex viro & femina. 6°. quid de
monstro constante duplici capite, sed uno dum-
taxat pectore. 7°. quid de monstro habente ca-
put equinum, vel bovinum, sed pectus & cætera
membra humana. 8°. quid de monstro nullam
præferente speciem humanam, vel præferente ma-
jori ex parte bestialem. 9°. quid de massa carnea
nullam habente organorum dispositionem. 10°.
an amentes & furiosi sint baptizandi.

§. I.

*Subiectum Baptismi est omnis homo viator non
baptizatus.*

117 AD primam quæstionem, respondeo omnem
& solum hominem viatorem nondum bap-
Tom. III.

tizatum esse subiectum capax Baptismi. Est om-
nium Catholicorum contra Anabaptistas aien-
tes, parvulos, sive infantes, non esse capaces
Baptismi. Probat 1°. ex Scriptura, in qua
Christus omnes homines ad se vocat, dicens: *Ve-
nite ad me omnes, &c.* etiam parvulos, juxta illud:
Sinite parvulos venire ad me. Baptismus verò est
janua, per quam imus ad Christum, recipimur-
que in ovile ipsius.

2°. Baptismus est necessarius omnibus, etiam 118
parvulis, juxta illud: *Nisi quis renatus fuerit ex
aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in reg-
num Dei.* Ergo Christus Baptismum instituit pro
omnibus, etiam parvulis. Alioqui parvulos in
nova lege reliquisset sine medio ad salutem ne-
cessario. Cum tamen pro omnibus mortuus sit,
& velit omnes homines salvos fieri. Ex qua vo-
luntate sicut in veteri lege pro omnibus, etiam
parvulis, instituit medium ad salutem necessarium,
Circumcisionem utique; sic in nova lege Bap-
tismum instituit pro omnibus, etiam parvulis. Si-
quidem Baptismus (ut dicitur cap. *maiores* ex-
tra. de Baptismo) *successit loco Circumcisionis;*
*generator tamen existit, cum tam viris, quam fe-
minis, baptizentur.*

3°. & præcipuè probatur ex perpetua Ecclesiæ 119
traditione, quam ab Apostolis emanasse testatur
Dionysius Eccles. Hierarch. p. 3. c. 7. Origenes in
c. 6. epist. ad Rom. Cyprianus epist. 59. Augustinus
l. 10. de Genesi ad litteram, & l. 4. contra Donatist.
c. 24. Unde Concilium Milevitanum can. 2. &
Tridentinum sess. 7. de Bapt. can. 12. 13. & 14.
merito anathema dicunt iis, qui negant, infantes
recens natos ex utero matris baptizari posse: *Si-
quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non
habent, suscepto Baptismo, inter fideles computan-
dos non esse; ac propterea, dum ad annos discer-
tionis pervenerunt, esse rebaptizandos, aut præstare
omissi eorum Baptisma, quam eos non actu cre-
dentes baptizari in sola fide Ecclesiæ, anathema sit,*
can. 13. citato.

§. II.

AD secundam quæstionem, respondeo affir- 120
mative: constat ex usu Ecclesiæ, non rebap-
tizantur infantes, invitis parentibus baptizatos. Con-
stat item ex Toletano IV. can. 56. ubi id est de-
finitum.

§. III.

AD tertiam, respondeo 1°. non esse dubium 121
parvulos infidelium, ratione utentes, invitis
parentibus licite baptizari, si Baptismum petant.
Sunt enim sui juris in rebus ad salutem animæ
pertinentibus. 2°. non est etiam dubium, infan-
tes infidelium, qui Principibus Christianis, tam-
quam mancipia subsunt, invitis parentibus bap-
tizari posse: cum à parentibus citra injuriam
avelli possint.

3°. licitus est Baptismus infantis parentum 122
infidelium, Principibus Christianis solum civiliter
& politicè subiectorum, si alteruter parentum
consentiat. Ita enim Toletano IV. can. 62.
statuit: *Filii, qui ex talibus (Judæis, qui Chri-
stianas mulieres in conjugio habent) nati existunt,
fidem, & conditionem matris sequantur. Similiter
& hi, qui procreati sunt ex mulieribus infidelibus,
& fidelibus viris, Christianam Religionem se-
quantur.*

4°. infantes infidelium baptizatorum, invitis 123
parentibus licite baptizantur. Quia Ecclesia com-
pellere potest ejusmodi parentes, upote sibi sub-
jectos, ad offerendum filios suos ad Baptismum,
ipsisque subtrahere infantes suos, si renuant.

5°. infantes infidelium non baptizatorum, 124
licite baptizantur in periculo mortis. Quia tunc
G 2

cessat periculum profanationis Baptismi. ad quod vitandum oporteret infantem à parentibus avellere. Et, ut periculum illud omnino non cessaret (quia sicut mori potest, ita & convalescere) Baptismus infantis potius exponendus est periculo incerto profanationis, quam infans relinquendus in certo periculo damnationis. Cum Sacramenta pro hominibus instituta sint, non contra. Unde S. Ludgerus, primus Episcopus Monasteriensis (ut refertur cap. 20. vitæ ipsius) curavit baptizari moriturum infantulum infidelium, tamen invitum.

125 6°. quoad infantes infidelium non baptizatorum, nulli Principi Christiano subsectorum, vel centè non nisi civiliter subsectorum, duplex est sententia. Prima Scoti in 4. dist. 4. q. 9. Gabrielis & Eckii (apud Tannerum hic disp. 4. n. 81.) Estii in 4. dist. 6. §. 1. Farvacii hic c. 6. q. 3. §. 2. Florentii de Coeq. de Bapt. cap. 2. sect. 3. concl. 2. ipsos parentibus invitis licite baptizari. Secunda S. Thomæ q. 68. a. 10. id illicitum esse. Quia secundum jus naturale sunt sub cura parentum, quamvis sibi ipsi providere non possunt. . . . Et ideo contra justitiam naturalem esset, si tales pueri invitis parentibus baptizarentur, sicut etiam si aliquis, habens usum rationis, baptizaretur invitus. Eset etiam periculosum taliter filios infidelium baptizare: quia de facili ad infidelitatem redirent, propter naturalem affectum ad parentes. Et ideo non habet hoc Ecclesiæ consuetudo, quod filii infidelium invitis parentibus baptizentur. Hactenus S. Doctor, quem major pars Theologorum sequitur.

126 Et reverà magnum angelicæ doctrinæ pondus accedit ex consuetudine Ecclesiæ: quamvis enim fuerint, retroactis sæculis, multi Catholici Principes potentissimi, Constantinus Magnus, Theodosius, &c. sanctissimi Episcopi, qui ipsi familiares fuerunt, ut Sylvester Constantino, Ambrosius Theodosio, &c. hoc ab ipsis impetrare non prætermisissent, si rationi consonum existimassent. Consuetudo verò Ecclesiæ semper est in omnibus amulanda (ait S. Doctor ibidem) quia & ipsa doctrina Catholicorum Doctorum ab Ecclesiâ auctoritatem habet. Unde standum est magis auctoritati Ecclesiæ, quam auctoritati Augustini, vel Hieronymi, vel cujuscumque Doctoris.

127 Bene, optimè. Sed itam semper fuisse Ecclesiæ consuetudinem negant contrarii Authores. Et quidquid sit de Constantino, & Theodosio (quorum non omnia acta constat esse conscripta) Caroli Magni exemplum allegant in contrarium, sicut & plurimum Catholicorum Regum nostrorum, quorum in eo pietas laudata fuit à pluribus Conciliis Toletanis.

128 Ecclesiâ quidem per seipsam, seu prædicatores evangelicos, à se missos, invitos adultos nunquam verberibus coegit ad fidem, nec in infideles non baptizatos, sibi temporaliter non subsectos, coactivam exercuit potestatem; uti nec Apostoli, quos inter Paulus: *Quid enim mihi (inquit) de his qui foris sunt iudicare?* Et hoc est quod Gregorius Magnus docet l. 1. epist. 45. & l. 2. epist. 52. aicens: *Nova atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.* Ut enim ait l. 11. epist. 15. *Qui sincerâ intentione extraneos ad fidem capiunt rectè perducere, blandimentis debent, non asperitatibus studere, ne quorum mentem reddita ratio de plano poterat revocare, pellat procul adversitas.* Nam quicumque aliter agunt, & infideles sub hoc velamine à consuetâ ritû sui voluerint cultura removere, suas illic causas, magis quam Dei probant attendere. Et reverà in hoc elucefcit Christianæ Religionis veritas & sanctitudo, quod fidem miraculis & Prophetarum oraculis, morumque probitate persuadent, non vi & armis extorqueat,

sicut Mahometana superstitio. Sicque expedit, ut sit integra forma justitiæ (verbis utor Concilii Toletani IV. cau. 56.) sicut enim homo propriâ arbitrii voluntate serpenti obediens perit; sic vocante eum gratiâ Dei, propriâ mentis conversione quisque credendo salvatur. Et his conformia sunt quæ Alexander III. tradit cap. consilii, & Clemens III. cap. fecit extra. de Judæis.

Sed ex his non conficitur, Catholicis Principibus generaliter esse illicitum, quemquam ex sibi subditis compellere ad fidem, vel Baptismum. Cum Augustinus l. 2. coactio secundam Gaudentii epistolam c. 17. dicat: *Quod autem vobis videtur, invitos ad veritatem non esse cogendos, erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei, qui eos volentes facit, dum coguntur invitari.* In epistola verò ad Vincencium Rogatistam explicat ad quid ferviat ista concio: *Non (inquit) quo quisque bonus possit esse invitus; sed timendo quod non vult pati, vel relinquit impediendum animositatem, vel ignoratam compellitur cognoscere veritatem.* Similiter Gregorius Magnus lib. 3. epist. 26. ad Januarium Episcopum Calaguritanum de rutilico pagano scribit, quod si rutilicus tanta fuerit perfiase & obstinationis inventus, ut ad Dominum Deum venire minime consentiat, tanto penis onere gravandus est, ut ipsi exactionis suæ penam compellatur ad rectitudinem festinare. Verum est ergo, quod fides esse debeat voluntaria, & quod propriâ mentis conversione quisque credendo salvetur, ut ait Concilium Toletanum IV. sed coactione fit, ut timendo quod non vult pati, animositas & pernicia paulatim deponatur, quâ quis impediatur ignoratam cognoscere veritatem, quâ cogitâ voluntariè tandem ad fidem & rectitudinem festinat.

Icèd ergo primi Imperatores Christiani leges coactivas laudabiles tulcrunt adversus sacrificia Paganorum: *Quis enim nostrum* (ait Augusti. epist. 93. noviss. edit. Parisi) *quis vestrum non laudet leges ab Imperatoribus datas adversus sacrificia Paganorum?* ab Imperatoribus utique, qui vel Augustini tempore, vel ante Augustinum regnarunt (qui fuerunt ex primis Imperatoribus Christianis.) Et certè non-ge ibi penæ severior constituta est; illius quippe impietatis capitale supplicium est. De vobis autem, &c.

Eccè supplicium capitale (Augustino teste) primi Imperatores Christiani intulerunt Paganis sacrificantibus idolis suis. In eo laudandi fuerunt. Enimverò si Principes Christiani à Deo acceperunt auctoritatem levèrè puniendi adulteria, quidni & sacrilegia subditorum? *Quis mente sobrius* (ait rursum Augustinus epist. 185. Edit. noviss. cap. 9.) *Regibus dicat, nolite curare in regno vestro, à quo teneatur vel oppugnetur Ecclesiâ Domini vestri? non ad vos pertinet in regno vestro, quis velit esse sive religiosus, sive sacrilegus, quibus dici non potest, non ad vos pertinet in regno vestro, quis velit pudicus esse, quis impudicus? Cur etiam, cum datum sit divinitus homini liberum arbitrium, adulteria puniantur, & sacrilegia non puniantur? An fidem non servare levius est animam Deo, quam feminam viro. . . . Melius est quidem quis dubitaverit? ad Deum colendum doctrinâ bonines duci, quam penæ timore vel dolore compelli.* Sed non quia isti meliores sunt, ideo illi, qui tales non sunt, negligendi sunt. Malis enim profuit (quod experientis probavimus & probamus) prius timore vel dolore cogi, ut postea possent doceri, aut quod jam verbis disserterant, opere sectari.

Quod autem dicant (præterea Augustinus) 132 *qui contra suas impietates leges justas institui nolent, non petisse à Regibus terræ Apostolos talia: non considerant aliud fuisse tunc tempus, & omnia sui temporibus agi. Quis enim in Christum credis*

ipforum injuriam faceret. Jure enim naturæ infans patriæ subest potestati & curæ. Id tamen Sacerdos & Ecclesia potest autoritate Principis, cui parentes infantis subiecti sunt. Neque enim Christiani Principis potestas est restricta ad ea sola que pertinent ad humanam societatem, verum etiam, indirectè saltem, extenditur ad ea que ad divinam religionem, prout in tr. de legib. ostendi, & Augustinus suprâ. 136. tradit. Idèdque supplere potest defectum parentum, si filios suos baptizari nolint, in Christianaque Religione educari; præsertim cum non genitores soli, sed *Christus, uterque parens, Prælati, Rexque patres sint*, secularisque Principes (secundum allatam Augustini doctrinam, exemplumque Caroli Magni, & leges Wisigotorum à Concilio Toletano XII. XVI. & XVII. confirmatas) à Deo habeant autoritatem infantes infidelium subtrahendi ab educatione parentum, ne ab eis inducantur in peccata blasphemiarum, idololatriæ, aliisque juri naturali adversa crimina. Utpote quæ dicti Principes possunt, & debent impedire, uti fecit Nabuchodonosor Dan. 3. v. 96. ex quo loco Augustinus epist. 93. citatâ probat justitiam legum Imperialium adversus sacrificia Paganorum. Denique si Republica non peccat contra jus Tutoris infidelis, infantes tutelæ ipsius commissos, ipsi ad dictum finem subtrahendo; nec peccat contra jus parentum. Cùm recta filiorum educatio sit de bono Reipublicæ, cujus procuratio spectat ad Reipublicæ Rectores. Nec ipse filius peccat contra jus patriæ potestatis, à patre se subtrahendo, dum ipsi cohabitare nequit sine injuria Creatoris (magis quàm uxor peccat contra jus vinculi maritalis, in simili casu subtrahendo se à marito) ergo nec Principes pro filio faciendo, quod filius, nondum ratione utens, per se facere nequit.

144 Respondeo 2°. cum Farvacio hîc q. 3. §. 2. & Bonæ-spei disp. 4. dub. 2. resol. 3. probabile esse, quod Sacerdoti liceat dictos infantes, à parentibus non abstractos, ipsi infans tam cautè baptizare, ut id rescire non possint. Tum quia tunc non est tantum periculum profanationis formalis Baptismi, quicquid sit de materiali. Tum quia siquod tunc sit periculum subversionis, utcumque compensatur probabili spe mortis ante subversionem. Teste namque Ruiz apud Isquierdum t. p. disp. 44. n. 43. per computum factum ex libris defunctorum Hispani, populosa Hispaniæ civitate, deprehensum est, numerum parvulorum, accepto Baptismo morientium ante rationis usum, esse ferè æqualem numero adultorum, post usum rationis morientium. Londini etiam per schedas, quas vocant mortalitatis, compertum est, ex centum infantibus, post sex annos solum superstitibus esse sexaginta quatuor, & post sexdecim annos solum quadraginta.

145 Simili proinde spe ductus S. Franciscus Xaverius censuisse videtur, Indorum infantes, parentibus infans, baptizari posse. Cùm enim Franciscus Henricus conquereretur tam paucos Indos ad fidem converti, in epistola ad ipsum sic ipsi rescripsit: *Nisi mirari frater, quod minus in istorum neophytorum cultura proficis; quippe cum & genti ipsa, ut scribis, idolorum cultui dedita sit, & Rex à Christi Religione alienus, acerbè insectatur Christianos. Plus itaque proficis, quàm tu putas, infantes diligentissimè conquestos, per Baptismum celo pariendo. Neque enim Xaverius loqui videtur de infantibus baptizatis de consensu parentum, sed ipsi infans. Tum quia ibidem fateatur paucos Indos in calum pervenire, nisi eos, qui 14. annis minores cum baptismali innocentia excedunt è vita. Raros proinde esse parentes infantium suorum Baptismo consentientes, cum paucos agnoscat in idololatria sua non perleve-*

rantes. Tum quia alioqui non est cur de tam modico profectu Franciscus Henricus rationabiliter adèd conquestus fuisset. Si enim rari non fuissent parentes, in Baptismum suorum infantium consentientes, nec opus fuisset tantâ quæsimoniâ, nec opus fuisset infantibus baptizandos tam exquisitâ diligentia conquerere, cum facile fuisset invenire. Accedit quod infantes taliter baptizati, ad fidem christianam postea compelli possunt, si fuerit occasio compellendi, ut expressè habetur in Toletano IV. can. 57. Vide Navarum l. 3. consil. de Bapt. consil. 5.

§. I V.

Monstrum natum ex femina & bruto non est baptizandum.

AD quartam quæstionem, respondeo tale 146 monstrum baptizari non posse. Quia non est homo, sed satyrus; nec descendit ex Adam, utpote non conceptus ex virili semine. Ex quo solo (non ex bruti masculi semine) fetus est homo. Videri potest Masuacina hîc disp. 2. q. 2. puncto 6. n. 3.

Si autem quæssio sit de monstro nato ex viro & femella bestia. Respondeo & illud rarissimè, si unquam, esse baptizandum. Quia rarissimè, si unquam, accidit, ex congressu viri cum bestia nasci hominem. Ut enim Gobat ait tr. 2. de Bapt. n. 278. *multò rarissimè sit, ut ejusmodi pecudes concipiant ex virili semine: cum enim conceptum sit, esse à non omnino paucissimis patrum hoc crimen; est tamen vel omnino, vel ferè inauditura, quod sit inde progenitus homo.* Si tamen ex tali congressu fetus edius speciem humanam haberet, saltem sub conditione baptizandus esset. Sub conditione (inquam) ob dubium an fetus ex femina bestia sit animatus animâ rationali. Neque enim dubium profus evacuat speciem humana. Sicut dubium profus non evacuat speciem belluina fetus ex viro & femina nati. Cùm dubium superstit fundatum in eo quod plures censeant ex viro & femina non nasci bestiam. Unde Gobat n. 280. docet, tale monstrum non esse certò bestiam, nec certò hominem; idèdque sine conditione non baptizandum. Generatim namque Baptismus non est negligendus, sed sub dubio conferendus, quando dubium minimum (rationabile tamen) occurrit, utrum fetus monstruosus animatus sit animâ humanâ, nec ne: *Ne dum speciem quamdam cautionis teneamus, in damnum regenerandarum incidamus animarum*, inquit S. Leo epist. 37. Melius est enim sub conditione baptizare incapacem Baptismi (imò decem incapaces) quàm unum capacem negligi. Neesen quidem tr. 2. de Bapt. dub. 9. negat ullatenus baptizandum monstrum, natum ex viro & femina, quod nullam præ se fert speciem hominis, sed bestiarum, v. g. simiæ, canis, felis, &c. Sed si casum hanc dubitabilem non censeret S. Carolus Borromæus, in eo (pro consilio) recurrendum non haberet ad Episcopum, ut infra n. 152. Neque dubium ex omni parte tollit Rituale Rom. tit. de Bapt. parvul. dicens: *Monstrum, quod humanam speciem non præfert, baptizari non debet.* Fortasse enim hoc intelligit de Baptismo absolute collato, vel de monstro nato ex masculino, vel femina bestia. Ubi tamen non esset rationabile dubium, grave peccatum esset Baptismum etiam sub conditione conferre, ut docet Catechismus Romanus.

§. V.

Monstrum natum ex viro & femina, feminæ habens

bens caput, sed cetera membra humana, baptizandum est, non absolute, sed conditionate.

148 **A**bsolute baptizandum censet Comitulus l. 1. respons. moral. q. 8. Quia vir ex muliere non generat bestiam, & reliqua corporis constitutio satis indicat monstrum illud esse hominem. Anima quippe principatus est in corde, quod inter partes hominis principatum tenet, utpote principium vite, sensus & motus, juxta Aristotelem communiter receptum lib. 2. c. 3. & 4. de partib. animal. Contentit Bonacina loco citato absolute pronuntians, quod ex virili semine nascitur, habendum pro homine.

149 **C**enico nihilominus solum baptizandum sub conditione. Cum sine conditione baptizandus non sit foetus, in dubio, an sit homo. Hic autem versatur in dubio. Hoc ipso nauque quod caret humano capite, caret cerebro, in quo juxta Cartesianum, & Medicos, sedes est anime, sensuumque principium. Quia juxta Cartesianos anima non sentit nisi in cerebro. Igitur eo ipso incertum est, utrum ejusmodi monstrum animatum sit anima rationali, quo humanum non habet caput, nec cerebrum. Igitur Baptismus ipsi conferendus non est absolute, sed conditionate, ut bene Farvacius hic q. 5. casu 1.

150 **S**ed quid si monstrum istud more extraordinario repugnet Baptismo. Respondeo discipiendum, utrum ea repugnantia ab eo liberè procedat, an non? Si enim liberè, baptizari non debet, usque dum velit. Si non liberè, videndum, an ea repugnantia non procedat à malo genio, cujus malitia impedire non debet Minister, ne infanti afferat medium ad salutem necessarium. Stegelius de monstris c. 11. cum retulisset casum similis monstri infantis Scrim anno 1554. nati, censuit extraordinarios motus, gestus, & clamores ipsius, contra Ministerium baptizare volentem, proficisci à malo genio, ad perdendum infantem. Sed quia Minister erat hereticus, errorem substantialem fortè commissurus; provenire potuit à bono genio, ad avertendum malum infantis.

§ VI.

Monstrum humanum, habens duo capita, duoque pectora, licet cetera membra simplicia, absolute baptizandum est duplici Baptismo. Si autem duo quidem capita, sed unicum habeat pectus, in uno capite semel baptizandum est absolute; in altero rursus sub conditione: si non es baptizatus, &c.

151 **R**atio prioris partis est, quia ubi partes principales hominis sunt ita distinctæ & separatæ, signum est in tali monstro duas esse animas, duosque proinde homines. Igitur singuli in capite sunt baptizandi. Quod si periculum foret in mora, uterque simul ablui posset, dicendo: Ego vos baptizo, &c.

152 **R**atio posterioris partis est, quia quamdiu ex circumstantiis non appareant majora indicia unitatis, quam pluralitatis, vel contrà (v. g. ex eo quod unum caput exprimat affectum contrarium affectui alterius, ex quo sufficienter apparet duplex cor, quod principatum tenet inter partes hominis, sicut contra Medicos Aristotelici docent) dubium est, an monstrum constet unica, an duplici anima rationali. Tamen ergo duplex Baptismus ipsi conferendus sit, non tamen duplex absolute, sed unus absolute, alter (ob dubium) sub conditione si periculum sit in mora. Quo cessante, differendus est Baptismus, donec crescente etate, majora appareant indicia, num unum, an duplex sit homo. Toletus in Summa l. 2. c. 21. Layman l. 5. tr. 2. c. 6. in fine.

Videndus est circa supradicta S. Carolus Borromæus act. p. 4. que Parochus in Baptismo ministracione animadvertat, ubi de modo istri Baptismo sic: *Siquando monstrum humanum Baptismo offertur, videndum est, antequam baptizetur, an una persona sit, an verò due; tum masculinæ sit, an feminæ. Si . . . dubium est, an sint duo, utpote quia duo capita non habet, nec pectora bene distincta; unus intentione certâ, neque vagâ simpliciter baptizetur; alter verò sub conditione: si non es baptizatus, &c. Si verò duo capita, pectora duo, aut corpora etiam distincta in monstro apparent, homines duo esse perspicuum est. Singuli simpliciter baptizentur. Quod si mortis periculum in mora erit, numero plurali baptizentur: Ego vos baptizo, in nomine Patris, &c. Si autem una persona est, utpote unum caput tantum habens, tanquam unus baptizetur, etiamsi alia membra plura geminatavè habeat. At verò monstrum quod hominis speciem non præ se fert, non baptizetur, nisi primum Archiepiscopus consulatur. De cujus etiam consilio agatur quod supra de monstro humano dictum est, si tempus dabitur.*

§ VII.

Massa carnea, nullam habens organorum dispositionem, baptizari non debet.

Prius enim corpus organizatur, quam anima rationalis infundatur. Unde Augustinus q. 80. in Exod. ait, quod lex ibi lata *noluit non formatum puerperium ad homicidium pertinere.*

Nec dicas (cum nonnullis Medicis) animam rationalem infundi diu antequam focus respiret, vel sentiat, aut corpus formatum sit. Quia hæc in re præferendum judicium Ecclesiæ, quæ in Rituali Rom. Pauli V. prohibet, ne iectus baptizetur, ante signa motus vitalis. Præferendum quoque judicium omnium penè Philosophorum & peritorum Medicorum in contrarium.

§ VIII.

De Baptismo amentium & furiosorum à nativitate. Philosophandum uti de Baptismo infantium, si nulla unquam lucida habeant intervalla. Si aliquando sanam habuerint mentem, judicandi sunt secundum voluntatem quam habuerunt, dum sanæ mentis existerunt.

Ita S. Thomas q. 68. a. 12. ubi sic: *Circa amentes & furiosos est distinguendum. Quidam enim sunt à nativitate tales, nulla habentes lucida intervalla, in quibus etiam nullus usus rationis apparet. Et de talibus, quantum ad Baptismi susceptionem, videtur esse idem judicium ac de pueris, qui baptizantur in fide Ecclesiæ, ut supra dictum est. Alii verò sunt amentes, qui ex sana mente quam habuerunt prius, in amentiam inciderunt. Et tales sunt judicandi secundum voluntatem quam habuerunt, dum sanæ mentis existerent. Et ideo si tunc apparuit in eis voluntas suscipiendi Baptismum, debet eis adhiberi in furia & amentia constitutis, etiamsi actu contradicant. Alioqui si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sanæ mentis essent, non sunt baptizandi. Quidam verò sunt, qui, etsi à nativitate fuerint furiosi, vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla, in quibus recta ratione uti possunt. Unde, si tunc baptizari voluerint, baptizari possunt, etiam in amentia constituti, & debet eis tunc Sacramentum conferri, si periculum timeatur. Alioquin melius est ut tempus expectetur, in quo sint sanæ mentis, ad hoc quod devotius suscipiant Sacramentum. Si autem tempore lucidi intervalli non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptizari non debent in amentia.*

tia constituti. *Quidam vero sunt, qui, etsi non omnino sane mentis existant, in tantum tamen ratione utantur, quod possunt de sua salute cogitare, & intelligere Sacramenti virtutem. Et de talibus idem est iudicium, sicut de his qui sane mentis existunt, qui baptizantur volentes, non autem involiti. Quod & traditur cap. majores de Baptismo.*

CAPUT XII.

Necessitas & obligatio Baptismi.

157 **D**E ea optimè S. Thomas q. 66. a. 2. *Necessitas utendi Sacramento Baptismi indicta fuit hominibus post passionem & resurrectionem. Tum quia in passione Christi terminata sunt figurata Sacramenta, quibus succedit Baptismus, & alia Sacramenta nova legis. Tum etiam quia per Baptismum configuratur homo passioni & resurrectioni Christi, in quantum moritur peccato, & incipit novam iustitiam vitam. Et ideo oportuit Christum prius pati & resurgere, quam hominibus inaceretur necessitas configurandis se morti & resurrectioni eius.*

158 **N**ec dicta necessitas ante Pentecosten incepisse videtur, sicut Tridentinum indicat scilicet 6. c. 4. dicens, quod iustificatio, post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non potest.

159 **P**ost Evangelium igitur in die Pentecostes promulgatum, tanta est Baptismi necessitas, ut sine eo, vel ipsius voto, nullus par-ulus iustificari, nullus adultus salvari queat, teste Veritate Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei.* Quae verba explicans Ambrosius l. 2. de Abraham c. ult. *Nullam (inquit) excipit, non infantem, non aliquam praeventum necessitate.*

160 **N**ec dicas igitur 1. cum Cajetano 3. p. q. 68. a. 2. & 11. *infantes in utero morientes salvari posse per Baptismum in voto & fide parentum, si eis benedictionem dent in nomine Trinitatis: Caute & irreprehensibiliter ageretur, si periculantibus in utero pueris, ob maternam aegritudinem, vel partus difficultatem, benedictio in nomine Trinitatis daretur, & cause discussio deinde reservaretur divino iudicio. Quis scit, si divina misericordia huiusmodi Baptismum in voto parentum acceptaret, ubi nulla incuria, sed sola impossibilitas executionem Sacramenti excuset.*

161 **N**ec 2. cum Gersono serm. de nativitate Virg. Mariae, quod infantes in utero morientes salvari possint propter orationes pro eorum salute a parentibus factas: *Debent (inquit) mulieres praegnantibus, similiter & viri sui, per se & alios, diligentius preces fundere Deo, & ad sanctos Angelos Custodes hominum, etiam puerorum in utero, debent ad caeteros sanctos sanctaque confugere, quando infans nondum natus, si forte moriturus est, priusquam ad Baptismi fluminis gratiam pervenire valeat, dignetur ipsum Dominus Jesus Summus Pontifex Baptisma Spiritus sancti praeviendo misericorditer consecrare. Quis enim scit si forte Deus, imò quis non devotius sperare voluerit, quod orationem humilium nequaquam despiciat?*

162 **N**ec 3. cum Authoribus l. 1. c. 13. *relatis, Deum misericorditer supplere effectum Sacramenti, quoad gratiam, quando Minister malitiose subtrahit necessariam intentionem. Ubi Minister ex malitia, in Baptismo, vel Penitentia, vel alio Sacramento falleret (inquit Bartholomaeus ab Angelis apud Dianam p. 3. tr. 4. resol. 17.) non habendo intentionem faciendi quod facit Ecclesia, sed tantum irridere hominem, & hac sua malitia non esset nota, Deus (qui facienti quod in se est non deficit in necessariis, & non alligavit*

virtutem suam Sacramenti) sua infinita bonitate suppleret, non quoad characterem sed quoad gratiam.

Nec 4. cum nonnullis apud Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 27. sect. 3. *quod licet nullus intans de lege ordinaria salvari queat sine Baptismo; aliquos tamen salvari per misericordiam Dei, ex privilegio extraordinario.*

Siquidem omnes & singula istae exceptiones temerariae sunt, & in improbabiles, ut nullo modo haberi debeant pro verisimilibus, nedum pro veris. Et sicut cavendi sunt, qui misericordiae effectum ejusmodi infantibus sine Baptismo salutem tribuunt, per fidem alienam, Ecclesiae, vel parentum (ait Molanus de Baptismo, c. 3. n. 22.) ita & per quodcumque extraordinarium privilegium, vel divinae misericordiae supplementum, extra martyrii casum. Siquidem Christus generaliter & sine exceptione dixit *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei.* Generales autem divinae Scripturae assertiones, sola humana ratione, vel commutatione, sine auctoritate Ecclesiae, vel traditionis inflectere, vel excipere non licet, ut in 1. in Privilegionis ostendi. Quia cum Deus legem generalem edit, omnes exceptiones removet, nisi eam verbo suo, scripto vel tradito, per se, vel per Ecclesiam suam, exprimat. Unde si quis contendat aliquem ab ejuemodi lege esse immunitum exceptionem ex verbo Dei, scripto vel tradito, vel ex Ecclesiae declaratione probare debet.

Cum igitur nulla Scriptura vel Ecclesiae declaratione, nulla traditione, nulla sanctorum Patrum auctoritate probari queat ulla ex dictis exceptionibus (nullus enim Scripturae vel Patrum locus proferri potest, quo ullis infantibus, non baptizatis, extra casum martyrii, tribuatur salus) omnis exceptio, sola humana ratione vel commutatione adinventae, eo ipso rejicienda est & damnanda, & qui eam comminiscuntur, manifesto adulteratae divinae Legis crimine teneantur, inquit piissimus Contenton hic differt. 3. c. 1.

Teneatur ergo velut in illic sculpta, imaginis claritate, nulla traditione, nulla sanctorum Patrum auctoritate probari queat ulla ex dictis exceptionibus (nullus enim Scripturae vel Patrum locus proferri potest, quo ullis infantibus, non baptizatis, extra casum martyrii, tribuatur salus) omnis exceptio, sola humana ratione vel commutatione adinventae, eo ipso rejicienda est & damnanda, & qui eam comminiscuntur, manifesto adulteratae divinae Legis crimine teneantur, inquit piissimus Contenton hic differt. 3. c. 1.

Teneatur ergo velut in illic sculpta, imaginis claritate, nulla traditione, nulla sanctorum Patrum auctoritate probari queat ulla ex dictis exceptionibus (nullus enim Scripturae vel Patrum locus proferri potest, quo ullis infantibus, non baptizatis, extra casum martyrii, tribuatur salus) omnis exceptio, sola humana ratione vel commutatione adinventae, eo ipso rejicienda est & damnanda, & qui eam comminiscuntur, manifesto adulteratae divinae Legis crimine teneantur, inquit piissimus Contenton hic differt. 3. c. 1.

Atqui Scriptura & traditio nulli infanti salutem aeternam, praeter Baptismum promittit in ullo ex dictis casibus. Imò advertit omnes illos casus & exceptiones Scriptura & traditio militat. Scriptura, dum generaliter, & absque ulla exceptione dicit: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* Traditio, dum nullam in verbis illis exceptionem pro infantibus admittit, nisi in casu martyrii. Ambrosium quippe supra dicentem audivimus, quod nullum Christus excipit, non infantem, non aliquam praeventum necessitate. Ambrosio concinit Augustinus l. 1. de anima c. 12. ubi refutat Vincentium Victorem, qui cum peccatum originale catholicè fateatur, nihilominus ait, posse eos (parvulos) sine Baptismo salvari. Quae magis est vecors, quam misericors vanitas. Et l. 3. c. 9. *Noli credere, noli docere, infantem, antequam baptizetur, morte praeventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.* Et l. 1. de peccat. merit. c. 27. *Quoniam de ovibus ejus esse non incipiunt parvuli, nisi per Baptismum, profecto si hoc non accipiant, peribunt.* Et epist. 28. nunc 166. ad Hieron. cap. 7. *Quisquis dixerit, quod in Christo vivificabuntur, etiam parvuli, qui sine Sacramenti huius participatione de vita exercent, hic profecto & contra Apostolicam praedicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam: ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur & curritur.*

ritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo omnino vivificari non posse. Et ferm. 14. de verb. Apost. c. 16. *Nemo vos fallat, Scriptura evidens est. Omnis generatus, damnatus. Nemo liberatus, nisi regeneratus.* Quod & alii Patres passim tradunt, significatque tanta quæ semper fuit Ecclesiæ matris sollicitudo, ad Baptismum parvulis procurandum. Quam sollicitudinem contraria opinio, si non omnino tollit, multum certe minuit, injectâ spe salutis parvulorum per aliquod extraordinarium divinæ misericordiæ supplementum.

168 Denique universa traditio infantes quoscumque, etiam pissimorum parentum, eorum Baptismum toto corde desiderantium, sine eo decedentes excludit à regno caelorum, non obstante voto illo parentum, ad inderubilitate Dei iudicia Patres semper retulerant, quod non obstante illo parentum voto, infantes illi petirent: infantes verò parentum impiorum ad Baptismum pervenirent, & ad caelum pervenirent. *Illud mirum est* (inquit Augustinus de corrept. & grat. c. 8.) *& tamen verum, atque ita manifestum, ut nec ipsi inimici gratiæ Dei, quomodo id negent valeant invenire, quod filios quosdam amicorum suorum, hoc est regeneratorum, bonorum filiorum, sine Baptismo hinc parvulos exeuntes, quibus utique si vellet hujus lavari gratiam procuraret, in cuius potestate sunt omnia, alienat à regno suo, quod parentes mittit illorum: & quosdam filios inimicorum suorum facit in manus Catholicorum venire, & per hoc lavacrum introducit in regnum, à quo eorum parentes alieni sunt.* De dono persev. c. 12. *Quid dicam, quod parvulus aliquando, antequam illi per ministrum Baptismi succurri possit, expirat: plerumque enim seipsum parentibus, & paratis Ministris, ut Baptismus parvulo datur, Deo tamen nolente non datur.* L. 6. contra Julian. c. 14. *Aliquando adoptas in filium, quem formas in utero immundissima femine: & aliquando non vult esse filium, quem format in utero filia sua. Ille quippe ad Baptismum nescio quâ provisione pervenit: iste repentina morte non pervenit. Atque ita Deus, in cuius potestate sunt omnia, facit esse in Christi consortio, quem formavit in diaboli domicilio: & non vult esse in regno suo, quem formavit in templo suo.* Similia habet l. 2. contra duas epist. Pelagian. c. 6. & alibi frequenter. Hoc autem in inderubilia Dei iudicia, & non parentum, vel istorum parvulorum, sed Dei voluntatem ibi refert, sicut & loco citato de corrept. & gratia, necnon l. 7. de peccat. merit. c. 21. Ita etiam Prosper epist. ad Rufin. Fulgentius l. 1. de verit. prædest. c. 12.

169 Manifestum est ergo alienam à mente SS. Patrum esse assertionem, quæ ponit, aliquos ex dictis infantibus salvari in fide & voto parentum, etiam in Provinciis (siquæ dentur) in quibus lex nova nondum est sufficienter promulgata, sed adhuc inculpate ignorata. In quibus eruditus quidam Neotericus disp. 5. de Bapt. dub. 1. n. 9. & seqq. & in Supplemento ad eundem locum, non bene censet Baptismum necessarium non esse necessitate mediæ, & sine eo infantes salvari posse per remedium legis naturæ, per fidem utique parentum. Quod mihi non videtur probabiliter sustineri posse, ob præmissa.

170 Neque generalem Christi sententiam rationabilis ipse limitat, quàm Cajetanus, vel Gerson, vel alii de quibus supra. Maxime cum tota ratio ipsius sit, quod Deus impossibilia non jubeat. Quod (inquit) alioqui faceret. Miror virum doctissimum non advertisse rationem istam prorsus levem esse, 1°. quia sicut Deus impossibilia non jubeat, fidem actualem Trinitatis, vel Incarnationis, omnibus adultis peccatoribus necessitate mediæ necessarium faciendo, etiam in Provinciis, in quibus necessitas ista inculpate ignorari supponitur, jux-

Tom. III.

ta dicenda n. 195. Ita nec Baptismum in dictis Provinciis in re, vel in voto necessarium faciendo.

2°. Sicut Deus impossibilia non jubeat, Baptismum necessitate mediæ necessarium faciendo infantibus, necessitatem istam non solum inculpate ignorantibus, sed nec cognoscere valentibus, nec Baptismum per se sibi procurare valentibus, nec per parentes suos (v. g. in casu quo nulli diligentia parant ad Baptismum infantibus suis procurandum, nec tamen ad Baptismum ipsos perducere valent) ita nec illam necessitate mediæ necessarium in dictis Provinciis faciendo.

3°. Quia illi qui in dictis Provinciis pereunt, defectu alicujus necessariæ necessitate mediæ inculpate ignorati, non pereunt propter omissionem seu transgressionem præcepti observati impossibilis, sed vel ob originale peccatum, vel ob actuale, sine cuius remedio à Deo unice instituto decedat. Omissio namque remedio necessitate mediæ necessario, sive ad justificationem, sive ad salutem, justificatio vel salus obtineri non potest, sive interim remedium illud culpate, sive inculpate omittatur, ut constat ex definitione necessarii necessitate mediæ.

Simile Deus remedium instituit pro tempore legis naturæ, uti & circumcisionem pro tempore legis scriptæ: quæ siquis Judæus uteretur tempore legis novæ, tamen legem novam supponeret invincibiliter & inculpabiliter ignorare, per eam à peccato originali non liberaretur, nec salvaretur. Nec oppositum sine errore dici potest. Quia ad hoc Deus circumcisionem non instituit nisi pro tempore legis scriptæ, nec ultra id tempus hanc eam efficaciam dedit. Nec inculpata ignorantia, quæ ignoraretur tempus istud amplius non esse, dare potest circumcisioni efficaciam ultra tempus, pro quo solo Deus efficaciam istam ipsi dedit, ut per se manifestum est. Illa proinde opinio non magis probabilis est, quàm supradicta opinio Cajetani, quàm Pius V. à Commentariis ipsius iussit expungi, nec magis quàm opinio Campanellæ apud Caramuelem Theol. Fundam. resolutivæ n. 185. dicentis: *infantes Catholicorum, qui moriuntur sine Baptismo, in fide parentum salvari.* Quam opinionem erroneam esse, negari non potest.

Dicendum ergo generatim, & absque exceptione, cum S. Thoma quodlib. 6. n. 4. quod in pueris nondum habentibus usum rationis, non potest esse motus fidei, & dilectionis, aut propositam suscipiendi Baptismum. Et ideo non possunt salvari, nisi per Baptismum aque, vel per Baptismum sanguinis, si propter Christum occiderentur, ex quo non solum Christiani, sed etiam Martyres fiunt, ut Augustinus dicit de Innocentibus. Et sic patet quod puer in deserto moriens sine Baptismo (tamen illis in circumstantiis impossibili) salutem non consequatur. Quæ in contrarium obijciuntur, soluta habes l. 1. c. 13.

CAPUT XIII.

Infantes omnes, etiam fidelium, & pissimorum parentum, sine Baptismo fluminis, & sanguinis morientes, secundam communem doctrinam veterum Patrum, damnantur ad ignem æternum, tamen mississimè præ cæteris peccant.

174 Omissis Pelagianis, qui dictis infantibus pro miserunt vitam æternam, extra regnum caelorum, quorum errorem jamdudum Ecclesiæ condemnavit: nonnullorum Catholicorum Doctorum opinio est, infantes sine Baptismo decedentes, non damnari poenâ sensus, sed damni dumtaxat. Ita S. Thomas, S. Bonaventura, Scotus, noster Baconius, & multi Recentiores. Ita quidem, ut juxta S. Thomam in 2. dist. 33. q. 2.

H

- a. 2. ex poena damni non sicut afficiendi tristitia, tamen poenam damni subituri sint in inferno, juxta Florentinum, dicens: *illorum animas, qui in mortali peccato, vel solo originali decedunt, in infernum descendere*. Per infernum tamen Bonaventura, Richardus, Abulensis, & nostris Baconius, Michael à Bononia, Lezana, &c. non intelligunt infernum damnatorum, sed locum subterraneum ab eo distinctum, qualis fuit lymbus SS. Patrum.
- 175 Imò Salmeron in cap. 5. ad Rom. alique Noviores censent eos victuros super terram, naturalique beatitudine ibi fruituros, angelicis quoque visionibus recreandos. Scotus etiam naturalem ipsius beatitudinem aliquam concedit, saltem imperfectam. Quam non pauci Recentiores sequuntur.
- 176 Sed in contrarium est communis sententia Conciliorum, veterumque Patrum. Siquidem de fide est quòd dicti infantes, utpote non regenerati, non intraturi sint in regnum caelorum. Ergo (inquit Augustinus serm. 14. de verb. Apost.) *ibunt in ignem aeternum: qui enim non erunt in regno, procul dubio in ignem aeternum ibunt*. Neque enim dici potest (ait Gelasius Papa epist. 7.) *quòd non renati infantes tantummodò in regnum caelorum ire non valeant, non autem aeterna damnatione puniantur*. Tamen enim potest rectè dici, *parvulos, sine Baptismo de corpore exeuntes, in damnatione omnium mississimi futuros: multum fallit, & fallitur, qui eos in damnatione praedicat non futuros*. In damnatione utique ignis. Ut enim arguit citato serm. 14. de verb. Apost. *venturus est Dominus, & judicaturus de vivis, & mortuis, sicut Evangelium loquitur, duas, non tres, partes facturus est, dextram & sinistram. Sinistris dicitur: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, &c. Nullus relictus est medius locus in Evangelio novimus. Ecce in dextra regnum caelorum est. Qui ibi non est, in sinistra erit. Quid erit in sinistra? Ite in ignem aeternum. Qui non in dextra, procul dubio in igne aeterno. Igitur, quando confiteris parvulum non futurum in regno, fatearis futurum in igne aeterno.*
- 177 Concinit Augustino Fulgentius l. de fid. ad Petr. c. 27. in tantum ut velut fidei orthodoxae dogma tradens, uti vidimus to. 1. l. 10. p. 3.
- 178 Concinit & S. Alcimus Avitus Viennensis Archiepiscopus. Cujus verba ibidem exhibuimus ex carmine de castitatis laude ad Fulcinam fororem.
- 179 Nec dissentit Gregorius Magnus, sed opinioni quae contendit poenam sensus soli peccato actuali debitam, cum Patribus antè relatis apertè contradicit his verbis: *Nonnulli priùs à praesenti luce subtrahuntur, quam ad proferenda bona, malavè merita activa vite perveniunt. Quos quia à culpa originali Sacramenta salutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc ad tormenta perveniunt. Et infra: Perpetua tormenta percipiunt, qui nihil ex propria voluntate peccaverunt. Non dissentit etiam Isidorus l. 1. sent. 22. dicens: Pro solo originali huius in inferno recenter nati infantes poenas, si renovati per lavacrum non fuerint.*
- 180 Igitur non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem ignis, regnumque caelorum, quietis, vel felicitatis cuiuslibet, & ubilibet quasi medium locum, inquit Augustinus lib. 1. de orig. anim. c. 9.
- 181 Haec eo dicta sunt, ut fundatissimo timore aeternae calamitatis, quae infantes manet, si ex hoc saeculo non regenerati discedant, expurgentur plerumque matres, quae suos infantes isti quotidie exponunt miseriae, dum crudeli intemperantia vel gula, vel libidinis, illos nondum natos in utero suis extinguunt, vel crudeli negligentia illos nondum renatos in sinu suo extinguunt, vel praefocant, vel citò baptizari non procurant. Quam etiam ob causam arguendae veniunt plures oblectrices, debitum baptizandi modum, vel formam ignorantes, ac per hoc plures infantes probabili, imò certo aeternae damnationis periculo exponentes.
- Nec dictis infantibus ad evadendum ignem, 182 vel tristitiam aeternam proderit mitior opinio sancti Thomae, si falsa sit. Nec nostra erga parvulos pietas & misericordia ipsos à damnatione, aeternae tristitia & calamitate liberabit in Dei iudicio, in quo, juxta Scripturarum oracula, Sanctorumque traditionem Christus sententiam profert. Videri potest Florentio Conrui Archiepiscopo Tuamensis in Hibernia, in libro de hac re edito anno 1624. ubi plura ad idem probandum ex Scripturis & Patribus argumenta profert, contrariaeque doctè & solidè dissolvit. Plura etiam de hac quaestione à nobis dicta videri possunt to. 1. l. 10. suprà relato.

CAPUT XIV.

Dispositiones ad Baptismum suscipiendum adultis necessariae. Ubi fuse de necessitate amoris Dei propter se, ad Baptismum fructuose recipiendum.

AD Baptismum validè suscipiendum nulla 183 alia dispositio in adultis requiritur, nisi consensus ipsorum, seu voluntas recipiendi Baptismum. Quam quidem voluntatem necessariam esse constat ex dictis lib. 1. c. 21. docetque sanctus Thomas q. 68. a. 7. *Ex parte baptizati requiritur voluntas, seu intentio suscipiendi Sacramentum. Quae si in adulto deesse (ait ad 2.) esset rebaptizandus. Tamen is qui terroribus & supplicis inductus consentit Baptismo, validè equidem baptizetur, prout Innocentius III. ab Arelateni Episcopo interrogatus respondit cap. majores de Baptismo, exemplificans in Judaeis sub Catholico Rege Sisebuto baptizatis, qui ad id eorum sub poena flagellationis & exilii, tandem Baptismum susceperunt. Et rationem dat Pontifex, quia licet talis non vellet si posset impune, adeoque dici posset conditionatè nolens, absolutè tamen vult & consentit. Siquis tamen semper maneret invitus, nec terroribus aut supplicis induci posset ad consentium, non valeret Baptismus ipsius, ut idem Pontifex declaravit ibidem. Idem constat ex cap. de Judaeis dist. 45.*

Ad licitam tamen & fructuosam Baptismi susceptionem adultis non sufficit consentire, sed 1. oportet eos instrui de mysteriis & obligationibus Religionis Christianae, juxta illud: *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c. Matth. & Marci ult.*

2. oportet credere. Quia qui non crediderit, 185 condemnabitur, ut dicitur ibidem. Et Apostolus Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere quia est, & quòd inquirentibus se remuneratur sit. Item: Sine fide impossibile est placere Deo. Et Act. 8. Si credis ex toto corde, licet te baptizari. Et respondens ait: Credo Filium Dei esse Jesum Christum. Et necessitate mediè addeò necessarium esse credere explicite Deum esse, & Remuneratorem esse, atque insuper mysterium Trinitatis, & Incarnationis, ut qui sine ista fide baptizatur, non justificetur, tamen supponeretur mysteria illa invincibiliter, seu inculpate ignorare (quod an fieri possit non est opus hic disputare) uti constat tum ex dictis to. 2. de fide, tum ex definitione necessarii necessitate mediè. Unde Rom. 3. dicitur, quòd *justitia Dei est per fidem Jesu Christi. Sed & Tri-**

dentium fess. 6. c. 6. inter dispositiones necessarias ad justificationem per Baptismum primo loco requirit fidem: *Disponuntur (inquit) ad justitiam, dum excitati divina gratia, & adjuvi, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata & promissa sunt, atque illud imprimis, à Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem quæ est in Christo Jesu.*

186 3°. oportet iterare, seu confidere Deum sibi propter Christum fore propitium, prout Tridentinum dicit ibidem, juxta illud Marci 2. & Matth. 9. *Confide fili, remittantur tibi peccata.* Hanc spem in contritione requisitam ad justificationem per Sacramentum Pœnitentiæ requirit etiam Tridentinum fess. 14. c. 4. *Fuit autem quorvis tempore, ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius, & in homine post Baptismum lapsò ita demum preparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divine misericordie... conjunctus sit.* Et infra eam requirit etiam in contritione imperfecta, quæ attritio dicitur.

187 4°. non sufficiunt dicti actus fidei, & spei (utpote consistentes, seu consistere valentes cum voluntate peccandi, cum qua nullus à peccato mundari potest per Baptismum) sed insuper necessaria est pœnitentiæ de peccatis actualibus ante Baptismum commissis, cum firmo proposito servandi mandata, juxta illud Act. 2. *Pœnitentiæ agite; & baptizetur unusquisque vestrum, in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum.* Et Matth. ult. *Docentes eos servare quæcumque mandavi vobis.* Unde Tridentinum citat fess. 6. c. 6. post fidem & spem requirit motum adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est per pœnitentiæ, quam ante Baptismum agi oportet, sicut & propositum, quo proponunt inebare novam vitam, & servare divina mandata.

188 5°. requiritur aliqua Dei propter se dilectio, utpote ex qua secundum Tridentinum proximè relatum, procedere debet pœnitentiæ requisita. Post fidem namque & spem, requirit dilectionem, quæ Deum tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt. *Ac propterea (inquit, id est propter istam dilectionem, seu Deum dilectum) moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est per eam pœnitentiæ, quam ante Baptismum agi oportet.* Ubi mirum est (ait eruditissimus Boudartius hic tr. 2. q. 11.) quod nonnulli ita proprio sensui, & anticipata opinioni indulgent, ut verbum illud (OPORTET) nihil aliud quam convenientiam, non necessitatem, importare contendant. Cum non solum convenientiam, sed necessitatem importent verba Principis Apostolorum Act. 2. in quibus Tridentinum se fundat: *Pœnitentiæ agite, & baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* Et Tridentinum fess. 14. c. 4. expressè dicat: *Fuit autem quorvis tempore ad impetrandam veniam peccatorum, hic contritionis motus necessarius.* Cùmque Tridentinum capite illo 6. (duabus lineis postquam dixit, pœnitentiæ, quam ante Baptismum agi oportet) subjungat Apostoli locum, accedentem ad Deum oportet credere: & vox oportet hic sine controversia necessitatem importet: credibile non est quod duabus antè lineis eandem vocem in alia prorsus significatione usurpaverit, & in instructione totius Orbis, in qua de animarum salute peccatorumque remissione agitur, ad eò equivocaverit, ut vel apertam litigii januam reliquerit, eà voce utendo in significatione planè dissimili ab eà quæ Legistatores passim utuntur in ordinationibus publicis, in quibus, sicut & in contractibus, vox oportet (secundum Jurisconsultos) significat necessitatem. Unde Vasquez 1. 2. disp. 203. c. 9. n. 92. ait verbum illud oportet (in Tridentino citato) haud

Tom. III.

dubie necessitatem denotare. Si enim majorem solùm decentiam significaret, sensus esset, quod agere pœnitentiæ ante Baptismum, non sit necessarium, sed quid melius & decentius. Quod haud dubie falsum est. Et quorvisum (inquit) diceret Concilium agere hanc pœnitentiæ, ante Baptismum, melius aut decens esse: cùm tam ante Baptismum, quam postea, decens & consentaneum sit? Sed & Theologi, qui Tridentino adfuerunt, actum charitatis, perinde ac fidei & spei ante Baptismum necessarium esse docuerunt, ut Dominicus Sotus 1. 2. de nat. & grat. c. 12. his verbis: *Non verò contra (Lutheranos) agnoscamus fidei motum primum esse necessarium. At quoniam possibile est, ut qui credit non diligit, adjuvamus, necessarios esse, cum illo qui est fidei, actus præterea spei & charitatis.* Idque evincit ratio, quæ Tridentinos Patres movit ad requirendam dilectionem, saltem inchoatam, Dei tamquam omnis fontis justitiæ, ex eaque profectam pœnitentiæ ante Baptismum. Ratio quippe fuit, quia si pœnitentiæ vota esset ex timore, sine amore justitiæ, & dolor esset propter penam tantum, & non propter offensam, infructuosa esset, ut Cardinalis Pallavicinus ex actis originalibus Concilii in historia ipsius testatur l. 8. c. 13.

189 Ex qua ratione pariter evincitur, inchoatam dilectionem Dei tamquam fontis omnis justitiæ, quam Tridentinum ibi requirit, non esse merum amorem concupiscentiæ: quo Deum nobis ipsis ob proprium commodum diligimus; sed benevolentiam & charitatis, seu Dei propter se. 1°. quia dolor de peccato propter penam tantum, & non propter Dei offensam, procedit ex amore concupiscentiæ, quo sicut volumus commodum nostrum; ita timemus & odimus incommodum nostrum, seu penam. Pœnitentiæ verò seu dolor propter penam tantum, non propter Dei offensam, infructuosa est, adeoque insufficiens secundum Patres Tridentinos.

2°. quia dilectio Dei tamquam fontis omnis justitiæ (quam Concilium requirit) est dilectio Dei propterea quod sit fons omnis justitiæ. Cùm igitur Deus secundum se, & secundum quod Deus, sit fons omnis justitiæ, dilectio Dei propterea quod sit fons omnis justitiæ, est dilectio Dei propter Deum, sive dilectio Dei, non propter rivulos beneficiorum, sed propter eorum fontem, qui est Deus ipse. Est ergo dilectio Dei propter se.

3°. expressio illa Tridentini haud dubie eodem modo intelligenda est, quo intelligitur à Patribus, ex quibus est desumpta. Ab ipsis verò intelligitur de dilectione Dei, non propter effectus ipsius, sed propter se, ut videre est in Augustino l. 1. de techieil. rudib. c. 27. ubi instruens eos qui baptizari volunt (quod & Tridentinum facit loco citato) *Diligatis (inquit) Deum gratis, quia amandus est, non sicut aliquid quod videtur oculis, sed sicut amatur sapientia, & veritas, & justitia, &c. non quemadmodum sunt in hominibus, sed quemadmodum sunt in ipso fonte incorruptibilis, & incommutabilis sapientiæ.* Et in Psalm. 61. ad finem: *Transcende creaturas, vade illuc, ubi semel locutus est Deus, & ibi invenies fontem justitiæ, ubi est fons vite.*

4°. Patres Tridentini expressè se explicaverunt de amore charitatis, prout idem Tridentinus Historicus testatur citato cap. 13. Unde pro titulo istius capituli ponit hoc summariū: *De actu charitatis necessario ad justitiam, etiam in Sacramento accipiendam.* Et in capituli decursu ostendit non esse titulum sine re, sub finem sciens: *Quod attinet ad id quod dicitur de dilectione Dei, advertendum est, per renovem decreti prius delineati, nullam fieri dilectionis mentionem; sed*

Salvatorem Alepium Archiepiscopum Turritanum, Claudium Jatum Societatis Jesu, Lipomanum Veronensis Adjutorem, & Pium Franciscanorum Praesidem admonuisse, ut ALIQUIS CHARITATIS ACTUS INSERERETUR. Cuiusmodi id ad omnium Patrum iudicium relatum fuerat . . . viginti tres ex ipsis diserte illud comprobasse, adeoque insertum decreto. Sed postea aliis haud probatum (eod quod habitus charitatis, seu actus inde procedens non requireretur;) at per haec verba retentum : non est sermo eo loco de habitu charitatis, vel de actu inde procedente, vel ei inseparabiliter conjuncto ; sed cum in particula, quae loquitur de poenitentia, nulla fiat mentio amoris, visum est cum fide & spe jungere aliquem dilectionis (seu charitatis, ut cum ante vocaverunt) actum : quia si poenitentia tota esset ex timore, sine amore iustitiae, & dolor esset propter poenam tantum, & non propter Dei offensam, infructuosa esset. Et cap. seq. Quibusdam pariter animadvertentibus, CHARITATEM superiori capite memoratam recenseri sub illius initium, inter ea quae preparant ad iustitiam suscipiendam : postea vero tamquam veram ipsius iustitiae formam poni. Responderunt decreti formatores, in primo loco sermonem esse de quodam actu CHARITATIS. Cum insit aliqua dilectio (charitatis utique) in homine, non quidem obtinente, sed exoptante iustitiam.

193 Ex actis itaque Concilii Tridentini, & narratione Historici, manifeste apparet, quod verba ista : illamque tamquam omnino iustitiae fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata . . . per eam poenitentiam, quam ante Baptismum agi oportet : ideo addita sunt, quia Patres voluerunt, ut aliquis charitatis actus insereretur. Et hoc ideo, quia si poenitentia tota esset ex timore, sine amore iustitiae, & dolor esset propter poenam tantum, & non propter Dei offensam (uti esset, si absque ullo charitatis actu esset) infructuosa esset. Neque hoc solum manifeste ex dictis actis apparet, sed & apparet, quod charitatis actus, velut necessarius, non inconsulto insertus fuerit dicto decreto, sed post contradictorium examen, acremque disceptationem, neque solum ex privato sensu decreti formarum, sed ex solemnitate sententiae Patrum. Quare? Quia si poenitentia tota esset ex timore, sine amore iustitiae, & dolor esset propter poenam tantum, & non propter Dei offensam, infructuosa esset. Apparet denique, quod plana Tridentinorum Patrum sententia est, ad justificationem, etiam sacramentalem, non sufficere poenitentiam, seu attritionem pure formidolosam, sine amore iustitiae, qui sit aliquis charitatis actus.

194 5°. poenitentia, quam Tridentinum ibi requirit, debet esse propter Dei offensam, & non propter poenam tantum, aliis esset infructuosa (ut ex iisdem actis constat) sed nullus poenitet, seu dolet de peccato propter Dei offensam sine actu charitatis. Quia sicut gaudere de bono Dei, quia bonum ipsius est, est de peccato, quia malum ipsius est, seu offensa, est actus charitatis. Ut enim Doctor Angelicus q. 7. de malo a. 11. ad 3. ait : eisdem rationis est quod voluntas feratur in appetitum unius contrarii, & in detestationem alterius, sive, ut ait (1. 2. q. 113. a. 5. ad 1.) ad eandem virtutem pertinet prosequi unum oppositorum, & resurgere aliud. Unde 3. p. q. 85. a. 5. ad 1. dicit quod peccatum . . . homini displicere . . . propter Dei offensam . . . pertinet ad charitatem. Et ibidem in corpore dicit quod actus . . . quo alicui peccatum displicet secundum seipsum, & non iam propter supplicia, est motus charitatis. In eoque omnes conveniunt, teste Becano de Sacram. Poenit. q. 3. c. 30. his verbis : . . . poenitentia peccati ut est offen-

sa Dei, est actus charitatis, ut omnes concedunt. Idem testatur V. duze in 3. p. q. 86. a. 1. dub. 1. n. 8. Omnes . . . prae-ter Alexandrum fatentur, quod impossibile sit, ut actus odii peccati, prout est offensa Dei, sit alterius virtutis quam charitatis. Et ratio ulterior est tum quia odium peccati, prout est offensa Dei, sive propter Dei offensam, & non propter poenam tantum, non est odium peccati propter nos tantum, sive propter interesse nostrum, vel propter incommodum quod peccando incurrimus. Igitur est odium propter Deum, & propter interesse Dei. Necessario ergo procedit ex amore Dei propter se. Id quod evidens esse potest unicuique odii & amoris naturam attendenti. Nihil enim primum & per se odisse possumus, sed necesse est omne odium ex aliquo amore procedere, vel creaturae, vel Dei. Igitur necesse est ut odium peccati, in quantum est offensa Dei, procedat ex amore Dei, vel creaturae. Atqui non procedit ex amore creaturae propter creaturam, quia non est odium peccati, in quantum est malum creaturae, sed in quantum est malum, sive offensa Dei. Igitur procedit ex amore Dei propter se. Tum quia nomine offensa Dei, quando dicitur quod peccatum odisse oportet propter offensam Dei, non intelligitur ira Dei vel voluntas vindicandi, sed indignatio quae opponitur amori, quo nos quasi filios & amicos specialiter diligit, ait Ruardus Tapperus ad art. 5. pag. 190. Igitur odium illud ex timore & amore filiali procedit. Ut enim S. Thomas ait 2. 2. q. 19. a. 2. timor poenae, ibi silentio, est timor servilis; timor culpae, est timor filialis: Si aliquis odit peccatum, sive convertitur ad Deum . . . propter timorem poenae, erit timor servilis. Si autem propter timorem culpae, erit timor filialis. Nam filiorum est timere offensam patris. Tum denique quia saltem negari non potest, peccatum, in quantum est offensa Dei, esse peccatum in quantum est peccatum, sive in quantum est contra legem Dei aeternam (peccatum namque ab omnibus passim cum Augustino definitur, dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei aeternam.) Igitur negari nequit, odium peccati, in quantum est offensa Dei, esse odium peccati, in quantum est contra legem Dei aeternam. Cum igitur omne odium alicujus mali procedat ex amore boni, illi malo oppositi (recessus quippe a malo per odium, fit per accessum ad oppositum bonum per amorem; sicut recessus ab uno extremo, fit per accessum ad oppositum extremum) negari nequit odium peccati, in quantum est contra legem aeternam, procedere ex amore legis aeternae, ac per consequens ex amore Dei, & non ex amore alicujus distincti. Cum lex aeterna sit Deus ipse; non aliquid a Deo distinctum. Et hinc ulterius conficitur, odium peccati, in quantum peccatum est, esse odium peccati, in quantum est contra Deum ipsum, & non in quantum est contra aliquid a Deo distinctum; atque adeo procedere ex amore Dei propter se dilecti. Quia odium peccati, in quantum est contra Deum, est odium peccati propter Deum. Quod haud dubie procedit ex amore Dei propter se. Neque enim odium peccati, in quantum est contra Deum, procedit ex amore Dei propter nos, sive propter commodum nostrum: cum hoc conveniat soli odio peccati, in quantum est contra nos, sive contra commodum nostrum.

6°. Tridentinum loco citato secutum est doctrinam S. Thomae 1. p. q. 85. a. 6. cum eisdem ad justificationem dispositiones, & eodem modo recensent, quo S. Thomas. Atqui S. Thomas, post spem recensens amorem, intelligit amorem charitatis. Postquam enim dixit: Quartus actus est motus spei, &c. subdit: Quintus actus est motus charitatis, quo displicet secundum seipsum, & non propter supplicia, ut ibi videre est. Igitur

Tridentinum per dilectionem, quam post spem pariter recenset, similiter intelligit amorem charitatis: cum ex dictis evidenter appareat, quod requirit amorem, quo peccatum displicet secundum se, non propter supplicia tantum.

196 7°. idipsum probatur ex scopo Tridentini, quod inter alias dispositiones ad justificationem in decreto suo recensuit dilectionem Dei, tamquam fontis omnis iustitiæ, non solum quia penitentia alias esset propter poenam tantum, & non propter Dei offensam, sed & ad tacite refellendum errorem Lutheranorum in Apologia Confessionis Augustanæ ante annum 1545. conscripta (teste Alberto Pighio controv. 9.) docentium, quod non potest prius adesse dilectio, quam fide sit facta reconciliatio, nec peccator potest Deum diligere, quem iratum videt precipitare velle in gehennam. Ad debellandum hunc errorem, Tridentinum loco citato statuit dilectionem Dei, tamquam fontis omnis iustitiæ, præcedere justificationem, ipsamque de dilectione charitatis vel ipsi hæretici intellexerunt, ut videre est in Kemnito, apud Judocum Ravelley, arguente Tridentinum illud decretum, in eo quod apprehendere Christum ad iustitiam & salutem, tribuunt Patres Tridentini CHARITATI, non fidei. Unde quintum vitium est, quod fingunt dilectionem Dei (quam proximè charitatem vocant) in nobis præcedere debere justificationem. Cui Ravelley optimè replicat, doctrinam istam Tridentini esse conformem Scripturæ: cum Scriptura manifestè insinuet, neminem salubriter ad Deum confugere pro impetranda reconciliatione, nisi qui aliquà dilectione Dei, & amore iustitiæ sit affectus. Unde Dominicus Sotus (unus ex Theologis Tridentinis) l. 2. de nat. & grat. c. 12. explicans allatum Tridentini decretum, postquam retulit Lutheranium errorem, quod solà fide peccator iustificaretur: Nos verò (inquit) agnoscimus fidei motum primum esse necessarium. At quoniam possibile est, ut qui credit non diligit, adiciamus necessarios esse cum illo qui est fidei, actus præterea spei & charitatis. Et c. 13. in fine: Iustus de hac re dicere in sancta Synodo, præfatus sum, nempe quod non satis Lutheranis contradicetur, si pronuntietur, spem & charitatem coire cum fide in articulo justificationis: nam id plus æquo ipsi largiuntur. Punctum verò contradictionis hoc est, quod quemadmodum actus fidei informis saltem naturâ antecedit gratiam (utique habitualem,) ita & necesse est antecedere actus spei & charitatis (Lutheranis e contra dicentibus, actus spei & charitatis subsequi gratiam iustificatam, solà fide impetratam.) Id quod perspicenter in sua confessione confessus est modo Synodus Tridentina c. 6. ubi de iis qui ab originali sinu & actualibus reconciliantur, sic habet: disponuntur autem ad ipsam iustitiam, dum excitati divinâ gratiâ, & adiuvi, fidem ex auditu concipientes... in spem eriguntur... illumque tamquam omnis iustitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur ad versus peccata... per eam penitentiam, quam ante Baptismum agi oportet. Et c. 7. hanc dispositionem, seu præparationem iustificatio ipsa consequitur, &c. Igitur, juxta Sotum, necesse est, ex mente Tridentini sessione illâ sextâ, non solum ut actus fidei, sed & actus spei & charitatis... saltem naturâ infusionem gratiæ antecedant, ut ibidem Sotus ait. Id etiam clarè eadem sessione declaratum tradit Vega (qui eadem ipse quoque interfuit) in Concil. Trid. l. 6. c. 31. dicens: Duo definita de penitentia hic video à Patribus. Primum, esse odium & detestationem propter Deum. Secundum est, oportere penitentiam agi ante Baptismum. Similiter id eadem sessione definitum censet Melchior Canus (qui & ipse præfatus fuit) p. 1. relect. de poenit. ubi postquam dixit, quod

primus actus penitentiae nunquam est sine actu charitatis, idque variis argumentis ex Scriptura, Augustino & multiplici ratione probavit: Id tandem (inquit) modo in Concilio Tridentino sess. 6. c. 6. & 7. definitum est, ac reverè: id enim Dominus Luc. 7. insinuassee videtur, inquit: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, significans dolorem & lacrymas nullas esse, nisi cum charitate essent.

8°. tandem id probatur ex communi mente & sententia Doctorum. Quod enim Tridentinum loco citato agat de amore Dei propter se, non de amore concupiscentiæ, communis mens, ac sententia Doctorum est, uti testatur Tannerus to. 4. disp. 6. q. 2. dub. 4. n. 7. Idque Suarez in 3. p. disp. 4. sect. 8. probat, quia diligere Deum ut omnis iustitiæ fontem, non est diligere amore concupiscentiæ, sed est diligere Deum ut Authorem gratiæ, & omnium supernaturalium bonorum, quomodo charitas dicitur, etiam si propter Jesum maxime diligitur. Nec verò dicit Concilium, hunc amorem pertinere ad spem, sed potius supponere spem, & post conceptam spem, per eam erigi hominem, & quasi sublevari ad diligendum Deum, utique propter Jesum. Nam amor concupiscentiæ non sequitur propriè ex spe, sed ad illam, otiosè supponitur.

Pluribus argumentis ex Scriptura, Traditione, Tridentino, &c. necessitas amoris Dei propter se ad justificationem peccatoris, etiam sacramentalem, invictè probabitur Deo dante l. 5. Hic solum illud addo: Dei propter se amor necessarius est ad justificationem per Baptismum sanguinis, uti probabitur c. 16. Ergo & ad justificationem per Baptismum aquæ; utpote qui non est efficacior Baptismo sanguinis. Imò hunc illo efficaciorrem esse probabitur cap. seq.

CAPUT XV.

Triples effectus Baptismi fluminis. Ubi etiam de effectibus Baptismi fluminis, & sanguinis.

Triples est effectus Baptismi (ait S. Bona-ventura in 4. dist. 4. a. 1. q. 3. 1. p.) primus characteris impressio, secundus gratiæ infusio, tertius innocentie restitutio.

In Sacramento ergo Baptismi 1°. imprimatur character (ait S. Thomas q. 63. a. 6.) quia per ipsum homo accipit potestatem recipiendi alia Ecclesiæ Sacramenta. Unde Baptismus dicitur janua omnium Sacramentorum. Alia ratio est quia per Baptismum homo recipitur in numero fidelium, fitque Christianus; idèdque divina beatitudo accedentem ad Baptismum in sui participationem recipit, & proprio lumine, quasi quodam signaculo ipse tradit suam participationem. S. Dionysius de Eccles. Hierarch. c. 2. Et Spiritu signamur, ut imaginem ejus & gratiam tenere possimus. Ambrosius l. 1. de Spir. sanct. c. 6.

Secundò infunditur gratia, per quam fit remissio peccatorum, tam originalis, quam actualium prorsus omnium, juxta illud Ezech. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Quod & Florentinum definit in decreto Eugenii IV. Sacramenti Baptismi effectus est remissio omnis culpæ originalis & actualis. Siquidem ut Augustinus ait l. 1. de peccat. merit. & remiss. c. 15. Generante carne tantummodo, trahitur originale peccatum. Regenerante autem Spiritu, non solum originalium, sed etiam voluntariorum remissio fit peccatorum.

Per eandem gratiam baptizatus efficitur hæres regni caelestis, juxta illud: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit. Per eandem quoque

- incorporatur Christo, quasi membrum ipsius. S. Thomas q. 69. a. 5. Per eandem acquiruntur virtutes infusa & dona Spiritus sancti, juxta Tridentinum sess. 6. c. 7. Hanc dispositionem seu preparationem justificationis ipsa consequitur, quae non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiae, & donorum. Et infra: In ipsa justificatione, cum remissione peccatorum, haec omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fides, spes, & charitatem. Ita etiam S. Thomas q. 69. a. 7. Manifestum est quod per Baptismum aliquis consequitur gratiam & virtutes. Et quia, remissa omni culpa & poena, non remanet in homine impedimentum, quo prohibetur ad ingressu regni caelestis, & per Baptismum non solum remittitur omnis culpa, sed & poena, ut proxime dicitur: Consequens est quod effectus Baptismi sit apertio januae regni caelestis. S. Thomas ibidem.
- 202 Tertio in Baptismo in tantum restituitur innocentia, ut non solum remittatur omnis culpa, sed & poena, uti declaravit Eugenius IV. in decreto Armen. dicens, quod effectus Baptismi est remissio omnis poenae, quae pro culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis praeteritis injungenda est satisfactio, sed morientes aequam culpam aliquam committant, statim ad regnum caelorum & Dei visionem perveniunt. Et rationem dat S. Thomas q. 69. a. 2. quia per Baptismum aliquis incorporatur passioni & morti Christi, secundum illud Rom. 6. Si mortui sumus cum Christo, credimus quia simul etiam vivemus cum eo. Ex quo patet quod omni baptizato communicatur passio Christi ad remedium, ac si ipse passus & mortuus esset. Passio autem Christi est sufficiens satisfactio pro omnibus peccatis omnium hominum. Et ideo ille qui baptizatur, liberatur a reatu totius poenae, sibi debita pro peccatis, ac si ipse sufficienter satisfecisset pro omnibus peccatis suis.
- 203 Et ideo l. 2. de peccat. merit. c. 28. Augustinus dicit, quod si continuo post Baptismum sequatur ex hac vita migratio, non erit omnino quod obnoxium hominem teneat, soluti omnibus quae tenebant. Quodque nihil habes remora quominus ad regnum caelorum mox migrat, si parvulum statim mori contingat.
- 204 Et quamvis remissa omni poena, per quam impeditur regni caelestis introitus, non tollatur omnis poenalis (quae non est poena proprie dicta) sed peccati originalis poenalitas, concupiscentia utique, ignorantia, aliaque infirmitates ad agonem & augmentum meriti relinquuntur; per Baptismum tamen fit ut concupiscentia non imputetur, & sic contra concupiscentiam roboratur homo, ut non oblit baptizato; imò proficit ad meritum, si bene utatur robore accepto. Ut enim super illud Rom. 6. destruitur corpus peccati; Glossa dicit: per Baptismum id agitur, ut vetus homo crucifigatur, & opus peccati destruitur. Non ita ut in ipso vivente carnis concupiscentia conspersa & innata, repente absumatur, & non sit; sed ne oblit mortuus (peccato) quae inerat nato.
- 205 Et infantes quidem omnes aequaliter gratiam baptismalem accipiunt: Adulti vero quia per propriam fidem ad Baptismum accedunt, non aequaliter se habent ad Baptismum (ait S. Thomas q. 69. a. 8.) quidam enim cum majori, quidam cum minori devotione ad Baptismum accedunt. Et ideo quidam plus, quidam minus de gratia novitatis accipiunt. Sicut etiam ab eodem igne accipit plus calor, qui plus ex appropinquat: licet ignis, quantum est de se, aequaliter ad omnes suum calorem effundat.
- 206 Et Baptismus quidem sanguinis omnem culpam & poenam semper abluit, sicut Baptismus fluminis. Sed non sic Baptismus fluminis, sive votum Baptismi fluminis, ut patet ex S. Thoma q. 68. a. 2. ad 2. Universalis ablutio fit in perceptione Baptismi, & in martyrio. Propter quod dicitur quod in martyrio omnia Sacramenta Baptismi complentur, scilicet quantum ad plenam liberationem & à culpa & à poena. Siquis tamen Catechumenus sit habens desiderium Baptismi (quasi aliter in bonis operibus non moveretur, quae non possunt esse sine fide per dilectionem operante) talis decedens non statim pervenit ad vitam aeternam; sed patietur poenam pro peccatis praeteritis: ipse tamen salvus erit, sic quasi per ignem. 1. Cor. 3.
- Angelicus Doctor concinit Doctor Seraphicus 3. p. centiloquii sect. 48. de Baptismo, ubi sic: In Baptismo fluminis, qui est per poenitentiam, & Spiritus sancti gratiam, purificamur à culpa. In Baptismo fluminis purificamur à culpa, & à satisfactoria poena. In Baptismo sanguinis purificamur ab omni miseria.
- Per Baptismum itaque sanguinis, seu martyrium, omnia peccata, etiam venialia, remittuntur, sicut per Baptismum fluminis, teste Augustino l. 13. de Civ. Dei c. 7. ubi dicit, quod mors pro Christo tantum valet ad dimittenda peccata, quantum si Martyres abluerent sacro fonte Baptismatis, per quem etiam venialia dimittuntur.
- Imò martyrium majorem meriti, & efficacia est, quam Baptismus fluminis, secundum doctrinam Sanctorum. Siquidem Cyprianus in epist. ad Fortunatum, martyrium vocat Baptisma in gratia majus, in honore pretiosius, Baptisma in quo Angeli baptizant, Baptisma in quo Deus & Christus ejus exultat. Baptisma quod fidei nostrae incrementa consummat, Baptisma quod nos recedentes de mundo statim Deo copulat. In aqua Baptismo percipitur peccatorum remissio, in sanguinis corona amplectenda res est, & optanda, & omnium populatorum nostrarum precibus expectanda, ut qui servii Dei sumus, sumus & amici.
- Et Augustinus loco citato: Neque enim tanti sunt meriti, qui cum mortem differre non possent, baptizati sunt. . . quanti sunt hi, qui mortem differre cum possent, ideo non distulerunt, quia maluerunt, Christum confitendo, finire hanc vitam, quam cum negando, ad ejus Baptismum pervenire.
- Rationem dat S. Anselmus lib. 2. Cur Deus homo: quia nullatenus seipsum potest homo magis dare Deo, quam cum se morti tradit ad honorem illius.
- Non ideo tamen martyrium gratiam causat ex opere operato, sicut Baptismus aquae; neque solum ex opere operantis, sed medio quodam modo, ex speciali favore Christi, juxta illud Augustini lib. 13. de Civit. c. 7. Mori pro Christo in tantam utilitatem, non vi sua, sed opitulatione divina conversa est. Habet quidem favorem illum ex virtute passionis Christi, supra dignitatem, & meritum operantis (propter quod dixi, quod non solum causat gratiam ex opere operantis) sed non per modum actionis provenientis à Christo, velut agente principali, sicut Baptismus aquae; neque enim tolerantia martyrii est actio vice & nomine Christi, tamquam principalis agentis, exercita, sicut Baptismus. Neque Christus est qui in Martyribus suffert martyrium, vel occidit Martyres, sicut Christus est qui baptizat infantes. Causare vero gratiam ex opere operato, est illam causare ex virtute passionis Christi, supra dignitatem, & meritum operantis, per modum actionis provenientis à Christo, velut agente principali. Sicut actio Legati Regis habet efficaciam impetrandi, supra dignitatem, & meritum Legati, ob meritum Regis, cujus perionam sustinet: quia scilicet Rex est, qui per Legatum postulat;

postulat; sicut actio baptizantis v. g. habet efficaciam cauſandi gratiam ex opere operato, supra dignitatem & meritum baptizantis & baptizati, ob dignitatem & meritum Christi, passionisque ipsius: quia Christus est qui per Ministrum baptizat.

CAPUT XVI.

Ad consequendum dictum effectum Baptismi sanguinis, seu martyrii, necessarius est amor Dei propter se, ita ut martyrium pro Christo, siue ex amore ipsius sustineatur.

213 **P**robatur 1°. ex Evangelio, ubi Christus ad effectum martyrii requirit, ut propter ipsum sustineatur. Matth. 10. *Qui perdidit animam suam propter me, inueniet eam.* Marc. 8. *Qui perdidit animam suam propter me & Evangelium, salvam faciet eam.* Luc. 9. *Qui perdidit animam suam propter me, salvam faciet illam.* Teste verò Augustino de mor. Eccles. c. 9. non potuit Christus amorem sui propter se expressius significare, quam dicendo *propter me*. Siquidem explicans verba ista, *propter te mortificamur tota die: charitas* (inquit) *non potuit significari expressius, quam quod dictum est propter te.* Unde conc. 2. in Pfal. 32. *Martyres* (inquit) *non faciunt pena, sed causa.* Ideò Matth. 5. non sine addito Christus ait: *Beati qui persecutionem patiuntur, sed addidit propter iustitiam, id est propter Deum charitate dilectum.* Ut enim Augustinus ait lib. de nat. & grat. c. ult. *charitas inchoata, inchoata iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia est.* . . . *Que tunc maxima est in hac vita, quando pro illa ipsa contemnitur vita.* Nec Christus ibidem sine addito dixit: *Beati estis, cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, &c.* sed addidit *propter me*, in eundem sensum accipiens *ly propter iustitiam, & ly propter me.* Similiter Luc. 6. non simpliciter dixit: *Beati eritis, cum vos oderint homines, & eam speraverint, & exprobraverint, &c.* sed addidit *propter Filium hominis.*

214 2°. ex 1. Cor. 13. *Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Ubi Apostolus non loquitur de sola charitate habituali (sine ea quippe martyrium ex Dei propter se amore perfectum haud dubie prodest) upote cauſans gratiam & justificationem. Loquitur ergo de actuali, siue de ipso charitatis affectu. Siquidem vox Græca correspondens voci *charitas*, in textu Apostoli significat actum secundum, seu affectum charitatis, de eoque Apostolus *Sancti quique intellexerunt* (inquit Tannerus disp. 2. de spe q. 2. dub. 3. n. 95.) *& constat ex adiecta antithesi linguarum, quæ vel solium, vel maxime ad actum secundum pertinet.* Constat etiam ex aliis consequentibus, textuque sermonis Apostoli. ubi de actibus sermo est, potius quam de habitibus: *Charitas non querit quæ sua sunt: omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, &c.* Constat denique ex Chrysostomo, Augustino, & Casario. Quorum ille hom. 30. in 1. ad Cor. citatum Apostoli locum explicat de charitate actuali: *Præclaram* (inquit) *hanc actionem laudare aggressus est.* Similiter Augustinus serm. 15. de verb. Apost. c. 12. per charitatem intelligit amorem, seu sancti amoris affectum, sicut per cupiditatem intelligit affectum vitiosi amoris: *multam amavit* (quis hoc non intelligat de actione amoris?) *qui torqueri potuit, desicere non potuit.* Sed ille non potuit tanta perferre sine amore; nec tu communicare poteris Christi passionibus sine amore. Sed quero quo amore? non sit cupiditas, sed charitas. Si enim (inquit) *tradidero corpus meum ita*

ut ardeam, & charitatem non habeam, nihil mihi prodest. Et ne dubites nomine cupiditatis & charitatis actum intelligere: *charitatem* (inquit l. 3. de doct. christ. c. 10.) *voco motum animi ad fruendum Deo propter ipsum, & se atque proximo propter Deum.* Cupiditatem autem, motum animi ad fruendum se & proximo, & quolibet corpore, non propter Deum. De charitate etiam actuali Apostolus exponit tr. 8. in epist. Joan. c. 4. Et enarrat. in Pfal. 141. n. 7. Et term. 90. de verb. Evangel. Matth. 22. edit. noviss. n. 6. 8. & 9. Et term. 95. de verb. Evangel. Joan. 16. n. 3. n. 5. juncto cum n. 3. in fine. Ergo sine charitate actuali martyrium, secundum Apostolum, nihil prodest. Denique sanctus Casarius exhort. ad tenendam charitatem, sic ait: *Nolite vobis sine charitate blandiri, etiam si reliqua bona opera perfecteritis* (loquitur ergo de charitate actuali) . . . *nam in tantum reliqua opera sine charitate nihil prosunt, ut liberâ voce clamat Apostolus: Si distribuo in cibos pauperum omnes facultates meas, & tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Nec dicas, Apostolum id intelligere de charitate fraterna, nec aliud velle, nisi quod martyrium nihil prodest odienti proximum. Neque enim charitati fraternæ, scilicet à charitate Dei, conveniunt magnifica charitatis elogia, quæ Apostolus ibi commemorat. Multò minus soli negationi odii in proximum. Neque enim negatio ista, vel fraterna dilectio, sine dilectione Dei, est illa excellentior via, quam se ibi demonstrat Apostolus testatur. Neque est illa charitas quæ patiens, benigna est. . . *omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Non est charitas quæ nunquam excidit, & de qua dicit: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas.* Apostolus ergo manifestè loquitur de affectu amoris, quo Deus diligitur propter se, & proximus propter Deum, sicut loquitur de actu fidei & spei. Loquitur (inquam) de præclara illa actione, de qua Chrysostomus supra, quamque Apostolus ibi laudare aggressus est.

Propterea S. Thomas q. 66. a. 12. ad 2. assertionem nostram tradit dicens: *effusionem sanguinis non habere rationem Baptismi, si sit sine charitate.* Et 2. 2. q. 124. a. 2. ad 2. *Licet martyrium sit actus fortitudinis, ut elicientis, est tamen actus charitatis, ut imperantis.*

Idem de Baptismo aquæ Augustinus dicit tr. 6. 217 in cap. 1. Evang. Joan. n. 14. *Baptismus sine charitate nihil prodest.* Et l. 7. de Baptismo contra Donatist. c. 53. n. 102. *Baptismus eis ad salutem spirituales non prodest, si charitate* (suscepit) *carissimè. . . Si enim habeam* (inquit Apostolus) *fidem ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum.*

CAPUT XVII.

Casus, in quibus Baptismus sub conditione reiterandus est.

Baptismus, semel validè collatum, nunquam 218 reiterari posse, de fide est, ex Symbolo Nicæno: *Confiteor unum Baptisma.* Neque ex definitione Concilii Florentini & Tridentini sess. 7. can. 11. Et consentiunt omnes Patres post Apostolum Ephes. 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma.* Hebr. 6. *Impossibile est eos qui semel sunt illuminati (id est baptizati) gustaverunt etiam donum cælestis, & participes facti sunt Spiritus sancti. . . & prolapsi sunt, rursus renovari ad penitentiam.* Quod de renovatione Baptismi SS. Patres Græci & Latini communiter exponunt apud Morinum l. 3. de ministr. Sacram. Poenit.

- c. 7. Quoties proinde constat aliquem valde baptizatum fuisse, grande sacrilegium committit & irregularitatem incurrit qui ipsum rebaptizat. Unde cap. *cum itaque* de Consecr. dist. 4. reiterationem Baptismi S. Leo Papa vocat inexcusable facinus. Quoad irregularitatem videri potest cap. *eos quos ibidem*.
- 219 Hinc quotiescumque constat aliquem fuisse exterius rite baptizatum, & non est probabilis ratio dubitandi de intentione Ministri, non licet etiam sub conditione, rebaptizare. Doctores communiter. Quia tunc tanta est praesumptio pro Baptismo valide collato, ut pro morali certitudine sit habenda, uti declarat Innocentius III. cap. *veniens* de Presbyt. non baptiz. Et vani timoris non est habenda ratio l. 146. de reg. jur.
- 220 Nec sub conditione quicumque rebaptizandus est, dum unus testis oculatus, etiam mulier de cuius fide non est ratio dubitandi, testatur ipsum debite baptizatum fuisse. Doctores communiter id colligentes ex cap. *parvulus* de Consecr. dist. 4. nec non ex cap. *cum itaque* ibidem.
- 221 Ceterum si Baptismi sui nihil recordetur, qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari possit de eo, qui sciat esse consecratum, nihil est in quo peccatum possit irrepere, si sub conditione rebaptizetur. Quoniam non potest in iterationis crimen venire, quod omnino factum nescitur. Atque ideo quoties talis persona incidit, sollicita primum examinatione discutite, & longo tempore (nisi forte superius finis imminet) indagata, utrum nemo penitus sit, qui testimonio suo iurare possit ignorantiam nescientis. Et cum constiterit, hunc qui baptismatis indiget Sacramento, sola inani suspitione prohiberi, accedat intrepidus ad consequendam gratiam, cuius in se nullum scit vestigium, nec vereamur huic salutis ianua aperire, quam nunquam ante docetur ingressus. Leo Papa cap. *cum itaque* citato.
- 222 Primum itaque casus Baptismi sub conditione reiterandi, est dum quis certo non scit se baptizatum, tamen suspicetur se baptizatum, si nullus sit qui certo sciat & testari possit ipsum baptizatum fuisse. Nam unum solum testem hic Pontifex admittit, si certo sciat ipsum baptizatum fuisse. Dum enim nullus certus testis iurare potest ignorantiam nescientis, non censetur iteratum, quod omnino factum esse nescitur. Sive ut idem Pontifex ait sequenti cap. si nulla: quod non ostenditur gestam, ratio non finit ut videatur iteratum. Quod axionia Innocentius III. his verbis repetit cap. *veniens* citato: non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum.
- 223 Secundus (si tamen non idem) casus est, quoties adest rationale dubium de collatione Baptismi, vel de valore Baptismi collati. De quibus enim dubium est, an baptizati fuerim, baptizantur his verbis: Si baptizatus es, &c. Alexander III. cap. 2. de Baptismo & eius effect.
- 224 Tertius proinde casus est, quando adsunt quidem indicia probabilia ad suspicandum; insufficientia tamen ad moralem certitudinem. Quia tunc est rationale dubium. Card. de Lugo l. 1. respons. moral. dub. 1. & 2. Unde in Concilio Cartag. V. cap. 6. statuitur, quod quoties non inveniantur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per eam idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, placuit absque scrupulo eos esse baptizandos. Et Paulus V. in suo Rituali §. de Bapt. parvul. mandat rebaptizari illos, de quorum Baptismo non constat. Non constat autem, ubi non adest clara seu certa probatio. Mascardus de probat. conclus. 75. n. 21.
- 225 Collige 1°. sub conditione baptizandos infantes expositos, quibus adiecta non est schedula testificans de Baptismo. Doctores communiter. Imò Concilium Mediolanense III. sub S. Carolo Borromeo tit. de Bapt. infant. & Synodus Cameracensis II. id ipsum statuunt, tamen si schedula adiecta sit, si aliter de Baptismo constare nequeat. Quia equidem dubium manet de valore Baptismi, fortasse a matre substantia ignorante, vel turbata invalidè collati. Et quia scripturae privatae, non notatae sigillo, vel manu Scriptoris, nulla fides adhibenda est. Tuscibus verbo *Scripturae*. Consonant Constitutiones Constantinenses p. 1. tit. 6. n. 6. Necon Hispanenses & Cordubenses apud Quintanaduennas singul. l. 1. tract. 1. sing. 9.
- Collige 2°. rebaptizandum non esse, qui inter Catholicos natus & educatus, Sacramenta frequentavit, & ab omnibus pro baptizato habentis est habitus. De tali enim non est rationale dubium, ut patet ex cap. fin. de Presbyt. non bapt. ubi Innocentius III. sic ait: *De illo qui natus est ex fidelibus parentibus, & inter Christianos fideliter conversatus, tam violenter praesumitur, quod fuerit baptizatus, ut haec praesumptio pro certitudine sit habenda, donec evidentissimis forsan argumentis contrarium probetur, vel nisi tales conjecturae adfuerint (addit Layman hic c. 5. n. 4.) quae praesumptionem, seu certitudinem accepti Baptismi tollant, & contrarium verosimile efficiant.*
- Collige 3°. non esse rebaptizandos omnes baptizatos ab haereticis. Quia ex una parte de fide est baptismum ab haereticis collatum esse validum, si debitam formam, materiam, & intentionem adhibeant. Ex alia parte constat non omnes haereticos in aliquo horum defecisse. Unde S. Congregatio Concilii Tridentini anno 1570. teste Card. de Lugo respons. moral. l. 1. dub. 2. loquens in specie de Baptismo Calvinistarum, negat omnes rebaptizandos. Et velut rem notoriam P. Gobat n. 388. & 390. post Tannerum & Layman tradit baptizatos ab haereticis non rebaptizari, nisi occurrat aliunde dubium.
- Synodus quidem Provincialis Mechliniensis sub Hovio anno 1667. celebrata, atque a Paulo V. approbata tit. de Bapt. sic statuit: *quia frequens experientia docet, modernis haereticos sepe contra receptam Ecclesiae consuetudinem, & antiquissimam traditionem, uno aequam fundente, alio formam ipsam pronuntians, baptizare. Et Pastorale Mechliniense anno 1649. auctum & recognitum eod. tit. ait: Quia nobis temporis haeretici, pro insatrabili suo in Ecclesiam odio Sacramentorum formam plerumque mutant, materiam contemnunt, aut legitimam intentionem non habent, merito baptismus ab iis collatus suspectus haberi debet. Proinde ab iis baptizati sub conditione baptizentur. Et ideo Farvacius hic cap. 4. q. 8. petitione 3. Sylvius q. 66. a. 9. Praepositus ibidem. Adamus Opatonius apud Dianam p. 9. tr. 6. resol. 35. Quintanaduennas singul. tr. 1. sing. 3. n. 3. censent baptizatos ab haereticis iterum baptizari posse & debere.*
- Verum (quidquid alias acciderit) nunc certe Hollandi haeretici (uti testantur Catholici quicorum mores norunt) uruntur debita materia, forma & intentione, nec solent Catholici Sacerdotes in Hollandia degentes, rebaptizare eos, quos ab ipsis baptizatos esse constiterit. Et ideo Philippus Rovenius, istis in regionibus Vicarius Apostolicus, anno 1638. Constitutionem edidit sequentis tenoris: *Baptizati ab haereticis non facile de novo baptizentur, nisi constet aliquod omnino substantiale circa illos praetermissum, vel rationabiliter de eo dubietur. Ita etiam Synodus Ebroicensis anni 1576. Rothomagensis anni 1581. Remensis anni 1583. Turonensis eisdem anni. Aquisgranensis anni 1585. Tholofana anni 1590. Idque etiam sub conditione, fieri non debere Pius V. respondit*

respondit apud Natalem Alexandrum to. 2. Theol. Dogm. & Moral. l. 2. de Bapt. pag. 461.

Collige 4°. baptizatos ab obfetricibus, probatæ vitæ, baptizandi peritis, non esse ordinariè rebaptizandos, maxime si duæ vel tres matronæ, similiter de necessariis instructæ, testantur se adfuisse, curiosè ad omnia attendisse, debitamque materiam, & formam, ut oportet, adhibitam fuisse. Tunc enim nulla est probabilis ratio dubitandi. Et Catechismus Romanus p. 2. de Sac. Bapt. §. 43. meritò improbat eorum morem, qui quamvis exploratum habeant, domi Sacramentum administratum esse, tamen sacram abluionem, in Ecclesia, adhibita solemnî ceremoniâ, cum adjunctiõne, repetere non dubitant. Quod quidem sine sacrilegio facere non possunt, & eam maculam suscipiunt, quam divinarum verum Scriptores irregulartatem vocant. Nam ea Baptismi forma Alexandri Pape auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquisitâ, dubium relinquatur, an Baptismum ritè susceperint. Aliter verò inquam fas est, etiam cum adjunctiõne, alieni ritum administrare. Videri potest Natalis Alexander loco citato pag. 453. ubi idipsum firmat ex S. Carolo Borromæo.

Examinet ergo diligentissimè Parochi (sicut Constituciones Synodales Constantienses p. 1. tit. 6. n. 4.) aut eorum socii, obfetrices, vel alios qui infantem aliquem baptizaverint, an, quomodo, quibus verbis, & formâ, quâ materia & aquâ, & cum qua intentione baptizaverint. Quod si debitam materiam, formam, & Ecclesiæ institutionem adfuisse cognoverint, Baptismum minimè repetant.

Itaque vituperabilis consuetudo quorundam (ait Estitus in 4. dist. 4. §. 15.) qui passim & sine discrimine infantes, ab obfetricibus propter vitæ periculum baptizatos, sub conditione baptizant, non aliam dubitandis causis habentes, quàm quòd muliercula fortè vel intentione deficiente, vel in verbis preferendis hallucinari poterit, cum tamen obfetrici interrogata referat se ritè totum ministerium pergerisse. Contra quem abusum graviter scribunt Dominicus Soto, Victoria, &c. Quibus Doctores communiter subscribunt, & cum ipsis Jacobus Marchantius Candelabri Myliciter. 2. ubi sic: Postquam ego examinavi diligenter obfetricem in presentia mulierum, si invenio eam ritè formam scire, & pronuntiasse, adhibita simul ab ipsa aquâ, & hoc ipsum presentes illa mulieres dicant se sub juramento id audere offerere, nec tumultuariè quidquam factum, non rebaptizo. Quia & nostrum Manuale Leonense ordinat non rebaptizandum.

Quia tamen in Diocesis Mechliniensi & Iprensi in Belgio, Augustana, Passaviensi, Curienti in Germania, &c. Ritualia statuant rebaptizandos, ab obfetricibus baptizatos, nisi in casu specialiter specialiter coniter omnia ritè peracta fuisse (atque ita sentiunt Molanus tr. 4. conclus. 2. n. 28. Adamus Opatovius apud Dianam loco citato, Farvacius supra perit. 5. Ludovicus Scildere tr. 6. de princip. conf. c. 2. n. 4.) Marchantius resol. pastoral. tr. 2. c. 5. n. 2. rectè ait, culpandos non esse Parochos hac in re prætercantes statuta suæ Diocesis.

Patet etiam particularem esse rationem dubitandi de valore Baptismi collati ab obfetrice venetica: quia cum tales sint jurata mancipia diaboli, nec dubium quin diaboli eas potentissimè infliget ad perdendam infantes recens natos, & ipse, jussu diaboli, omnibus (præterim innocentiibus) nocere soleant, quantum possunt: dubium rationabile est, an jubente, vel infligente diabolo, invalidè non baptizaverint, nisi speciatim occurrant circumstantiæ, quæ rationabile debum elidant. Videri potest Gobat à num. 683. ad 690. Qui etiam n. 412. existimat, rebaptizantem in du-

Tom. III.

bio, etiam irrationabili, non incurrere irregulartatem: utpote latam solùm in rebaptizantes scienter.

CAPUT XVIII.

Necessitas, officium & obligatio Patrinorum in Baptismo adhibendorum.

Descendum (ait S. Thomas q. 67. a. 7.) quòd spiritualis regeneratio, quæ fit per Baptismum, assimilatur quodammodo generationi carnali. In generatione autem carnali parvulus nuper natus videtur nutrice & pedagogo. Unde & in spirituali generatione Baptismi requiritur aliquis, qui fungatur vice nutricis & pedagogi, informando & instruendo eum, quasi novitium in fide, de his quæ pertinent ad fidem, & vitam christianam. His verbis S. Doctor explicat necessitatem, officiumque Patris, inde dicti, quòd fit veluti Pater spiritualis. Vocatur & fidejussor cap. vos ante de Consecr. dist. 4. sponsor à Tertulliano l. de Bapt. c. 18. (quòd utique pro infante id per se non valente, fidejubeat, & spondeat, ut infra) fidei doctor ab Augustino epist. 23. Solliciti proinde Patris esse debent (ait S. Carolus Borromæus act. p. 4. tit. offic. Concionat.) ut quos in baptismo susceperunt fidei Christianæ rudimentis, sanctarum virtutum officis, quibus ad salutem vitam munitur, ritè instruant. Meminerit ergo Patris angelicæ doctrinæ q. 67. a. 8. Unusquisque obligatur ad exequendum officium quod accepit. Dicitur est autem, quòd ille qui accipit aliquem de sacro fonte, assumit sibi officium pedagogi. Et idè obligatur ad habendam curam de illo.

Necessitas autem, seu obligatio adhibendi Patrinum in Baptismo, certa est ex pluribus canonibus 30. q. 1. & 3. necnon ex Tridentino sess. 24. de reform. matrim. c. 2. ubi sic: Unus tantum, sive vir, sive mulier (juxta sacrorum Canonum instituta) vel ad summum unus & una baptizatum de fonte suscipiant, inter quos & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizati- que patrem & matrem tantum spiritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab eis, ad quos spectabit, sciscitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant, & cum vel eos tantum ad eum suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat, doceatque eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia excusari valeant. Quòd si alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahant, &c.

Hinc Doctores communiter existimant, ad contrahendam hanc cognationem, veramque denominationem Patris, non sufficere assentientiam, sed necessarium esse, quòd actu teneat infantem dum actu abluatur, vel certè immediatè accipiat ipsum de manu baptizantis, ita ut commater non contrahat cognationem, si solùm infantem suscipiat de manibus compatris, uti S. Congregatio resolvit apud Joannem Gallenart ad sess. 24. c. 2. de reform. matrim. docentque Martinus Perez, Bonacina, Dicastillo disp. 7. de matrim. n. 23. & alii passim contra Sotum, Lopez & Sa, apud Sanchez l. 7. de matrim. disp. 36. n. 5.

Sufficit tamen quòd Patris infantem teneat, & è fonte levat per procuratorem ad id à se constitutum. Tunc enim verè est Patris, non procurator: utpote non suo, sed ipsius nomine tenens & levans, prout ex declaratione S. Congregationis tradunt Caffro-Palao, Sanchez & Gobat, contra Tolerum, Vivaldum, Sotum & Lopez. Non licet autem Catholico hæreticum filii sui adhibere Patrinum. Tum quia idoneus non est ad

istud officium ritè obeundum, sive ad puerum instruendum in fide Catholica. Tum quia hæreticis interdicitur communicatio cum Catholicis in rebus sacris. Si quando ergo parentes, adhibere volentes Patrinum hæreticum, repelli nequeant, ob circumstantias difficiles, consulto Parochus imitabitur exemplam Germani Parochi, qui eum repellere non valens sine grandi incommodo, omnia pertinentia ad Patrinum omisit, baptizatumque infantem obsterici involvendum immediate tradidit, per hoc efficiens quòd hæreticus non esset verè Patrinus.

240 Videri potest casus mirabilis apud Marchantium Candelabri Mystici tr. 2. lect. 6. ubi sic: *Relatione certâ didici, in Britannia minori, in Diœcesi Leonensi, inter Landernacum, & montem Relatum, vulgò Marlyeka, 1622. in Februario contigisse, quod sequitur. Cum puella baptizande Patrinus hæreticus adhibitus foret, illique vellet dare nomen, miraculosa loquelâ infans, omnibus stupentibus, inclamavit: MARIA EST NOMEN MEUM. Unde nec Patrinus admittus fuit, nec nomen, quod optabat imponi: quandoquidem divinitus repudiari censeretur; atque hoc prodigio declararetur, Deo & Sanctis displicere adhibitionem Patrii hæretici, impositionemque nominis Sanctorum ab hoste Sanctorum.*

241 An autem Catholicus, rogatus ab hæretico, levare possit filium ipsius, baptizatum à Ministro hæretico? Negandum videtur cum Navarro, Azorio, Lessio, &c. Quia Catholicis licita non est communicatio cum hæreticis in sacris. Id tamen permittit Tannerus, Layman, Palao, &c. Permittit etiam doctissimus Boudartius hic tr. 2. §. 7. q. 3. in locis ubi Catholici hæreticis permixti vivunt. Quia optimè exercere potest officium Patrii, quod est suscipere baptizatum in instructionem & curam suam. Nec ipsi prohibitum est communicare cum hæreticis toleratis. Nec per hoc approbare censetur contemptum caeremoniarum Ecclesiæ, vel errores hæreticorum; imò potius impedire ne per Patrinum hæreticum id fiat cum majori Ecclesiæ contemptu, majori damno spiritali infantis, quem Patrinus hæreticus instruet in fide contraria doctrinæ Ecclesiæ.

CAPUT XIX.

Obligatio baptizatorum ad servanda promissa baptismalia.

242 **O**mnibus fidelibus studendum est (inquit Concil. VI. Parisiense l. 1. c. 9.) ut pactionis & sponsionis, quam cum Deo in baptisate fecerunt, semper memores existant, caveantque, ne quibuslibet vitiorum sordibus se maculantes, non solum eundem sibi reaccendant ignem, verum etiam immundum spiritum, à se tempore baptismatis expulsum, cum septenario demonum numero sibi addito, ad se quoquo modo redire faciant, fiansque illis, ut Dominus ait, novissima pejora prioribus.

243 Et S. Carolus Borromæus actor. Eccles. Mediol. p. 4. tit. Ordo Baptismi parvul. sic habet: Post solitam renuntiationem, quâ baptizatus renuntiat diabolo, & pompis ejus, & omnibus operibus ejus, Parochus illum admonet, & contestatur, dicens: Memor esto sermonis tui, & nunquam tibi excidat tue series cautionis. Patrinus: memor ero.

244 Proinde valdè periculosum est, & à Religione Christiana alienum (pegit Concilium Parisiense VI. loco citato) quòd post tanti doni perceptionem, nunquaque fidelis, cum ad intelligibilem ætatem venit, mysterium baptismatis discere, & intelligere negligat, atque eo intellecto, secundum illud vivere non satagit. Quòd periculum, & ad negligentiam pertinere Sacerdosum, qui id solerter debent

annuntiare, & ad auctoritatem incertam, qui hoc intelligere, & adimplere parvipendant, nulli dubium est.

Et S. Carolus Borromæus loco pariter relato tit. Concion. offic. Concionator in doctrina de Baptismo, depravatum vite morem fidelium exagiet, qui, contra quam in Baptismo sponderunt, vivunt, & carni, & mando, pompisque ejus, & satana, atque illius operibus: Deo autem mortui sint, &c.

Quòd quàm iniquum sit, intellige ex his verbis Catechismi Romani p. 1. in explicatione secundi articuli Symboli Apostolici n. 13. *Æquum est nos ipsos, non sectis ac mancipia Redemptori nostro ac Domino addicere & consecrare. Et quidem cum Baptismo initiaremur, ante Ecclesiæ fores id professi sumus. Declaravimus enim nos satana, & mundum renuntiare, & Jesu Christo totos nos tradere. Quòd si ut Christiana militiæ adscriberemur, iam sanctâ & solemni professione nos ipsos Domino nostro devovimus: quo supplicio digni erimus, si, postquam Ecclesiam ingressi sumus; Dei voluntatem & leges cognovimus; postquam Sacramentorum gratiam percipimus; ex mundi & diaboli præceptis vixerimus, perinde ac si, cum Baptismo abluti sumus, mundo & diabolo, non Christo Domino ac Redemptori nomen dedissemus.*

Idem diù antè dixerat Concilium Constantino-politanum quinquagesimum can. 86. *Qui Christum per Baptismum induerunt, ejus in carne vite agende rationem imitari professi sunt.*

Et ante Concilium quinquagesimum Augustinus epist. 59. ad Paulin. q. 5. baptismalem promissionem vocat: *votum nostrum magnum, quo nos vovimus in Christo esse mansuros, atque in compage corporis Christi.* Unde l. 4. de Symbolo ad Catechum. *Diabolo vos renuntiare professi estis, in qua professione non hominibus, sed Deo & Angelis ejus conscribentibus, dixistis: Renuntio. Renuntiate non solum vocibus, sed etiam moribus... Scitote vos cum calido, antiquo & veteris inimico suscepisse certamen: non in vobis post renuntiationem inveniat opera sua... Deprehenderit enim & detegit Christiane, quando aliud agit, & aliud profiteris, fidelis in nomine, aliud demonstrans in opere, non tenens promissionis tue fidem... Quid tibi cum pompis diaboli, amator Christi? Noli te fallere: odit enim tales Deus, nec inter suos deputat professores, quos cernit via sue desertores.*

Et ante Augustinum Hieronymus in cap. 6. 249 Amos. *In mysteriis primum renuntiamus, & qui in occidente est, nobisque moritur cum peccatis, & sic versus orientem pactum inimus cum Sole justitie, & sic nos ei servituros promittimus.*

Et ante Hieronymum Ambrosius l. 1. de Sacram. c. 2. *Venimus ad fontem, ingressus es... occurrit tibi Levita, occurrit Presbyter, unctus es quasi Athleta Christi... Quando te interrogavit: Abrenuntias diabolo, & operibus ejus? Quid respondisti? Abrenuntio. Abrenuntias sæculo, & voluptatibus ejus? Quid respondisti? Abrenuntio. Memor esto sermonis tui, & nunquam tibi excidat tue series cautionis. Si chirographum homini dederis, teneris obnoxius... & reluctanter te pænerator adstringit: si recusas, vadis ad iudicium, atque illic tuâ cautione convinceris. Ubi promiseris confidera, vel quibus promiseris. Levitam vidisti: sed Minister est Christi... Ergo chirographum teneris non in terra, sed in celo... Ergo abrenuntias mundo, abrenuntias sæculo: esto sollicitus. Qui pecuniam debet, semper cautionem suam considerat. Et tu, qui fidem debes Christo, fidem serva, quæ multo pretiosior quàm pecunia est... Et tu ergo semper recordare quòd promiseris. Si teneas promissionem tuam, tenebis & cautionem.*

Et ante Ambrosium Gregorius Nazianzenus 251

erat. qo. Nihil aliud esse vim & facultatem Baptismi existimare debemus, quam secunda vita & purioris vivendi rationis pactum, cum Deo initum. Ac proinde vel maximo in metu omnes esse, atque omni custodia nostras animas servare debemus, ne hoc pactum violare conperiamur. Nam cum ad mutua hominum pacta firmanda Deus medius adhiberi solet, quantum (quasi) periculum est, ne fœdera cum Deo ipso contracta perfregisse reperiamur, ac, præter alia peccata, ipsius quoque mendacii apud Veritatis tribunal rei peragantur.

252 Et Gregorius Nyssenus orat. de Bapt. Christi: Pactum in traditione mysterii cum Deo homo fecit, quo se omnem penam, cruciatum & voluntatem pro illius dilectione neglecturum esse promittit.

253 Et Basilus (frater ipse) in sermone de instruendis baptizandis: In Baptismo aque ex pacto polliciti videntur, professi illi, quod unâ cum Christo crucifixi, mortui, sepulchrique juncti. Et serm. 2. de Baptismo: Qui in mortem Christi baptizatus est... irrevocabili pacto se adstrinxit, ad hoc ut Christum sequatur in omnibus.

254 Et S. Ephrem, Syrus (Edeſſæ Diaconus) Basilii synchonus (magister eius appellatus) l. de Jud. extr. cap... In Baptismo facimus... admodum majora... Paucis namque verbis cuncta que nominantur mala, quæque videt Deus, valere jubemus, & abrenuntiamus. Cujusmodi sunt non unum dumtaxat, non duo, nec decem; sed quodcumque appellatur malum, puta, abrenuntio satanae, & cunctis operibus ejus. Quibus (inquam) operibus? Audi: fornicationi, adulterio, immunditie, mendacio, furto, invidia, veneficio, divinationi, incantationibus, excaecationibus, ira, blasphemia, inimicitia, contentioni, emulationi. Abrenuntio (inquam) ebrietati, otiosiloquio, superbia, lascivia, atque accidia. Abrenuntio risibus, cythararum lascivis... Abrenuntio avaritie, odio in fratrem, rapinis... Et quoriam pluribus ago? Non enim modo suppetit tempus enarrandi omnia. Abrenuntiamus cunctis... que cuncti novimus opera esse diabolorum... Hæc omnia abnegamus, & veterem hominem, unâ cum actionibus suis exuimus, novum vero Adam induimus. Præfata igitur hæc opera mala, qui post gratiam in sacro baptisinate acceptam, fecerit, gratia excidit, Christusque tali in peccatis permanenti nihil proderit. Audistis, o Christi amatores! quantæ malorum multitudinam abrenuntiamus paucis verbis. Atque hæc ipsa abrenuntiatio, & pulchra confessio exigitur à quocumque Christiano in illa die. Scriptum est enim: quoniam ex verbis tuis justificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Iterumque Dominus ait: de ore tuo te iudico serve nequam.

255 Quæ cum ita sint, sequitur baptismalem abrenuntiationem, quâ abrenuntiamus satanae, & omnibus pompis ejus (quæ sunt ipsæmet pompæ mundi, ut Concilium Parisiense VI. loco citato declarat his verbis: *Pompa diaboli hæc est, que est pompa mundi, &c.*) esse votum verè & propriè dictum, cum sit promissio Deo facta de meliori bono, ut constat ex laudatis Patribus, eam appellantis pactum initum cum Deo, sponſionem, promissionem, professionem, fidem Christo datam, &c. Eandem S. Dionysius l. de Eccl. Hierarch. c. 2. vocat æternam sacri fœderis nexuram, quo accedens ad Baptisium se Christo devincit. S. Augustinus expresse vocat votum maximum. Arnobius Junior in Psal. 49. 55. 64. & 75. expresse etiam votum appellat, quo (ut ait in Psal. 75.) in baptismatis consecratione voverunt seipſos tradere Christo; & omnibus operibus diaboli renuntiare.

256 Idem tradunt Scholæ Principes. Magister Sententiarum l. 4. dist. 38. *Votum, aliud est commune, aliud singulare. Commune est illud, quod in Baptismo omnes faciunt, cum spondent renuntiare*
Tom. III.

diabolo, & pompis ejus. S. Thomas 2. 2. q. 88. a. 2. docet, votum posse esse de iis que sunt necessaria ad salutem, & hoc modo (inquit ad 1.) sub voto baptizatorum cadit abrenuntiare pompis diaboli, & fidem Christi servare, approbatque Glossam de eadem abrenuntiatione ex Augustino & Cassiodoro dicentem: *In Baptismo voverunt homines abrenuntiare diabolo, & pompis ejus.*

Cum iis Eminentiss. Cardinalis Berullus (apud Merbesium Summæ Christi. to. 1. p. 3. fol. 60.) promissionem in Baptismo fieri solitam veri nominis votum esse tradit elegantibus hæc verbis: *Votum est religionis Christi, quam ipsemet Christus excogitavit & instituit. Hujus religionis prima & antiquior professio est beata Virgo, & Apostoli primi & antiquiores prepositi. Votum est non secundum, aut quartum, aut novum privati cuiuspiam Ordinis, sed votum primævum, in primariis Christianæ Religionis officiis fundatissimum. Verum est votum, Religionis non recentis, sed antiquæ; ejus quippe antiquitas coætanea est (ut ita dicam) Evangelio & Christiano nomini... Votum est, non Religionis, quæ originemè terris traxerit, sed Religionis è celo oriandæ, cujus Author est in celo & in terris, utpote qui celum & terras supremâ potestate moderatur. Votum est Religionis, non temporum spatii definitæ, sed Religionis è terris in celum transfusa, & in omnem æternitatem propaganda. Votum non Religionis, quæ suam originem viro cupiam sanctissimo referat acceptam, quæ se ab aliis externo habitu differre pateſcat; sed Religionis, quam Sanctus Sanctorum, & ipsemet Dei Filius instituit, quæ unis duntaxat orbis terræ terminis & limitibus circumſcribitur; quæ unum Evangelium suæ directionis regulam intuetur; quæ Christo Domino, beatissimo videlicet & gloriosissimo habitu induitur. Votum est igitur Religionis apprime solemnæ, primariæ, & supremæ, à qua cætera omnes Religiones natae sunt & suspensæ. Hujusmodi Religionis votum & suscipiendum in eo positum est, ut quotquot illam amplecti gestiunt, renuntient mundo & diabolo, & semetipſos abnegent, & Christo Jesu, ceteri Capiti, fideliter adhaereant. Hoc est votum, hæc est professio solemnæ, quam in Baptismo Christiani faciunt, & ita Doctores Ecclesiæ, tam antiqui, quam recentiores nominant. Ita etiam Illustriss. Episcopus Castoriensis in Amore suo penitente p. 2. c. 6. §. 2. Idemque apertè indicat Catechismus Romanus ubi supra, dum abrenuntiationem baptismalem sanctam & solemnem vocat professionem, quâ nosipſos Domino nostro DEVOTIVIMUS.*

Nec soli Patres & Theologi, sed & Jurisconsulti, baptismalem promissionem votum appellant: Nobis (inquunt in Lexico Juridico Juris Cæsarei & Canonici verbo *votum*) *præcipuum votum est, quod in baptisinate fecimus.*

Ex his sequitur non sine fundamento viros doctos censere, baptizatorum crimina, ultra propriam malitiam, contrahere malitiam sacrilegii, cum sint opera diaboli, quibus voto renuntiarunt. Cum etiam sancti Patres, in eos qui peccatis gravibus post Baptisimum sese maculant, velut in perfidos & fœditragos insurgunt. Neque tamen opus est id explicare in confessione. Quia satis notum est, eum qui constititur esse baptizatum. Videri possunt Castoriensis loco citato, & Boudartius de Bapt. §. 6. &c.

Consultum proinde foret, ut sicut in variis Religiosis Ordinibus, quotannis fit votorum renovatio; sic à Christianis omnibus quotannis renovaretur baptismalis professio, & more piorum olim Christianorum, unusquisque diem illum, quo baptizatus est, non convivorum apparatus, non luxu, non operibus senebrarum (cum dies lucis sit) sed ardentiori prece, elemosynâ (si per facultates li-

ceat) omnique charitatis opere & pietatis exerci-
tatione, spiritualique gaudii celebritate quotannis
recolat, memor se chirographo damnationis deleto,
hereditatis celestis participem in Christo Domino
factum fuisse, inquit Synodus Mechliniensis sub
Hovio tit. 3. c. 10.

Dixi more piorum olim Christianorum. Quippe Re-
ligiosi Instituti olim fuit (ut eadem Synodus testatur)
diem Baptismi, qui solemnem abrenuntiationis spon-
sione insignis est, quotannis à fidelibus pie celebrari.
Quod & testatur S. Carolus Borromæus in Con-
cilio Provinc. VI. p. 3. de Bapt. Religiosi Instituti
olim fuit diem Baptismi quotannis à fidelibus pie
celebrari; id quod S. Gregorius Nazianzenus (orat.
39.) aliquando ostendit. Que sanè institutio, cum
ad pietatis christiane cultum, piæque moram dis-
cipinam non parum adjuvanti, in primis adju-
vari vehementer in Domino cupimus. Itaque Para-
chus & Confessarius, prout occasio tulerit, in id in-
cumbant, ut fidelium, quorum curam gerunt,
unusquisque, quo die baptizatus est, quotannis ar-
dentiori prece, eleemosynâ, omnique charitatis ope-
re atque officio, spiritualis gaudii celebritate recolat.
Idipsum Concionatores opportunè inculcabunt in
die dedicationis Ecclesiæ, cum S. Bernardo ferm.
1. de dedic. num. 3. & 4. dicentes: *Vestra est igitur,
fratres charissimi, vestra est hodierna festivi-
tas; vos dedicati estis, vos Deus elegit & assump-
sit in proprios. . . In nobis proinde spiritualiter im-
pleri necesse est, qua in parietibus visibiliter præ-
cesserunt, &c.*

261 Iustum quoque est, ut quisquis post Baptif-
mum mortali se fœdavit crimine, relictoque Chri-
sto (cui se per Baptismum devovit) ad infensis-
simi hostis ipsius partes transit, in conversione sua
professionem suam baptismalem renovet. Nam,
ut Gregorius VII. ait l. 7. epist. 10. *quisquis di-
gnè vult pœnitere, necesse est ut ad fidem recurrat
originem, & quod in Baptismo promissit, diabolo
scilicet, pompisque illius abrenuntiare, & in Deum
credere. . . mandatis ejus obedire, sollicitus sit vi-
gilanter custodire.* Idcoque S. Gregorius Epif-
copus Metensis, in regula Canonice conscripta
c. 32. jubet, ut pœnitentes fœdera baptismalia,
sacrilègè violata, renovent.

262 Quod reipsâ fieri ab unoquoque verè pœnitente
censet Illustrissimus Godæus Episcopus Venciensis
homil. 11. in Dom. 4. Advent. ubi docet, pœni-
tentem, cum Deo per Sacramentum Pœnitentiæ
reconciliatur, novo fœdere se iterum Deo devo-
vere. Quando (inquit) inter Principes pacis fœdus
conciliatur, variæ adhibentur solemnitates, ad ma-
jorem fœderis firmitatem procurandam. Juratur
pax coram sanctis altaribus, tanguntur Evangelia,
offert Episcopus sacrificium Corporis Domini, ejus
inter manus pax juratur, ut nemo illud pacis fœ-
dus violare possit, nisi & temerata religionis, &
proditæ fidei reus esse & haberi velit. Peccator,

ubi tu promissisti quòd Deum amplius non offende-
res? Nonne in perceptione Sacramenti? Et quid-
nam hoc Sacramentum? Nonne in perceptione Sa-
cramenti Pœnitentiæ? Cur hoc Jesus Christus insti-
tuit, & quo intuitu? Nonne intuitu sue misericor-
diæ? Postquam baptismalem perdidisti gratiam,
postquam violaveras promissâ de abrenuntiano dia-
bolo, pompisque & operibus ejus, haud quidem me-
rebaris aliud subsidium. . . quippe planxeras pecca-
tum tuum, sponderas te ad illud nunquam reditu-
rum. Et nihilominus in illud iterum abivisti præ-
ceptis, nihil faciens promissâ & juramenta, quibus
te iterum Deo adâxeras, &c.

Enimverò pœnitentiæ (ut S. Climacus ait ini-
tial. grad. 5.) est revocatio baptismatis: pœnitenti-
a est pactum cum Deo initum de vita priorè e-
mendanda, & meliøre instituenda. Unde S. Eli-
gius pœnitentes non prius absolvit, quam clatâ
in altum manu promississent, crimina se non am-
pius commissuros, sed vitam cœlestem ducturos,
ut videre est apud ipsum homil. 7. Unde crudeli-
simus vir Claudius Fleury, Ducis Veromanduo-
rum Instructor. lib. de moribus Christianorum
art. 36. Dum (inquit) Episcopi erant in provin-
ciâ, ut pœnitentes reconciliarent, eos exhortaban-
tur ut. . . in vita emendanda omne studium pœni-
rent, jubentes, ut clatâ manu promitterent, se illi
studio esse vacaturos.

Proinde recogitent Christiani omnes, quantam
Deo, sibi que ipsi injuriam faciunt, dum fœderis
cum Deo initi jura violantes per mortale pecca-
tum, renuntiant Deo, & mandatis ejus, ut dia-
bolo, operibusque & pompis ejus serviant.

Recogitent etiam, malorum omnium cumu-
lum esse à gratia baptismali excidere, nullamque
vitæ præsentis misericordiam illi malo esse comparabi-
lem: cum mortale peccatum, regnans in corde
talis hominis, diabolo tyrannorum omnium longè
maximo, jus det & potestatem exercendi in ipsum
tyrannidem leptem, id est infinitis eâ crudeliorem,
quam ante Baptismum exercuerat. Nam assumit
septem spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi,
& fiunt novissima hominis illius pejora prioribus.
Matth. 12.

Summo proinde studio patres & matres satage-
re debent, ut gratiam baptismalem in filiis suis
conservent. Verum de ipsis Os aureum l. 3. ad-
vers. vituperat. vit. Monast. merito conqueritur,
quòd dum circa vitæ præsentis commoda æquo am-
plius incumbunt, & serè dixerim insanunt. . . &
suam pariter & liberorum curam spirituales ne-
gligunt. Audias (inquit) patres, cum liberos suos
ad studia literarum hortantur: Ille (inquit) hu-
mili loco natus, dicendi facultate consecutus est sum-
mos Magistratus. Ille Latinâ Lingua eruditus, in
Regia clarissimus est. Alius alium. . . eundemque pe-
nitens insignes, & claros in seculo viros memorat.
Cœlestis vero conversationis, cœlestium donorum nul-
la omnino sit mentio, &c.

